

مجموعه چکیده مقالات
همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم
و ارزش های هنر اسلامی

The Place of Shiah Art
in the Interpretation
of Islamic Art Concepts
and Values

به اهتمام: دکتر مهناز شایسته فر

فروردین ۱۴۰۴

April 2015

سازمان سیاست تهران

مرکز تحقیقات
هنر اسلامی نگاره

موسسه آموزش عالی
گنجینه هنر و معماری

آموزشگاه نقش مایه

معاونت قرآن و عترت
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

معاونت فرهنگی
هنری شهرداری تهران

دوفصلنامه مطالعات
هنر اسلامی

موسسه مطالعات
هنر اسلامی

تعاونی لاجورد
کیبودان

آدرس دبیرخانه :

تهران، بزرگراه اشرفی اصفهانی،
باغ فیض، نبش قانع، پلاک ۲۶

تلفن: ۲۴-۲۲-۴۴۶۱۸۱۲۱

www.islamicartjournal.com

shiahartconference@yahoo.com

www.ias.org.ir

فروردین ۹۴

April 2015

بسم
الله
الرحمن
الرحيم

چکیده مقالات
دومین همایش
هنر اسلامی با
عنوان:
جایگاه هنر شیعی
در تبیین مفاهیم
و ارزش های
هنر اسلامی

۲۵ فروردین ۹۴

به اهتمام:
دکتر مهناز شایسته فر

پرگار کنندگان

مؤسسه مطالعات هنر اسلامی
 مرکز تحقیقات هنر اسلامی، نگاره
 یاربان زیرسازی شهرداری تهران
 معاونت فرهنگی هنری
 شهرداری تهران
 شرکت تعاونی لاجورد کودکان
 شرکت تعاونی عالی نتیجه هنر و
 مؤسسه آموزش عالی نتیجه هنر و
 معماری
 معاونت قرآن و معارف وزارت فرهنگ و
 ارشاد اسلامی

دبیر علمی همایش:

دکتر مهناز شایسته‌فر
 دانشیار گروه هنر اسلامی دانشگاه تربیت مدرس و ریاست مرکز تحقیقات هنر اسلامی نگاره

شورای سیاستگذاری همایش به ترتیب حروف الفبا:

جناب آقای اصغر امیرنیا، مدیر کل تبلیغ و ترویج معاونت قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد تهران
 دکتر علیرضا بهرام، عضو هیئت علمی پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی تهران
 دکتر محمد خزایی، دکترای ارتباط تصویری دانشگاه بیرمنگهام انگلستان، استاد تمام گروه ارتباط تصویری
 دانشکده هنر دانشگاه تربیت مدرس تهران
 خانم رضوان خزایی، کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی دانشگاه تربیت مدرس، مدیر داخلی مرکز تحقیقات هنر
 اسلامی نگاره
 دکتر محمدرضا دهشیری، دکترای علوم سیاسی دانشگاه تولوز ۱ فرانسه، معاون پژوهشی و آموزشی مرکز ملی
 مطالعات جهانی شدن تهران
 دکتر مرتضی رحمانی موحد، معاون گردشگری سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
 دکتر محسن سلیمانی، مدیر هنرهای شهری سازمان زیباسازی شهرداری تهران
 دکتر مهناز شایسته‌فر، دکترای هنر اسلامی دانشگاه بیرمنگهام، دانشیار گروه هنر اسلامی دانشگاه تربیت مدرس و
 رئیس مرکز تحقیقات هنر اسلامی نگاره تهران
 دکتر پریسا شاد قزوینی، دکترای فلسفه و علوم هنری دانشگاه اسن آلمان، دانشیار گروه نقاشی دانشگاه الزهرا تهران
 دکتر فریده طالب پور، دکترای نساجی از دانشگاه لیدز انگلستان، دانشیار دانشکده هنر دانشگاه الزهرا تهران
 دکتر جمال کامیاب، مدیر عامل سازمان زیباسازی شهرداری تهران
 مهندس جلیل گلشن، رئیس پژوهشگاه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
 مجید ملانوروزی، رئیس مرکز هنرهای تجسمی ارشاد/مدیر موزه هنرهای معاصر تهران
 مهندس علی نعمتی، مشاور ارشد معاون گردشگری تهران

کمیته اجرایی همایش به ترتیب حروف الفبا:

خانم سحر اصغری، کارشناس ارشد میکروبیولوژی
 خانم سکیته حسن زاده، کارشناس علوم تجربی
 خانم لیلا خسروانی، کارشناس ارشد شهرسازی
 خانم رضوان خزایی، کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی
 آقای عرفان خزایی، دانشجوی کارشناسی طراحی صنعتی
 خانم زهره شایسته‌فر، کارشناس ارشد انیمیشن
 خانم ساحل شریف، کارشناس ارشد نقاشی
 خانم فهیمه قلی زاده، کارشناس ارشد صنایع دستی
 آقای مهیار گودرزی، کارشناس ارشد مترجمی زبان انگلیسی
 خانم نیره نیکوزاده، کارشناس علوم اجتماعی

ترجمه و ویراستاری متون انگلیسی:

رضوان خزایی/مهیار گودرزی

گرافیک: زهره شایسته‌فر

به اهتمام انتشارات موسسه مطالعات هنر اسلامی

ولاچورد کبودان و گنجینه هنر و معماری

شماره ثبت ۱۱۳۶۷

دفتر مرکزی: تهران، بزرگراه اشرفی اصفهانی،

خیابان ناطق نوری، جنب خیابان قانع، پلاک ۲۶،

تلفکس: ۲۴ و ۲۲ و ۴۴۶۱۸۱۲۱

لیتوگرافی: آرمان: پیشرو کیان ۸۸۴۲۴۱۹

چاپ جلد و متن: نقش ایران

صحافی: طاهری / تیراژ: ۵۰۰ نسخه

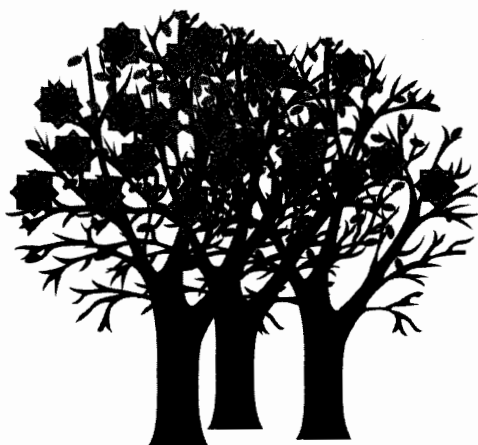
قیمت: ۱۵۰/۰۰۰ ریال

سال انتشار: فروردین ۱۳۹۴

www.islamicartjournal.com

www.ias.org.ir

shiahartconference@yahoo.com

دبیر علمی همایش: دکتر مهناز شایسته فر

اعضای هیأت علمی همایش به ترتیب حروف الفبا:

دکتر سید ابوتراب احمد پناه، استادیار گروه ارتباط تصویری دانشکده هنر، دانشگاه سمنان و تربیت مدرس تهران
 دکتر علیرضا بهرمان، عضو هیئت علمی پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی
 دکتر صداقت جباری، استادیار دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران
 دکتر مهدی حسن زاده، استادیار دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد
 دکتر محمد خزایی، استاد تمام گروه ارتباط تصویری دانشکده هنر دانشگاه تربیت مدرس تهران
 دکتر ابوالقاسم دادور، عضو هیئت علمی و استادیار دانشکده هنر دانشگاه الزهرا تهران
 دکتر ایرج داداشی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، حوزه هنری
 دکتر محمد دهشیری، معاونت پژوهشی و آموزشی مرکز ملی مطالعات جهانی شدن
 دکتر محمد علی رجبی، استادیار دانشگاه شاهد تهران
 دکتر مصطفی رستمی، استادیار گروه صنایع دستی دانشکده هنر، دانشگاه مازندران
 دکتر سید سعید سید احمدی زاویه، استادیار دانشگاه هنر تهران
 دکتر ابراهیم رحیم زنگنه، مدیر کل ارشاد استان کرمانشاه
 دکتر سید حسن سلطانی، مدیر گروه هنر کارشناسی ارشد انیمیشن دانشگاه هنر تهران
 دکتر مهناز شایسته فر، دانشیار گروه هنر اسلامی، دانشگاه تربیت مدرس و مدیر مسئول مرکز تحقیقات اسلامی
 دکتر یوسف شاه حسینی، ریاست مرکز آموزش علمی کاربردی جهاد دانشگاهی کرمانشاه
 دکتر پریسا شاد قزوینی، استادیار گروه نقاشی، دانشگاه الزهرا
 دکتر سید عبدالمجید شریف زاده، عضو هیئت علمی رسمی پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری کشور
 دکتر فریده طالب پور، دانشیار دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء
 دکتر علی فعله گری، مدیر کل میراث فرهنگی کرمانشاه
 مهندس جلیل گلشن، رئیس پژوهشگاه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
 دکتر مجید ملا نوروزی، رئیس مرکز هنرهای تجسمی ارشاد/مدیر موزه هنرهای معاصر
 دکتر محمد هراتی، استادیار دانشگاه هنر افغانستان
 دکتر نامور مطلق، معاونت صنایع دستی و گردشگری میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
 دکتر محمد نقی زاده، استادیار گروه شهرسازی دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران
 دکتر محسن رنجبر مدیر کل مطالعات و آموزش گردشگری تهران
 مهندس علی نعمتی، مشاور ارشد معاون گردشگری تهران
 دکتر مرتضی رحمانی موحد، معاون گردشگری سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
 دکتر محسن سلیمانی، مدیر هنرهای شهری سازمان زیباسازی شهرداری تهران
 اصغر امیرنیا، مدیر کل تبلیغ و ترویج معاونت قرآنی وزارت فرهنگ و ارشاد تهران

فهرست مندرجات

مقدمه / ۱۱

مضامین و مفاهیم شیعه در کتیبه‌های معماری / ۱۳

- کشف، پژوهش و معرفی محراب زرین فام حرم مطهر مولای متقیان علی (ع) در نجف اشرف / علیرضا بهرمان / صفحه ۱۴
- بررسی تطبیقی کتیبه‌های گنبد سلطانیه با مبانی اعتقادی شیعه / محمدجعفر اشکوری / سیده زهرا موسوی / صفحه ۱۶
- بررسی تطبیقی آیه ولایت منقوش در کتیبه مسجد بالای سر حرم امام رضا (علیه السلام) / کامران اویسی / صفحه ۱۸
- بررسی ویژگی‌های کتیبه نگاری هنر شیعی دوران صفویه (مطالعه موردی: کتیبه نگاشته شده علیرضا عباسی بر سر در ایوان ورودی مسجد امام اصفهان) / منصور مهرنگار / دکتر طاهره ربیع پور / امیرحسین ندایی / صفحه ۲۰
- جایگاه هویت شیعی در تزیینات مقابر امامزادگان در منطقه لاریجان آمل با مطالعه موردی آرامگاه سلطان شهاب الدین احمد حاجی دلا / مریم بطحایی / صفحه ۲۲
- تجلی مبانی اعتقادی شیعه در کتیبه‌های خط ثلث حرم مطهر رضوی (با تأکید بر دوره صفوی) / مهدیه پورمند / صفحه ۲۴
- ویژگی کتیبه‌ها و نوشتارهای تزیینی و مذهبی شیعی در خانه‌های دوره قاجار در یزد / علی اکبر شریفی مهر جردی / صفحه ۲۶
- تأثیر هنر شیعی بر معماری مدرسه‌های اصفهان و خراسان رضوی در دوره صفویان تیموریان / محمدصادق آقایی عطا / صفحه ۲۸
- بررسی تجلی هنر شیعی در تزیینات معماری امامزاده یحیی، امامزاده صالح و امامزاده عباس در شهرستان ساری / افروز کشاورز / صفحه ۳۰
- بررسی، موتیف شناسی و ساختار تزیینات وابسته به معماری در بناهای مذهبی (شیعی) استان چهارمحال و بختیاری / معصومه طاهری دهکردی / مهندس فرهاد شاهقلیان قهفرخی / صفحه ۳۲
- معرفی انواع نقوش در بناهای سنتی شیعی تکیه و سقنقار روستای زوارده بابل / ناهید پاکزاد / فاطمه برارنیا / صفحه ۳۴
- معماری فریاد بی صدای تفکر شیعی نمونه موردی (قرن دوم تا هشتم هجری قمری) / محمد مهدی گودرزی سروش / میثم بختیاری / میلاد اعتمادی / فر / محمد حسین کوچکی / صفحه ۳۶
- بررسی نقش باورهای شیعه بر هنر و معماری آرامگاه‌های ایران / مظفر عباس زاده / ایلقار اردبیل چی / ریحانه یعقوبی / صبا مخلوقی / صفحه ۳۸
- بیان جهان‌بینی خاص مذهب تشیع در کتیبه‌های قرآنی مسجد کبود تبریز / عبدالله نصرالهی / غزاله غفوری / صفحه ۴۰

نمادگرایی در هنر شیعه / ۴۲

- بررسی نماد و نشانه‌شناسی شیعه در مساجد ایرانی (نمونه موردی: مسجد شیخ لطف اله اصفهان) / پرویز فاطمی کیا / محمد گودرزی سروش / صفحه ۴۵
- تجلی نمادهای شیعی در نقاشی مکتب قهوه خانه و جریان سقاخانه / اشرف السادات موسوی لر / مریم کشمیری / صفحه ۴۷
- نمادها و عناصر شیعی در طلسم‌ها و تعاویذ دوره قاجار / فاطمه طهماسبی عمران / فتانه محمودی / صفحه ۴۹
- تجلی نقش شیر و خورشید در نگارگری ایرانی / مصطفی زارع مهر جردی / محمدرضا شاهپروری / صفحه ۵۱
- ثبات یا تغییر ماهیت نمادهای حیوانی در آیین‌های عاشورایی / حجت اله حسنونند / عاطفه نیرومند / صفحه ۵۳
- تجلی هنر شیعی در نقوش نمادین آب در سقنقار شیاذه بابل / دکتر پریسا شاد قزوینی / سیده فاطمه شاکری / صفحه ۵۵

بررسی نمادها و نقوش به کار رفته در معماری بومی بناهای مذهبی شیعی مازندران / سید رحیم موسوی ساروی / محمد ترابی آذر / صفحه ۵۷

تحلیل و بررسی نماد هاله نور در نگارهای باستانی و اسلامی (با ذکر مثال از نگاره‌های شاخص دوره سلجوقی و صفوی) / شیوا باورصاد / صفحه ۵۹

نشان‌شناسی مذهب شیعه بر مسکوکات علویان تیرستان / مجید حاجی تبار / صفحه ۶۱

بررسی شمایل درب مسجد صاحب الامر تبریز / رضا افهمی / شهریار شکرپور / نسیم خواجه نصیری / صفحه ۶۳

ضریح مضجع امام رضا (ع)؛ نمادی از هم آمیختگی مبانی اعتقادی شیعی و هنر اسلامی / اشرف السادات موسوی لر / سپیده یاقوتی / صفحه ۶۵

بخش دوم

آموزه‌های تشیع در نگارگری ایران ۶۶

هنر شیعی بویاترین هنر دینی / سید سعید سید احمدی زاویه / صفحه ۶۸

بازتاب باورهای مذهبی شیعه در نقاشی سقاخانه‌ای / فریده طالب پور / صفحه ۷۰

جایگاه عالم تشیع در آثار استاد محمود فرشچیان / امیر رضایی نبرد / صفحه ۷۲

تأثیر انعکاس تفکر تشیع و تصوف حاکمان ایلخانی بر مضامین نگارگری جامع التواریخ (بررسی موردی نگاره‌های پیامبر (ص) در جامع

التواریخ رشیدی) / اختر حسین نژاد / فتانه محمودی / صفحه ۷۴

تجلی اعتقادهای شیعی و مجالس پهلوانی شاهنامه در نقاشی‌های مکتب قهوه خانه / علی اصغر اعتصام / مصطفی رستمی /

صفحه ۷۶

بررسی عرفان اسلامی تشیع در نگارگری‌های معراج حضرت محمد در ایران / هانیه غیثی / نغمه حامی / صفحه ۷۸

مفهوم شجره طیبه در نقشامیه‌های درخت در اماکن مذهبی گیلان (مطالعه موردی بقعه آقا میر شهید بقعه آقا سید محمد لیچا بقعه پیر

شمس الدین) / محمد اعظم زاده / مریم رحیمی / صفحه ۸۰

بررسی ارتباط هنر شمایل‌نگاری شیعه با فرهنگ عامه در عصر قاجار / نجیبه رحمانی / فتانه محمودی / همایون حاج محمد

حسینی / صفحه ۸۲

جایگاه نور در نگارگری شیعی دوره صفوی / مهناز شایسته‌فر / صفحه ۸۴

تجلی مضامین شیعی در مکتب نقاشی بغداد عثمانی / فرزانه فرخ‌فر / صفحه ۸۶

بررسی و تحلیل نقاشی‌های مذهبی شیعی تکیه خوانساری در تخت فولاد اصفهان / فخرالدین محمدیان / خدیجه شریف کاظمی /

محسن حاج حسینی / صفحه ۸۸

چگونگی و تأثیر عرفان اسلامی بر صحنه‌های جلوس شاهانه دربار سلطان حسین بایقرا / فهیمه سراوانی / صفحه ۹۰

مطالعه تطبیقی نگاره‌های فتح خیر مربوط به دوره تیموری، ترکمن و صفوی بر مبنای روایت / علیرضا مهدی زاده / صفحه ۹۲

تحلیل تطبیقی سه نگاره شاخص هنر شیعی باروش آیکونوگرافی / اشرف السادات موسوی لر / افسون لاشایی / صفحه ۹۴

تحلیلی بر نقاشی دوره اول قاجاریه با رویکرد به مضامین مذهبی شیعه در پیکرنگاری / پریسا مهدی پور / نصراله تسلیمی /

صفحه ۹۷

بخش دوم

خوشنویس در هنر شیعی/ ۹۸

- تبیین مفاهیم شیعی و هنری در آثار میرزا غلامرضا اصفهانی / الهام شعبانی / علیرضا شیخی / صفحه/ ۱۰۰
- خوشنویسی، جلوه‌ای از هنر شیعی در سقائفارهای مازندران / مریم الطافی / صفحه/ ۱۰۲
- درآمدی بر تبیین ابعاد نظری خوشنویسی شیعی / میترا معنوی راد / صفحه/ ۱۰۴
- بررسی مضامین شیعی در آثار شیوه خوشنویسی گلزار با تاکید بر نمونه موزه محرم تبریز / منیره مرادی عنایت / علی نعمتی بابای لو / محسن محمدی / آچاچلویی / دانیال هرنیدی / صفحه/ ۱۰۶
- بررسی هنر خوشنویسی و تجلی آن در کتیبه‌های عصر صفوی با تاکید بر بیان ایدولوژی اسلام شیعی / محمد مهدی گودرزی / سروش / حسین نساج / صفحه/ ۱۰۸

بخش سوم

هنر کتب آینه و تجلید با الهام از مذهب شیعه/ ۱۱۰

- معرفی و بررسی نگاره‌های مربوط به نبردهای حضرت علی (ع) در نسخه مصور روضه الصفا موجود در مجموعه فرییر آمریکا / مهناز شایسته‌فر / ندا کاویان / صفحه/ ۱۱۲
- بررسی و مطالعه شمایل نگاری مذهبی تشیع همراه با تزیینات هنری در تصویرگری ایرانی، با تکیه بر آثار منتخب از موزه نسخ خطی و آثار فرهنگی، هنری محمد صادق محفوظی / محمد صادق محفوظی / صفحه/ ۱۱۴
- مضامین تصویری شیعی در فالنامه دوره صفوی مکتب قزوین / جعفر سیف‌اله پور / فتنانه محمودی / صفحه/ ۱۱۶
- واقع نگاری محرم در عرصه کتاب آرایی با تمرکز بر نگاره‌هایی از نسخه حدیقه الشهداء / سمانه اسماعیل پور / صفحه/ ۱۱۸
- بررسی مبانی معنوی و شیعی هنر تذهیب / مرتضی شجاری / آرزو پایدار فرد / صفحه/ ۱۲۰
- ویژگی‌های شمایل نگاری شیعی، در تصویرگری کتب چاپ سنگی طوفان البکاء جوهری / فتنانه محمودی / حمیده زندیه / صفحه/ ۱۲۲
- بررسی و تحلیل سیمای حضرت علی (ع) در نگاره‌های نسخ آثار الباقیه بیرونی، خاوران نامه ابن حسام خوشفی، حبیب السیر و احسن الکبار با تاکید بر عنصر رنگ / صبا آل ابراهیم دهکردی / حمید رضایی / صفحه/ ۱۲۴
- تجلی فرهنگ شیعی در هنر جلدسازی دوران قاجار / مصطفی رستمی / صفحه/ ۱۲۶
- تأثیر اندیشه و تفکر شیعی حاکمان صفوی در نسخه‌پردازی شاهنامه‌ها / زهرا پاکزاد / صفحه/ ۱۲۸

بخش چهارم

تأثیر فرهنگ عاشورایی بر هنر ایران/ ۱۳۰

- تجلی فرهنگ شیعی در کتیبه نگاری نماد عاشورایی (مطالعه موردی بررسی دوازده علم صفوی) / امژگان قاسمی / مصطفی رستمی / صفحه/ ۱۳۲
- بررسی تأثیر فرهنگ عاشورایی بر هنر ایران با رویکردی به سقائپارهای مازندران / فرشته پزشکی / اعظم السادات موسوی / صفحه/ ۱۳۴
- تجلی فرهنگ عاشورایی در کاشیکاری دوره قاجار (مطالعه موردی: کاشیکاری‌های تکیه معاون الملک) // لاله آهنی / صفحه/ ۱۳۶

روایتی از گسست و پیوست در یک تعزیه در منطقه ششتمد سبزوار / موسی الرضا غربی / محمد زرقی / حسین عبد الملکی / صفحه ۱۳۸

نمود فرهنگ و هنر عاشورا در نقاشی های کودکان (مطالعه موردی: نقاشی های کودکان دبستان پشتان ساری) / رجا خوشنودی / مریم رحیمی / صفحه ۱۴۰

بررسی شمایل حضرت ابوالفضل العباس (ع) در نقاشی پشت شیشه / لاله آهنی / صفحه ۱۴۲

بررسی واقعه عاشورا در آینه هنر نقاشی قهوه خانه / مرتضی افشاری / مینا محمدی / صفحه ۱۴۴

هنر، زبان و فرهنگ عاشورا / مرضیه غلامی / صفحه ۱۴۶

بررسی چگونگی استحاله اسطوره در مراسم عزاداری عاشورا با تأکید بر علم ها / لطف الله کارگری آریان / محمد کاظم حسنونند / صفحه ۱۴۸

بخش دوم

رنگ در هنر و معماری شیعه

جایگاه رنگ لاجورد در تذهیب قرآن های دوره صفوی / علی رضا خواجه احمد عطاری / زهرا عباسپور / شادی شیرازی نژاد / صفحه ۱۵۲

نقش رنگ در طراحی خانه های شیراز و تأثیر آن بر روان و سلامت انسان (با بررسی رنگ ها در قرآن و احادیث) / هانی زارعی / صفحه ۱۵۴

جایگاه رنگ در هنر معماری عصر صفوی / سعیده وحیدفر / صفحه ۱۵۶

عرفان و تجلی رنگ در نقوش کاشی های صفوی حرم مطهر امام رضا (ع) / بهاره مقدم / صفحه ۱۵۸

بررسی جلوه های حضور تفکرات شیعی در مسجد - مقبره گنبد علویان همدان / شکیب صفدریان / صفحه ۱۶۰

بخش سوم

تأثیر مفاهیم شیعه بر شکل گیری و نقوش هنرهای سنتی و صنایع دستی و گردشگری

تجسم نمادین تفکر شیعی در هنرهای کاربردی ایران / محمد خزایی / صفحه ۱۶۴

تأثیر مبانی فکری شیعی در سازوکار تولید اثر هنری و مدیریت اصناف و کارگاه ها در ایران / ناصر مقدم / صفحه ۱۶۶

بازشناسی بن مایه های فتوت در کتیبه های سفال نیشابور عصر سامانی با تأکید بر تجلیات حضرت علی (ع) / ایمان زکریایی

کرمانی / مهرنوش شفیعی سرارودی / غلامرضا پناهی / صفحه ۱۶۸

بررسی تأثیر مضامین و عناصر هنر شیعی بر ساختار و تزئین دوات های دوره اسلامی / زهره مرادی / صفحه ۱۷۰

بررسی مضامین شیعی در هنر صفوی با تکیه بر ویژگی های هنرهای چوبی / میثم صادق پور / صفحه ۱۷۲

بررسی مفهومی و زیبایی شناسی، کتیبه های به کار رفته در رحل منبت کاری دوره ایلخانی / امید شیخ بگلو / صفحه ۱۷۴

پژوهشی در نقوش و آرایه های رحل قرآن موزه دولتی برلین به تاریخ قرن هفتم هجری قمری (۱۳م) / اقبال باقری / یعقوب آژند / صفحه ۱۷۶

نمودهای مذهبی در هنرهای لاکی عصر قاجار (با تأکید بر مضامین شیعی) / مریم مونس سرخه / صفحه ۱۷۸

هنر شیعی: گردشگری و اقتصاد هنر؛ انگیزش شناسی اقتصادی گردشگران، در «گردشگری مذهبی - هنری»

مطالعه موردی: استان کهگیلویه و بویراحمد، حرم حضرت بی بی حکیمه (س) / حسین خلیلی / مهدی منتظر قائم /

سحر چنگیز / سمانه مصفا / صفحه ۱۸۰

آموزه‌های متعالی شیع در حوزه مسائل هنری با تشکیل و تثبیت دولت شیعی صفوی فرصت تجلی و اعتلا یافتند. در واقع، حمایت دولتمردان صفوی از هنرمندان و تشویق آن‌ها موجب شد تا هنر شیعی نیز به دست هنرمندان به سرعت مسیر تعالی و تکامل را پیموده، به عنوان مکتب و سبک خاص، مورد استفاده در دوره‌ها و مکان‌های دیگر قرار گیرد. در این رشد، شاخه‌های مختلف هنری مورد توجه بود. هنر نمایش با استقبالی که از برپایی تعزیه و نمایش‌های محلی در سوگواری امام حسین (علیه‌السلام) و یاران ایشان در این دوره شد، به درجه‌ای از رشد رسید که حتی به عنوان الگویی مورد استفاده غربیان نیز قرار گرفته است. تجلی شعائر شیعی در آثار معماری این دوره پارا از این فراتر گذاشت و عصر طلایی معماری اسلامی با رویکرد شیعی و به ویژه در تزیینات به نمایش درآمد، اگر چه سازه‌های آن نیز از این ویژگی که به عنوان سرمشق و الگو مورد استفاده قرار گیرند، برخوردار هستند. اوج این تعالی را در طراحی شهری و معماری شهر اصفهان می‌توان دید که به طور حتم، کلکسیون معماری و تزیینات هنری شیعی است. تجلی هنر شیعی را حتی در قالی‌بافی و نساجی، سفال‌گری و فلزکاری این دوره می‌توان دید. اما در این میان، رشد هنر نقاشی و به ویژه خوشنویسی با رویکردی مبتنی بر آموزه‌های شیعی از جلوه‌های بیشتری برخوردار است. به استثنای نقاشی‌های کاخ‌ها و بناهای سلطنتی که نمایش نامطلوبی از هنر نقاشی غیر دینی و نفسانی و شهوانی و همچنین تاثیر پذیرفته از نقاشی غیر ایرانی - چینی و اروپایی - را عرضه می‌کند، تمامی آثار دوره صفوی، اوج تجلی هنر نقاشی و خوشنویسی شیعی را نشان می‌دهند. عالی‌ترین نمونه‌های خوشنویسی در کتیبه‌های مساجد و مناره‌ها و آثار با محتوایی مبتنی بر عقاید شیعه و به زیبا ترین نمایش ممکن همراه با طرح و نقش‌های برگرفته از حکمت متعالیه هنر شیعی در آثار این دوره، نشانگر این واقعیت مهم هستند که هنرهای مبتنی بر انگاره‌های شیعی نیز پس از دوران طولانی صبر و انتظار، تنها از دوره‌ی صفویه توانستند جایگاه خود را در تمدن اسلامی باز یابند و برای سایر مسلمانان و دیگر جوامع بشری به عنوان الگو مورد استفاده قرار گیرند.

مقدمه

چکیده مقالات دومین همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی

همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی با هدف شناسایی منابع آثار هنر اسلامی و گسترش پژوهش در زمینه‌های گوناگون هنر شیعی، در چارچوب مبانی ارزشی انقلاب اسلامی با لطف و عنایت پروردگار و استقبال چشمگیر اساتید محترم هیئت علمی دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی پژوهشی، پژوهشگران و هنرمندان حوزه مطالعات هنر اسلامی و هنرهای سنتی در فروردین ماه سال ۱۳۹۴ برگزار شد.

از جمله محورهای اصلی این همایش می‌توان به مباحث نظری، معماری، هنرهای تجسمی، صنایع دستی و گردشگری در حوزه هنر شیعی اشاره نمود. در مرحله اول تعداد ۲۴۰ چکیده مقاله به دبیرخانه همایش ارسال شد. از میان این چکیده مقالات، پس از داوری داوران محترم همایش، تعداد ۷۸ چکیده مقاله در ۸ محور شامل: مضامین و مفاهیم شیعی در کتیبه‌های معماری: ۱۴ مقاله - نمادگرایی در هنر شیعی: ۱۱ مقاله - آموزه‌های تشیع در نگارگری ایرانی: ۱۵ مقاله خوشنویسی در هنر شیعی: ۵ مقاله - هنر کتاب آرای و تجلید با الهام از مذهب شیعه: ۹ مقاله - تاثیر فرهنگ عاشورایی بر هنر ایران: ۹ مقاله - رنگ در هنر و معماری شیعی: ۵ مقاله - تاثیر مفاهیم شیعی بر شکل‌گیری و نقوش هنرهای سنتی و صنایع دستی و گردشگری: ۹ مقاله به دوزبان انگلیسی و فارسی پذیرفته شد. پس از اطلاع‌رسانی به نویسندگان و پژوهشگران، ۴۹ مقاله کامل به دبیرخانه همایش رسید. شایان ذکر است بیشترین درصد چکیده مقالات و مقالات دریافتی از سوی پژوهشگران و فرهیختگانی است که در مقطع دکتری یا کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل هستند و یا فارغ التحصیل شده‌اند که این امر نشان‌دهنده سطح کیفیت مقالات مزبور است.

در بخش داوری اصل مقالات پس از اعلام نتایج داوری توسط داوران محترم، مقالات جهت چاپ بر اساس کیفیت علمی مقاله به سه دسته طبقه‌بندی شدند: مقالات برتر در سطح علمی پژوهشی مناسب برای چاپ در نشریه علمی پژوهشی هنر اسلامی، مقالات با عناوین تخصصی در حوزه صنایع دستی و هنرهای سنتی برای چاپ در نشریه علمی تخصصی سفالینه و مقالات با عناوین مرتبط با محورهای همایش هنر شیعی برای چاپ در کتاب مجموعه مقالات همایش هنر شیعی برگزیده شدند.

در نهایت از تمامی کسانی که حامی مادی و معنوی این نشست ارزشمند بودند، از جمله مدیرعامل سازمان زیباسازی شهرداری تهران جناب آقای دکتر کامیاب، مدیر هنرهای شهری جناب آقای دکتر سلیمانی، موسسه آموزش عالی گنجینه هنر و معماری، نشریه علمی پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، مرکز تحقیقات هنر اسلامی نگاره و سایر ارگان‌های دولتی و همچنین از کلیه داوران و اعضا هیئت علمی ارجمند و تمامی فرهیختگان و دانشجویانی که با ارسال مقاله ما را همراهی کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

خداوند منان را که باز هم الطاف بی‌انتهای خود را نصیب ما کرد و امکانات آماده‌سازی و چاپ کتابچه مجموعه چکیده مقالات به دوزبان انگلیسی و فارسی را بر ایمان فراهم ساخت، شاکر و سپاسگزاریم.

با آرزوی موفقیت و تندرستی

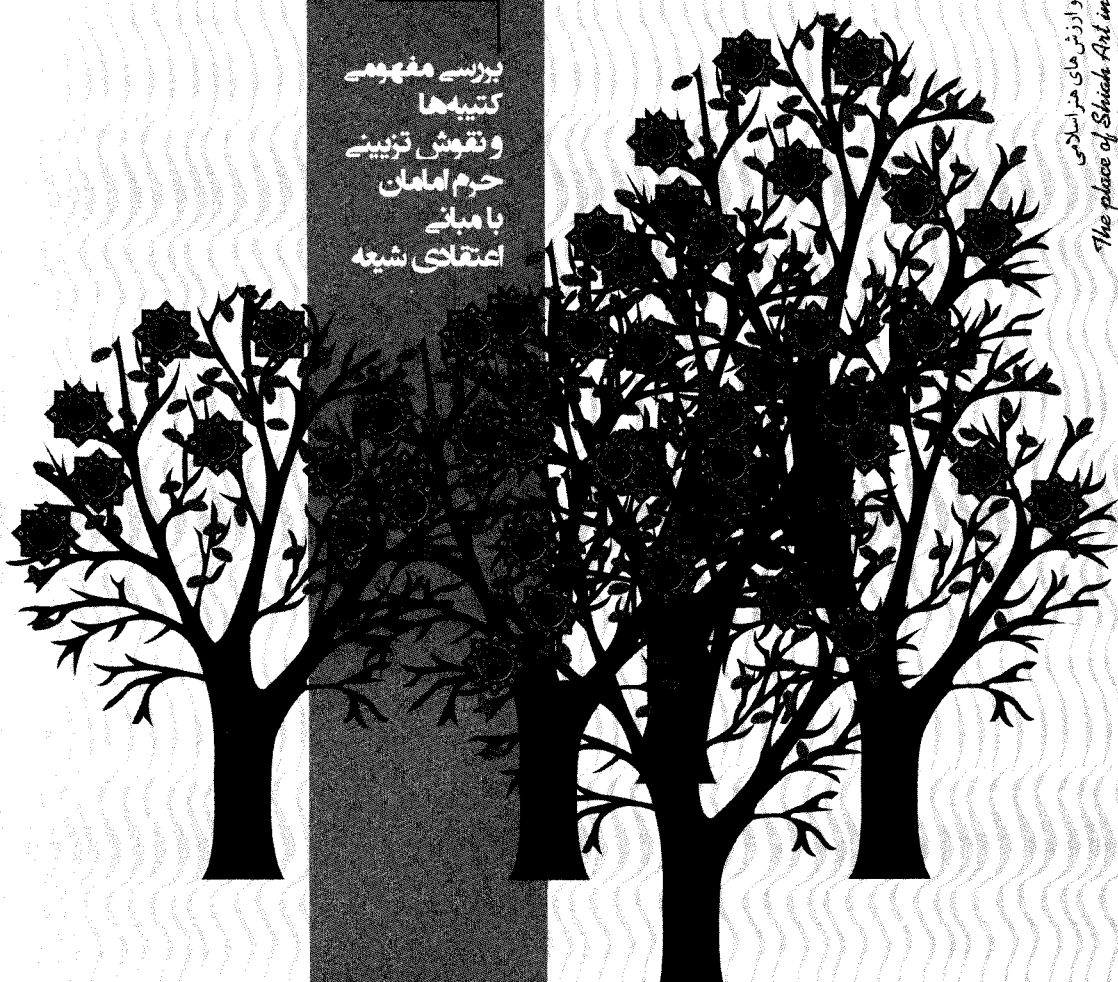
مهناز شایسته‌فر

دبیر علمی همایش فروردین ۱۳۹۴

بخش اول

بررسی مفهومی
کتیبه‌ها
و نقوش تزئینی
حرم امامان
با مبانی
اعتقادی شیعه

چکیده مقالات دومین همایش جاگه مهر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی
The place of Shiah Art in the Interpretation of Islamic Art Concepts and Values

Part 1

**Comparative Study
of Quranic Verses
of Imams' Shrines
Inscriptions
According to Shiah
Principles**

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

علیرضا بهرمان
عشو هیات علمی پژوهشگاه سازمان
میراث فرهنگی، صنایع دستی و
گردشگری
a_bahreman@yahoo.com

گفت‌وگو و معرفی محراب زرین فام
حرم مطهر مولی متقیان علی (ع) در نجف اشرف

چکیده

ارزش‌های هنری و توان‌والای هنرمندان ایرانی به ویژه در دوران پس از حضور اسلام در ایران، موجب گردید تا آثار هنرمندان ایران زمین در پهنه‌ای بسیار گسترده‌تر از آنچه امروز جغرافیای سیاسی ایران تلقی می‌گردد حضور یابد. پهنه گسترده‌ای از هند تا شمال آفریقا عرصه‌ای که امروز در حوزه فرهنگی این سرزمین تعریف می‌شود. بنابراین دور از انتظار نیست وقتی در جای جای جهان آثار را می‌یابیم که به تمامی رنگ و بوی هنر و فرهنگ ایران زمین را با خود داشته و ساخته و پرداخته هنرمندان این سرزمین در ادوار مختلف هستند. یکی از سرزمین‌هایی که هنرمندان ایرانی با عشق و خلوص در آن به خلق آثار هنری نشسته‌اند، سرزمین عراق و مزار ائمه اطهار است. هنرمندان ایرانی از نخستین سده‌های اسلامی به ویژه در دوره‌های آل بویه، ایلخانیان، صفوی، افشاریه و قاجار در توسعه و آبادانی حرم مطهر عتبات عالیات تلاش نموده و این حضور را می‌توان در بسیاری از بخش‌های ساختمان حرمین عتبات عالیات مشاهده نمود. یکی از این اقدامات که در دوره ایلخانان مغول به انجام رسیده است، ساخت مسجد ایلخانی و محراب زرین فام آن است. این محراب بسیار با ارزش طی سالیان دراز مغفور مانده و کمتر منبعی بدان اشاره‌ای داشته است. این بی‌توجهی موجب تخریب بخش وسیعی از آن گشته و با جدا نمودن آن از بدنه بنا، کاملاً به فراموشی سپرده شده است. این مقاله به ارایه نتایج مطالعات پژوهشی که منجر به کشف، معرفی و مرمت این محراب بسیار نفیس شد می‌پردازد.

اهداف مقاله

- ۱- معرفی محراب زرین فام حرم مطهر حضرت علی (ع) در نجف اشرف
- ۲- بررسی زیبایی شناسی محراب زرین فام حرم حضرت علی (ع) در نجف اشرف

سوالات مقاله

- ۱- چه عواملی باعث مغفور ماندن محراب زرین فام حرم حضرت علی (ع) شده است؟
- ۲- هنرمندان ایرانی چه نقشی در شکل‌گیری محراب زرین فام حضرت علی (ع) داشته‌اند؟

واژگان کلیدی

محراب، امام علی، زرین فام، ابوطاهر کاشانی، ایلخانی.

Exploration, Research and Introduction of Golden Adytum in Imam Ali's Shrine in Najaf

PhD of art research, Member of the academic board of Cultural Heritage Research Center

Researcher's Email: ghafar.ghafar@gmail.com

Abstract

Artistic values of Persian artworks, especially after the entrance of Islam, made them go further than today Iran's borders and entered a vast geographical range from India to North Africa. Thus, Persian artworks which were made and flourished by Persian artists of different eras can be found in the entire world. One of the lands which hosts a lot of Persian artworks is Iraq. During the Buyid, Ilkhanid, Safavid, Afsharid, and Qajar eras, Persian artists have done a lot to prosper the holy shrines of Iraq; their endeavors are observable in many of shrine buildings and structures. One of them which was done in Ilkhanid Mongol era is the Golden Adytum in an Ilkhanid mosque. The precious adytum did not grasp much attention during the long ages. Lack of attention has caused many damages to the work and it is almost forgotten. The present paper reviews exploration, introduction and restoration of the precious adytum.

Research aims:

- 1- To introduce the Golden adytum of Imam Ali's shrine in Najaf.
- 2- Aesthetic investigation of the Golden adytum of Imam Ali's shrine in Najaf.

Research questions:

- 1- What were the reasons of lack of attention to the Golden adytum of Imam Ali's shrine in Najaf?
- 2- What were the roles of Persian artists in formation of the Golden adytum of Imam Ali's shrine in Najaf?

Keywords: adytum, Imam Ali, golden, Abu-Taher Kashani, Ilkhanid.

shiva.bavarsad@yahoo.com

چکیده

گنبد سلطانی به دستور سلطان محمد خدابنده (الجایتو) در فاصله سال‌های (۷۰۷-۷۱۶ ق.)، ساخته شد. این بنا از لحاظ حجم، ارتفاع، معماری و تزئینات دارای اهمیت می‌باشد؛ به گونه‌ای که بزرگترین و مشهورترین بنای عظیم گنبددار برجای مانده از هنر و معماری دوره ایلخانان مغول (۶۵۴-۷۵۰ ق.) و نماینده سبک آذری در معماری دوره اسلامی به شمار می‌رود که در جنوب شرقی استان زنجان واقع شده است. کتیبه‌ها از جمله هنرهای کاربردی در بناها به شمار می‌روند. در گنبد سلطانی بالغ بر ۶۰ کتیبه با انواع خطوط و مفاهیم گوناگون وجود دارد که این امر بر اهمیت بنا افزوده است. برخی از کتیبه‌ها نشان از گرایشات شیعی الجایتو و دیگر معماران آن دارد.

مقاله حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و از طریق گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای به بررسی کتیبه‌های گنبد سلطانی می‌پردازد. نتایج حاصل از تحقیق حاکی از آن است که در کتیبه‌هایی که مزین به آیات قرآن، احادیث و نام امام علی (ع) است می‌توان نشانه‌هایی از باورها و اعتقادات شیعی را یافت.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی ارتباط مبانی اعتقادی شیعه با کتیبه‌های گنبد سلطانی
- ۲- مطالعه نقوش و کتیبه‌های گنبد سلطانی

سوالات مقاله

- ۱- تاثیر اعتقادات شیعی الجایتو بر کتیبه‌ها چیست؟
- ۲- ویژگی‌های برجسته کتیبه‌های شیعی گنبد سلطانی چیست؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، گنبد سلطانی، کتیبه‌ها، هنر و معماری اسلامی.

A Comparative Study of Inscriptions of Soltanieh Dome with Shi'ah Principles

- Mohammad Jafar Ashkevari,
Assistant professor of history and
civilization of Islamic Nations,
University of Zanjan.

ashkevari.m.jafar@uz.ac.ir
 - Saeedeh Zahra Mojtahedi,
MA Student of history and civiliza-
tion of Islamic Nations,
University of Zanjan

Abstract

Soltanieh dome was built in 707-716 Hijri by Sultan Mohammad Khodābandeh (Uldjaytū) who has been Shi'ite. It is one of the most beautiful domed tombs in the world and in terms of volume, height, architecture and decoration it has the largest dome and is the most massive domed structure that is remaining from the art of Ilkhanid Mughal (654-750 Hijri) and representative of Azeri style in architecture. Soltanieh dome is located in the southeast of Zanjan province.

Inscriptions of the monuments are among the applied artworks and there are over 60 inscriptions on the dome of Soltanieh with different kinds of scripts and concepts which reveals the importance of the monument. Some of the inscriptions have traces of Shi'ite trends of Uldjaytū and other architects. Results of the study have shown that the inscriptions are decorated with verses of Quran, hadiths and name of Imam Ali (AS) and other signs and symbols of Shia belief.

.Research aims:

- 1- To investigate the relationship between Shi'ite principles and inscriptions of Soltanieh dome.
- 2- To study the motifs and inscriptions of Soltanieh dome.

Research questions:

- 1- How is the influence of Uldjaytū's Shi'ite beliefs on the inscriptions?
- 2- What are the outstanding features of the Shi'ite inscriptions on Soltanieh Dome?

Keywords: Shia art, Soltanieh dome, inscriptions, Islamic art and architecture.

مجله علمی-تخصصی هنر اسلامی
مقر در کتبه مسجد
والی سر حرم امام رضا علیه السلام

چکیده

یکی از بناهای تاریخی حرم مطهر امام هشتم (ع)، مسجد بالا سراسر است که در دوره غزنویان ساخته شده است. کتیبه ای در مسجد مذکور، طرف قبله، بالای ازار است که با عبارت قال الله تبارک و تعالی شروع شده و در ادامه آن، آیه ۵۵ سوره مبارکه مائده نقش بسته است. مفسران شیعه با توجه به روایاتی که تاحد تواتر می رسند، شأن نزول آیه ولایت را درباره تصدق انگشتی از سوی امیر المؤمنین علی (ع) در رکوع نماز می دانند. لکن مفسران اهل تسنن در مواجهه با آیه ولایت به سه گروه تقسیم می شوند؛ برخی شأن نزول آیه را قبول کرده لکن معنای ولی در آیه را دوست و یاور معنا می کنند؛ گروهی شأن نزول را پذیرفته اما از آن الغای خصوصیت کرده و به همه مؤمنان که عملی چون علی (ع) انجام دهند، تعمیم می دهند؛ بعضی با وجود روایات صحیح السند درباره شأن نزول آیه ولایت، آن را پذیرفته بلکه با مسائلی چون وحدت سیاق، پذیرش شأن نزول های ضعیف، دست برداشتن از معنای لغوی رکوع و حمل آن بر خلاف اصل کلمه به مفهوم تواضع، سعی در خدشه وارد ساختن بر مبانی مفسران شیعی دارند. تحقیق پیش رو با روش مطالعه کتابخانه ای، تفسیر علمای شیعه از آیه ولایت را بیان نموده. در نهایت می توان نتیجه گرفت عقیده شیعه در تفسیر آیه ولایت با اصول اسلام و قرآن و روایات و عقل سازگار بوده و مورد قبول است؛ معماری شیعی به ویژه کتیبه نویسی، پشتوانه عقیدتی دارد و همان گونه که ظاهر آن چشم را می نوازد، عقیده و رای آن، تسکینی است برای اضطراب ناشی از شبهات جاهلان و مغرضان.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی فرآیند تفسیر مفسران امامیه از آیه ولایت و پاسخ به شبهات اهل تسنن به دیدگاه شیعه
- ۲- مطالعه نقوش کتیبه های مسجد بالای سر حرم امام رضا (ع)

سوالات مقاله

- ۱- آیا آیه یاد شده قابل تعمیم به عموم مومنان است یا فقط بر مورد نزولش که علی (علیه السلام) است منطبق است؟
- ۲- چه محذوری در قبال پذیرش الغای خصوصیت از آیه پیش می آید؟

واژگان کلیدی

آیه ولایت، تفسیر تطبیقی، کتیبه، هنر اسلامی.

Comparative Study of Wilaayat Verse, Imprinted in an Inscription of Balaye-Sar Mosque (Imam Reza's Shrine)

PhD student of Comparative interpretation at Quranic Sciences and Learnings University, Qom,

Abstract

There is an inscription in Balaye-Sar Mosque of Razavi shrine that shows the 55th verse of "Maedeh" chapter. Purpose of the present paper is to study the interpretation process of Imami exegetes about the Wilaayat verse and response to doubts compiled by the Sunni scholars. The Shiite exegetes know that the revelation of Wilaayat verse is about Imam Ali's almsgiving of a ring during his prayer's bow. But some of the Sunni exegetes have accepted that revelation bound to the "Wali" means a friend and/or ally. However, a group of them believe in the revelation, but they have generalized it to all the believers who act like Imam Ali. This literature has stated the interpretation of Shia scholars about the Wilaayat verse through a library research to find if the above verse is applicable or not. What a dilemma for the adoption of the removal characteristics of the verse is occurring! Finally, we can conclude that Shiites' belief about the interpretation of Wilaayat verse is consistent with the principles of Islam and wisdom. Shiite inscriptions, in addition to their eye-catching appearance, are supported by robust Shiite beliefs.

Research aims:

- 1- To analyze the process of interpreting Wilaayat verse and answering the Sunni falsifications.
- 2- To study motifs of inscriptions of Balaye-Sar Mosque.

Research questions:

- 1- Is Wilaayat verse generalizable to all the pious or it is only adaptable with Imam Ali?
- 2- How is the interpretation of Wilaayat verse generalized?

Keywords: Wilaayat verse, comparative interpretation, inscription, Islamic art.

mehmegar@modares.ac.ir

مطهره زینب یوز
دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات
امیر حسین ندایی
استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه
تربیت مدرس

مطهره زینب یوز
دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات
امیر حسین ندایی
استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه
تربیت مدرس

چکیده

با رواج تشیع، ساختار فرهنگی- هنری صفویه دستخوش دگردیسی و تحولات ژرفی گردید. رکود مصورسازی نسخ، توجه بیشتری را به ساخت بناها و تزیین آن‌ها معطوف نمود و لذا بستری را برای تجلی خلاقیت و ذوق هنرمندان در زمینه‌های مختلف زیباسازی بناهای معماری از جمله کتیبه‌نگاری فراهم کرد. چنانکه خوشنویسان و کتیبه‌نگاران تنوعاتی را با توجه به ساختار نمادین حروف به کار بردند که نسبت به دوران پیشین، بهره‌وری بدیعی از حروف کتیبه‌ای به شمار می‌آمدند. بر این اساس، نوشتار حاضر که توصیفی- تحلیلی و شیوه گردآوری داده‌هایش، کتابخانه‌ای- اسنادی می‌باشد، به بررسی ویژگی‌های کتیبه‌نگاری شیعی این دوره با تأکید بر آثار یکی از هنرمندان، علیرضا عباسی در مسجد امام اصفهان می‌پردازد. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که توجه به ساختار نمادین حروف به ویژه حرف «الف» به عنوان «جلوه احدیت و وحدانیت حضرت دوست»، در هنر شیعی دوران صفوی و به طور منحصربه‌فردی در آثار علیرضا عباسی از اهمیت خاصی در نگارش و در هم‌نشینی با دیگر حروف در ترکیب‌بندی برخوردار شده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی ویژگی‌های کتیبه‌نگاری شیعی دوره صفوی با تأکید بر آثار علیرضا عباسی
- ۲- مطالعه ساختار نمادین حروف در کتیبه‌نگاری دوره صفوی

سوالات مقاله

- ۱- ویژگی‌های کتیبه‌نگاری ایرانی- شیعی صفویه به طور ویژه در آثار علیرضا عباسی با چه تنوعات بصری همراه می‌باشد؟
- ۲- این تنوعات بصری با توجه به جایگاه برخی حروف در بُعد کارکردشان (محتوایی و نمادین) در کتیبه سر در ایوان ورودی مسجد امام اصفهان به چه صورت نگاشته شده‌اند؟

واژگان کلیدی

کتیبه‌نگاری، هنر شیعی، مسجد امام اصفهان، حرف الف.

A Study of Specifications of Safavid Shia Art of Inscription (Case Study of the Written Inscription of Alireza Abbasi on the Entrance Porch of Imam Mosque in Isfahan)

Mohammad Shirmoega,
 PhD, Assistant professor and faculty member of Tarbiat Modares University,
 mshirmoega@modares.ac.ir
 Tahereh Rabipour,
 MA student of graphics
 Amir Hossein Nedaei,
 PhD, Assistant professor and faculty of Tarbiat Modares University

Abstract

By spreading of Shiism, the cultural structure of Safavid art have been evolved profoundly. Recession of manuscript visualization have caused paying more attention to construction of buildings and decorating them. So, it paced the way for creative manifestation and artistic virtuosity in different branches of architectural building such as inscriptions. Therefore, the inscription artists and calligraphers have applied more variations – in comparison to the past – with respect to the symbolic structures of the letters (scripts).

In comparison with the previous period, it was considered an innovative efficiency of inscription of letters. Accordingly, the present research is a case study with analytic and descriptive methodology and the data is collected from documents, archives and library research. So, it focuses on investigating the properties of Shia inscriptions in Safavid period with emphasis on the works of Alireza Abbasi in Imam Mosque of Isfahan.

The results show that the attention paid to symbolic structure of the letters, especially the “Alef” letter, is high in Alireza Abbasi’s artworks and the mentioned letter is considered as a monotheism manifestation and so it plays an important role in Alireza Abbasi’s works. Hence, what emphasizes on the importance of this writing is studying the morphology of his inscriptions.

Research aims:

- 1- To investigate Shia inscriptions of Safavid era with emphasis on works of Alireza Abbasi.
- 2- To study the symbolic structure of the letters in Safavid inscriptions.

Research questions:

- 1- What are the visual characteristics of Safavid inscriptions particularly in the works of Alireza Abbasi?
- 2- How these visual variations have been written over the entrance of Imam Mosque in Isfahan, with respect to the position of the letters in their symbolic and content functions?

Keywords: inscription, Shia art, Imam Mosque in Isfahan, “Alef” letter in Persian script.

maryam.bathaie@gmail.com

چکیده

از خاستگاه های مهم تشیع در طبرستان می توان به نواحی آمل و نور اشاره نمود. تاثیرات تشیع در ساخت ابنیه به ویژه آرامگاه امامزادگان در منطقه لاریجان تجلی می یابد. انواع تزیینات شامل: گچبری، کاشی کاری، ضریح چوبی مرقد و انواع کتیبه نگاری حاکی از اهمیت این آرایه ها در تشیع به ویژه در مناطق صعب العبور و کوهستانی دارد. آرامگاه سلطان شهاب الدین احمد با کاشی کاری بی مانند به دلیل عدم توجه در نگهداری و به دلیل قرارگیری در دامنه شمالی دماوند صدمات جبران ناپذیری دیده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می دهد که با بررسی دقیق می توان تاثیرات تشیع را در تزیینات این بنا و تأثیر سنت تزیینی معماری محلی و مصالح بومی را با دقت پیگیری نمود. همچنین رواج سنت کاشیکاری متأثر از نفوذ تشیع از طریق بیان ناب و بی بدیل خطوط همراه با نقوش سرزنده و لعاب های رنگین با زمینه سفید و نقوش آبی لاجوردی، به طریقی نمادین بر عرفان و تصوف تأکید نموده و جلوه های بصری نابی خلق می نماید. نوع روش تحقیق در این پژوهش میدانی کتابخانه ای و توصیفی - تحلیلی می باشد.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه و بررسی دقیق از طریق تشکیل گروه های تحقیق و با حمایت ارگان های ذیربط
- ۲- با توجه به قدمت تشیع در طبرستان و ویژگی های خاص اقلیمی و همجواری با مناطق مرکزی ایران مطالعه، تحقیق و تعیین شناسنامه این ابنیه اهمیت بسیاری می یابد

سوالات مقاله

- ۱- دیدگاه تشیع چه تاثیری در تزیینات آرامگاه امامزاده سلطان شهاب الدین احمد داشته است؟
- ۲- سنت های معماری، مصالح بومی و ویژگی های اقلیمی، در تزیینات آرامگاه شیخ شهاب الدین چه تأثیری داشته است؟

واژگان کلیدی

تشیع، تزیینات، مقبره، کاشی کاری، لاریجان.

Status of Shi'ite Identity in Tombs Ornaments of Larijan

Maryam Bahmale
 Lecturer at Islamic Azad University,
 Ayatollah Amoli branch, PhD stu-
 dent of archaeology,
 maryam.bahmale@gmail.com

Abstract

Amol and Noor are the most important places of Shiism growth in Tabarestan. Effects of Shiism are apparent in monuments, especially in shrines and tombs in Larijan. Many ornaments such as stucco reliefs, mosaic faience, tiling, wooden tombs and inscriptions have been created in impassable mountains which indicates the importance of them. Tomb of Sultan Shahab Al-Din Ahmad's unique tile works were irreversibly damaged, because of lack of attention and its geographical location (northern slope of mount Damavand). Unknown horizons of Shiite art are discoverable through study and research on the tomb's tile works.

Issues of the considered subject are lack of studies and researches in ornaments of the mentioned tomb and absence of protection, mending and prevention of rapine. The methodology is descriptive-analytic and the study was done through field and library research.

Research aims:

- 1- To study and research by constituting research teams with support of related organizations.
- 2- To study, observe, research and determine identity of the monuments, with respect to antiquity of Shiism in Tabarestan, climate quality and contiguity with central Iran.

Research questions:

- 1- What are the effects of Shiite ideology on ornaments of Sultan Shahab Al-Din Ahmad's tomb?
- 2- What are the effects of architectural traditions, local materials and climate quality on Sultan Shahab Al-Din Ahmad's tomb?

Keywords: Shiism, ornaments, tombs, tiling, Larijan.

mahdieh_pourmand@yahoo.com

چکیده

سخت‌گیری‌های شدید امویان در قرون اولیه هجری سبب گردید تا پیروان حضرت علی (ع) به نواحی شرقی ایران مهاجرت کنند. انتقال امام رضا (ع) به ایران در زمان مامون، خلیفه عباسی، و سکونت ایشان در طوس به نوعی دیگر، موج هجرت محبین خاندان پیامبر (ص) را گسترده‌تر ساخت. شهادت امام رضا (ع) و در پی آن احداث بارگاه و حرم مطهر ایشان سبب گردید تا مشهد الرضا کانون توجه شیفتگان اهل بیت (ع) گردد.

آراستن حرم مطهر در گذر زمان خواست قلبی شیعیان و مایه فخر و مباهات ایشان بوده است. وجود تزیینات متنوع و متعدد مربوط به ادوار مختلف تاریخی گواه این ادعاست. تزیینات (کتیبه‌های کاشیکاری شده) عصر صفوی که از شیعیان راستین ائمه اطهار (ع) بوده اند بخش مهمی از این تزیینات را تشکیل می‌دهد.

این مقاله به شیوه توصیفی - تحلیلی کتیبه‌های کاشیکاری عصر مذکور را هم از منظر موضوع و محتوا و هم به لحاظ نوع خط و رنگ مورد بررسی قرار داده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که هم از نظر مضمون و هم از بعد تزیینی (خط ثلث و رنگ) ارتباط معناداری بین کتیبه‌های حرم مطهر با فرهنگ شیعی برقرار می‌باشد.

اهداف مقاله

- ۱- شناسایی و مطالعه متون کتیبه‌های منتسب به دوره صفوی در حرم رضوی
- ۲- بررسی نوع خط و تزیینات به کار رفته در کتیبه‌های صفوی حرم رضوی از منظر عقاید شیعی

سوالات مقاله

- ۱- چه ارتباطی بین متون کتیبه‌های (عصر صفوی) حرم رضوی با عقاید مذهب تشیع وجود دارد؟
- ۲- آیا انتخاب نوع خط (ثلث) و رنگ‌های به کار رفته در کتیبه‌های صفوی حرم رضوی از منظر عقاید شیعی مفاهیم خاصی را بیان می‌کنند؟

واژگان کلیدی

کتیبه‌های حرم مطهر رضوی، مبانی اعتقادی شیعه، خط ثلث.

Manifestation of Shi'ah Principles in Thulth Inscriptions of Razavi Shrine (with Emphasis on Safavid era)

Masoudi Pourmand,
 MA of Graphics, faculty of Islamic Azad University, Kerman
 masoudi_pourmand@yahoo.com

Abstract

In the early Hijri centuries, the Umayyad's severe crack downs led Imam Ali's followers to immigrate to the eastern regions of Iran. Imam Reza's transfer to Iran, during Mamoun period, enhanced the migration for the others. Imam Reza's martyrdom and subsequently building of his shrine made Mashhad the center of attention by imams' devotees. Decorating the shrine was the Shiite's desire and has been honored by them. Various decorations in different historical periods proves so. The Safavid were actual followers of the imams and their tile inscriptions form an important part of the decorations. The present paper delivers a descriptive analysis of the tile inscriptions in terms of subject, content, and style of writing and color. Results of the study indicate that there is a meaningful relationship between both contents and decorations, and writings and colors of Razavi shrine, and they are under Shiism influence.

Research aims:

- 1- To identify and study the text of Safavid inscriptions in Razavi shrine.
- 2- To investigate the writing style and colors used in Safavid inscriptions of Razavi shrine, regarding the Shia principles.

Research questions:

- 1- What is the relationship between text of the Razavi shrine inscriptions (Safavid era) and Shia beliefs?
- 2- Does the style of writing and colors used in the Razavi shrine inscriptions express any certain Shiite concepts?

Keywords: Thulth script, inscriptions of Razavi shrine, color, spiritual atmosphere, Shia principles.

sharifimehr@yazuni.ac.ir

چکیده

در بافت سنتی شهر یزد بناهای متعددی از جمله خانه‌هایی با الگوی حیاط مرکز وجود دارند که بخصوص در ایام عاشورا آیین های دسته جمعی عزاداری تشیع به نحو مطلوبی با بهره گیری از این فضاها برگزار می گردیده است. گسترش خانه‌های سنتی در دوره قاجار در یزد تاثیر زیادی در شکل گیری تزیینات و کتیبه های نوشتاری به فراخور موقعیت اجتماعی و جایگاه اعتقادی- فرهنگی صاحبخانه داشته است.

این کتیبه ها اغلب شامل آیات و احادیث، ذکر، ادعیه و ترجیع بند مشهور محتشم کاشانی می باشند که در مدح اهل بیت و متأثر از آداب و رسوم مذهبی مانند روضه خوانی می باشند. این کتیبه های نوشتاری بنا به کارکرد فضای معماری در دوره های مختلف از سال، طراحی و اجرا شده که معمولاً با استفاده از تکنیک گچبری و یا تکنیک نقاشی روی گچ یا ترکیب گچبری و آئینه کاری و فنون آرایه ای اجرا شده اند. در مجموع می توان گفت، در این دوره، با توجه به رشد و توسعه بناها و شرایط اعتقادی و فرهنگی و اجتماعی حاکم، شاهد اجرای آثاری هستیم که ریشه در تفکرات و اعتقادات مردمان آن دوره دارد و بنوعی تبلور روحیات طبقاتی از جامعه بوده که استطاعت سفارش و اجرای این آثار را داشته اند و سعی در نمایش آن برای عموم جامعه شهری داشته اند. بخصوص در ایام محرم بدلیل باز بودن فضا برای اجرای عزاداری، بنوعی نشانگر جایگاه اجتماعی و موقعیت اعتقادی صابخانه نیز بوده است.

اهداف مقاله

- ۱- دستیابی به علل، خوانش و کارکرد کتیبه های گچ بری شده در فضاها و معماری بخصوص در چهار وجه حیاط خانه های دوره قاجار در یزد
- ۲- بررسی ارتباط مفاهیم و اعتقادات شیعه با مضامین تزیینات کتیبه های خانه های دوره قاجار

سوالات مقاله

- ۱- کتیبه های گچ بری در خانه های قاجار در یزد حاوی چه مضامینی است؟
- ۲- تزیینات معماری خانه های دوره قاجار در یزد چه ارتباطی با اعتقادات شیعی دارد؟

واژگان کلیدی

کتیبه های نوشتاری، بافت سنتی یزد، عزاداری تشیع، آیات و احادیث.

Plaster Inscriptions of Qajar Houses in Yazd, with an Emphasis on the Shi'ah Teachings

PhD, Assistant Professor
 at faculty of Art & Architecture,
 Yazd University.

Abstract

In the traditional texture of Yazd most of houses have central yards. These yards are used for holding the communal Shia rites, especially in the days of Imam Hussein's rituals. For the same reason, these yards have been specially decorated with plastered inscriptions which are influenced by these rites and ceremonies. The present study, through a historical-descriptive method and field study, tries to examine the plastered inscriptions in four sides of the yards and the other related architectural spaces based on religious and ideological concepts. These inscriptions are mostly the verses of Quran, hadith, recitation, prayer, and the famous Kashani's catchphrase poem which is related to Imam Hussein's funeral rites and eulogy of the other members of the prophet's family. They have been created influenced by religious performances such as Rowzeh-Khani and have been designed for special periods of year, based on the architectural functions of the space. The style of these artworks are mostly plasters, mirror works and decorative paintings.

Generally, it can be said that in the period, considering development of buildings, ideological culture and social situation, we can observe the works that have their roots in the people's beliefs. In the other side, they reflect the taste and insight of some groups of the society that had the financial ability for ordering and supporting the artists for creating the works. Thus, they have tried to represent their beliefs for the other people of the society. Particularly, doors of the houses are open to people in Muharram and such works demonstrate the social and ideological position of their owners.

Research aims:

1- Exploring the reasons for development of the method of making plastered inscriptions in Qajar's houses; 2- Classifying the varieties of the inscriptions and considering their bases, locations and functions during Muharram rituals.

Research questions:

1- What has been function of the inscriptions in Qajar houses?
 2- What are the insights and ideological approaches in subject and content of the inscriptions?

Keywords: plaster inscriptions, traditional texture, Yazd, teachings of Shiism.

aghaeiata@gmail.com

چکیده

تاریخ تکوین هنر شیعی حاکی از آن است که تعاملی مستمر میان ساختار نظام های سیاسی حاکم بر ایران و معماری وجود داشته است. شیعه رفته رفته در تاریخ ایران از گونه ای جنبش مقاومت به مذهبی با الهیات و کلام خاص خود تبدیل شده است، به بیان دیگر هنگامی که شیعه در ایران در کار مبارزه برای مشروعیت بود، فقط به ذکر نام ائمه بر سر در تاق و رواق مساجد اکتفا می کرده است. حال نحوه بازتاب پرداختن به مشروعیت در هنر به چه صورت بوده است و آیا در پلان های معماری هم هنر شیعی را می توان دید و تفاوتی بین مدارس در زمان تشیع با تسنن مشاهده می شود یا خیر را مورد بررسی قرار می دهیم. هنرمندان پس از دوره تیموریان، می کوشند ادله عقلی و نقلی باورهای خود را نیز به عرصه هنر وارد کنند. این ادله را بین پلان های معماری و کاشی کاری جستجو می کنیم. در این مقاله به مقایسه تطبیقی بین دو مدرسه چهارباغ و کاسه گران اصفهان، که از مدرسه های برجسته دوره صفوی و مدرسه های پریزاد و دو در امیرسیدی که از مدرسه های دوره تیموری واقع در خراسان رضوی می باشد، می پردازیم. از نتایج به دست آمده می توان به این دوره اشاره کرد که ویژگی های معماری شیعی مدارس در اصفهان از جمله توجه زیاد به تزیینات، ایجاد فضای نیمه خصوصی در ایوانچه ها، ابعاد یکسان حجره ها، اهمیت به فضای سبز با وجود موزن گاه می باشد. روش تحقیق تاریخی - تحلیلی و گردآوری اطلاعات میدانی و کتابخانه ای صورت گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه و شناخت معماری هنر شیعی در دوره صفویان و تیموریان
- ۲- تطبیق ویژگی های معماری هنر شیعی و تسنن در دوره های مذکور

سوالات مقاله

- ۱- آیا معماری شیعی از احادیث مذهب شیعه پیروی خاصی می کند؟
- ۲- آیا در قیاس بین معماری صفوی و تیموری می توان تعریف مشخصی برای معماری شیعی ارائه داد؟

واژگان کلیدی

مدرسه چهارباغ، مدرسه کاسه گران، هنر شیعی، معماری تیموری و صفوی.

Influence of Shi'ah Art on Architecture of Safavid and Timurid Madrasas in Isfahan and Khorasan Razavi

MA student of architecture
Islamic Azad University,
Central Tehran branch

Abstract

History of Shia art shows that there has been a continuous interaction between political structures in Iran and the Shia art. Shia which once was a resistance movement, gradually has changed into a faith with its own theology and doctrine. In the other words, when Shia was attempting to gain its legitimacy, it would suffice to write name of the imams on facades and arches of mosques. The present study is trying to investigate expression of legitimacy in arts, presence of Shia art in architectural plans, and differences between Shia and Sunni mosques.

After the Timurid, the artists have tried to enter their beliefs into the arts. We are searching such beliefs in architectural plans and tiling works. In the present study, we consider Safavid madrasas of Chahar Bagh and Kaseh-garan in Isfahan and Timurid madrasas of Parizad and Do dar Amir Seyyedi in Khorasan Razavi for comparison. The results reveal architectural features of Shia madrasas such as paying much attention to the decorations, creating semi-private atmosphere for porches, similar dimensions of the chambers, importance of green houses and places for Azan reciters. The methodology is historical-analytic and the data is gathered through field and library research.

Research aims:

- 1- To study Shiite architecture in Safavid and Timurid eras.
- 2- To compare the differences of Shia and Sunni architectures in Safavid and Timurid eras.

Research questions:

- 1- Is there any relationship between Shia architecture and Shia hadiths?
- 2- Is there any certain definition for Shia architecture in comparison of Safavid and Timurid architectures?

Keywords: madrasa, Timurid, Safavid, Shia art.

afruzkeshavarz@yahoo.com

چکیده

منابع تاریخی نشان داده است که حاشیه دریای خزر یکی از مراکز مهم و متمدن در ایران بوده که به دلیل شرایط اقلیمی مناسب، دستخوش تحولات تاریخی، مذهبی و سیاسی و در نتیجه پراکندگی آثار هنری و تاریخی بسیاری علی الخصوص هنر معماری شده است. از جمله آثار مهم معماری مازندران بقاع متبرکه، مقبره ها و امامزادگان هستند که بعد از مساجد، به عنوان بناهای مذهبی شاخص و مهم، سهم بسزایی در تداوم فرهنگ و هویت شیعی دارند. این مقاله سعی دارد که به بررسی ویژگی های معماری و تزیینات به کار رفته در امامزاده یحیی، امامزاده صالح و امامزاده عباس در شهرستان ساری و همچنین به بررسی نقش تشیع در شکل گیری عناصر تزییناتی در امامزادگان مذکور بپردازد. روش تحقیق مبتنی بر تحلیل یافته های موجود و منابع مکتوب و همچنین بررسی نقوش به دست آمده می باشد که بخشی از آن به صورت کتابخانه ای و اسنادی و بخشی دیگر به صورت میدانی انجام شده است. در نتایج حاصل از این تحقیق، با بررسی میدانی و تحلیل منابع مکتوب و اسنادی، تأثیر مذهب تشیع در شکل گیری تزیینات معماری و نقوش به کار رفته در سه امامزاده مذکور مشاهده می گردد.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی و شناسایی ساختار عناصر تزیینی در امامزاده یحیی، امامزاده صالح و امامزاده عباس در شهرستان ساری
- ۲- بررسی تأثیر مذهب تشیع در شکل گیری تزیینات امامزادگان مذکور

سوالات مقاله

- ۱- شاخصه های عناصر تزیینی در معماری امامزاده یحیی، امامزاده صالح و امامزاده عباس چیست؟
- ۲- نمود و تجلی مذهب تشیع و اعتقادات دینی در معماری و تزیینات این سه امامزاده به چه صورت است؟

واژگان کلیدی

شیعه، تزیینات معماری، امامزاده یحیی، امامزاده صالح، امامزاده عباس، ساری.

Investigating Manifestation of Shi'ah Art in Architectural Decorations of Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, and Imamzadeh Abbas in Sari

MA in Drama,

Shahrokh Shariyatpour, shariyatpour@yahoo.com

Abstract

Historical sources indicate that the shore of Caspian Sea is one of the most important counters of civilizations in Iran, and due to its suitable climate, it has undergone historical, political and religious changes which resulted in the dispersion of artistic and historic works, especially architectural arts. The most important architectural monuments in Mazandaran are the holy shrines and tombs which are prominent religious monuments, after mosques, and they have a vital role in sustaining Shia culture and identity.

The present paper has tried to investigate the architectural characteristics and decorations of Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, and Imamzadeh Abbas in Sari. It also examined the role of Shia in forming the elements of decorations in the mentioned monuments. The methodology was examining the mural paintings and analysis of existing data and written sources which were collected by field and library studies.

Research aims:

- 1- Investigating and identifying of the structure of decorative elements in Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, and Imamzadeh Abbas in Sari.
- 2- Investigating the influence of Shia religion in forming the decorations of the mentioned monuments.

Research questions:

- 1-What are the characteristics of decorative elements in architecture of Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, and Imamzadeh Abbas monuments?
- 2-Has Shia religion influenced the decoration and architecture of the monuments?
- 3-How is the manifestation of Shia religion and religious beliefs in the monuments?

Keywords: Shia, architectural decorations, Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, Imamzadeh Abbas, Sari.

چکیده

مذهب تشیع دوازده امامی از دیرباز در استان چهارمحال و بختیاری وجود داشته و یک سادگی و بی‌پیرایه‌ای را در مقایسه مردم بر می‌گرفته که به خوبی در بناهای مذهبی آنان به چشم می‌خورد. بناهای زیادی وجود دارد که مردم معتقدند این مکان‌ها مقدس‌اند از جمله: نظرگاه‌ها، جاپاه‌ها، مقابر بزرگان، سقاخانه‌ها، چشمه‌ها، غارهای طبیعی و مردم در بسیاری از این مناطق نذورات انجام می‌دهند و احترام آنان به شکلی خاص در می‌آید. در بعضی موارد این مسئله خود را در معماری نشان می‌دهد، که می‌توان از معماری و تزیینات وابسته آن امامزاده‌ها، سقاخانه‌ها و ... را نام برد. در مواردی ممکن است تزیینات شاخصی وجود داشته باشد و در مواردی به صورت محلی و بومی و نوعی از یک هنر اولیه تزیین می‌شوند، از جمله امام زادگان دو معصوم شهرکرد، امامزاده پیر احمد سامان از توابع شهرکرد، قلعه چاشتر و سقاخانه ارباب میرزا. نمونه تزیینات به کار رفته شامل: نقاشی، کاشی، گچبری، نقاشی روی گچ و ... باشد. این تزیینات شامل استفاده از خشت هفت رنگ و کاشی‌های با مضامینی از آیات قرآنی، نقش فرشته، نقاشی‌های مذهبی بر روی گچ با مضامین از عاشورا، تصویری از امام رضا (ع) می‌باشد. البته برخی از تصاویر به شکل عامیانه و قهوه‌خانه‌ای ترسیم شده و به صورت ضعیف اجرا شده‌اند. البته هر چند مضامین شیعی با توجه به عناصر محلی به اجرا درآمده‌اند ولی گواه بر اعتقاد مردم است. نگارندگان در پژوهش حاضر، با به کارگیری روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای و میدانی به بررسی و موتیف شناسی هنر شیعی در بناهای مذهبی استان چهارمحال و بختیاری پرداخته‌اند.

اهداف مقاله

- ۱- دسته‌بندی و شناسایی نقوش تزیینی شیعی استفاده شده در بناهای چهارمحال و بختیاری
- ۲- بهره‌گیری از مضامین مذهبی در بناهای استان جهت انتقال پیام با هدف بررسی ویژگی‌ها و ارزش‌های نهفته در تصاویر

سوالات مقاله

- ۱- با توجه به تفاوت کاربردی بین این بناها، آیا تزیینات به کار رفته نیز با یکدیگر مشابه و همسو هستند؟
- ۲- تصاویر و صحنه‌های مذهبی ترسیم شده در این بناها بیشتر شامل چه تصاویری است؟

واژگان کلیدی

تزیینات معماری، بنای مذهبی - شیعی، امامزاده، سقاخانه.

Study of Motifs and Architectural Ornamentations of Shiite Holy Monuments in Chaharmahal va Bakhtiari Province

-Majumehr Taheri Dehkordi,
PhD student of archeology BuAli
University of Hamedan,
m.dehkordi30@yahoo.com
-Farhad Shagholtan Chahfakhi,
BA of cultural heritage,
Chaharmahal va Bakhtiari

Abstract

In Chaharmahal va Bakhtiar province, Shia faith (twelve imams) is the most common faith among the people. From long time ago, most of the public have had a kind of simplicity and plainness which we can be seen in their religious monuments as well. There are many monuments that people believe in their holiness, including the Nazargah (viewpoints), JA Pa (footprints), tombs of the great people, Saqa-khaneh, springs and natural caves ... People vow and deliver oblations in most of these places and respect them with a special manner. The manner is shown in some architectures and ornamentations of shrines, Saqa-khanehs, and others. Sometimes, there are remarkable ornamentations and in some cases there are primary artworks which are installed by the locals and natives; for example shrines of two innocent women in Shahrekord and Pir Ahmad Saman's shrine near Shahrekord, Chaleshtor castle and Arbab Mirza Saqa-khaneh can be mentioned. Some samples of used ornamentations are painting, glazed tile, plaster moldings, painting on plaster, etc. Using seven-color-brick, tiles with themes of Quranic verses, angel pictures, religious paintings on plaster with Ashura themes, and a picture from Imam Reza are more common. However, some pictures have been drawn and/or implemented weakly. Nevertheless, Shia themes have been applied with regard to the local elements, but they show belief of people. The present study have used analytic-descriptive method and the data is collected through library and field research and motifs of Shia art in religious monuments of Chaharmahal va Bahktiari province have been studied.

Research aims:

- 1- To categorize the Shiite decorative motifs of monuments in Chaharmahal va Bakhtiari.
- 2- To use the religious themes of the monuments in order to study their features and implicit values.

Research questions:

- 1- Are the decorations of the monuments similar?
- 2- What are the most common themes of the motifs?

Keywords: architectural ornamentations, religious monument, Shia, Saqa-khaneh, Imamzadeh.

چکیده

تکیه و سقائفار بعد از مساجد جز مهمترین بناهای مذهبی مازندران بوده و مبین تلفیق ارزش های مذهبی و بومی این مناطق است که با ساخت خاص خود و ترسیم نقوش به شیوه آهکبری در آن، شکلی نمادین از معماری شیعی در مازندران به وجود آورده است. از جمله مهمترین و متمایزترین آن ها تکیه و سقائفار روستای زوارده بابل است که قدمت آن به دوره قاجار می رسد و حاوی تعداد قابل توجهی از نقوش گیاهی (نقش سرو)، جانوری (کبوتر، گاو، شیر)، هندسی (لوزی و خورشید)، اساطیری (اژدها) و کتیبه در سطوح بیرونی و درونی می باشند.

نتایج تحقیق نشان می دهند که مضامین کتیبه ها نیز ابزار محبت به خاندان ولایت و ائمه اطهار (ع) است. تعداد نقوش هندسی به کار رفته در این تکیه بیشتر از نقوش دیگر بوده و تمام نمای خارجی و داخلی را پوشانده است ولی در قسمت های شاخص و مهم بنا که در دید قرار دارند از جمله نمای تکیه به سمت روستا نقوش جانوری، اساطیری و به خصوص کتیبه نقش بسته اند. به نظر می رسد وجود انواع نقوش و مضامین آن ها با توجه به باورهای فرهنگی، اعتقادی و دینی شکل گرفته و یا انتزاعی شده اند. این نقوش با شیوه آهکبری به عنوان شیوه خاص و با دوام ترسیم آرایه های تزئینی بنا در منطقه خزری استبر روی نمای آجرچین ترسیم شده اند. تکیه و سقائفار روستای زوارده با توجه به کیفیت نقوش آهکبری به کار برده در آن و تنوع این نقوش، نسبت به سایر تکایا و سقائفارهای مازندران متمایز می باشد. روش تحقیق به شیوه توصیفی - تاریخی و گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و کتابخانه ای می باشد.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه نقوش آهکبری در بنا های سنتی - شیعی تکیه و سقائفار روستای زوارده بابل
- ۲- بررسی تاثیر باورهای دینی و ویژگی های فرهنگی و شرایط زیست محیطی بر نقوش تکیه و سقائفار

سوالات مقاله

- ۱- نقشمایه های آهکبری سطوح آجرنمای تکیه و سقائفار زوارده بیانگر چه مضامینی است؟
- ۲- چه نقش مایه هایی به شیوه آهکبری بر روی نمای آجرچین تکیه و سقائفار زوارده بابل ترسیم شده اند؟

واژگان کلیدی

تکیه و سقائفار، هنر شیعی، نمادهای بومی، نقوش آهکبری، زوارده بابل.

Introducing Limestone Carvings in Traditional Shi'ite Buildings of Tekieh and Saqanefar in Zavardeh Village (Babol)

Instructor at the girls' Technical and Vocational University, Babol,

Graduate of graphics from girls' Technical and Vocational University, Babol

Abstract

After mosque, Tekieh and Saqanefar are among the most important religious monuments of Mazandaran province, and represent the fusion of religious and indigenous values of the areas that has created an iconic Shi'ite architecture with specific construction and limestone carving graphic designs. Among the most distinctive and important cases are Tekieh and Saqanefar buildings in Zavardeh Village of Babol that dates back to the Qajar period and include a significant number of floral, faunal, geometric, mythological and inscriptive designs with limestone carving method. The designs have been drawn on the inner and outer walls of the buildings. Of faunal designs, designs of pigeon, cow and lion; of geometric designs, different diamonds and multi-petal flowers; of mythological designs, dragon motifs and of plant designs, cypress tree can be mentioned. Themes of the inscriptions show the affection of the prophet of Islam's family and the holy imams. Geometric designs are more frequent and cover all exterior and interior views. But in the prominent and important parts of the building that are more in sight, faunal and mythological designs are placed in particular inscriptions. It seems that designs and themes have been shaped and abstracted due to cultural and religious beliefs. These designs are drawn on the brick works of the building, using limestone carving method which is the special and durable method of drawing decorative motifs in Caspian region. According to quality and quantity of applied limestone carving designs, Tekieh and Saqanefar of Zavardeh village are distinct in comparison to other similar buildings in Mazandaran. The present study is descriptive and data collection has been done using the field (observation, interview) and library research. Sampling of all conducted designs in limestone carving grouting method on the brick works of the Tekieh and Saqanefar walls have been provided by visiting the site directly and was drawn by software.

Research aims:

- 1- To study the Limestone carving designs in traditional Shi'ite buildings of Tekieh and Saqanefar in Zavardeh village.
- 2- To investigate the influence of religious beliefs and cultural and environmental characteristics on designs of Tekieh and Saqanefar.

Research questions:

- 1- What are the themes of motifs on brick works of Tekieh and Saqanefar buildings in Zavardeh village?
- 2- What are the themes of limestone carvings on bricklayer surfaces of Tekieh and Saqanefar buildings in Zavardeh village?

Keywords: decorative motifs, limestone carving method, Saqanefar, Tekieh, Zavardeh.

چکیده

هنرمندانی که عقاید و باورهای شیعی داشته و دارند، اعتقاداتشان را در ساخته های خود بیان می کنند، اما به علت سخت گیری هایی که در طول تاریخ بر پیروان مذهب شیعه وارد آمده است، همواره برای اعلام و اظهار وجود در تنگنا قرار داشته اند و اعتقادات خود را به صورتی ظریف و در ایما و اشاره و به کنایه بیان می کرده اند. هنرمندان و حامیان شیعی مذهب، زمینه های مختلف هنری را جایگاهی مناسب برای ابراز عقاید و باورها و نظریات خود یافتند. طرح های معماری و هنرهای کاربردی آن به عنوان مکان بروز چنین عقایدی از ظرایفی در طراحی برخوردار گشت که درک آن ها با شناخت دقیق مبانی اعتقادی شیعه امکان پذیر است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که از ابتدای شکل گیری تمدن اسلامی تا کنون، هیچگاه حوزه های هنری از حضور هنرمندان شیعی خالی نبوده و به تناسب نوع حکومت های اسلامی، اعم از شیعه و غیر شیعی در دوره های گوناگون، شیوه نمایش عناصر شیعی در هنر تغییر کرده است، هنگامی که شیعیان دچار محدودیت بوده اند این عناصر کمتر بوده و هنگامی که خود حکومت را بدست گرفته اند این عناصر افزایش داشته اند. روش تحقیق این پژوهش به صورت تاریخی - تحلیلی و جمع آوری اطلاعات از طریق کتابخانه ای و اسنادی می باشد.

اهداف مقاله

- ۱- اثبات تاثیر تفکر شیعی هنرمندان، بر معماری و هنرهای کاربردی دوران مذکور
- ۲- اثبات اینکه در هر دوره تاریخی که ذات حقیقت به انزوا کشیده می شود، چگونه هنر و در راس آن معماری به بیان حقیقت می پردازند.

سوالات مقاله

- ۱- جایگاه تفکر شیعی در معماری و هنرهای کاربردی قبل از دوران صفویه چگونه است؟
- ۲- مضامین در بر گیرنده تفکر شیعی در معماری و هنرهای کاربردی قبل از دوران صفویه چه بوده است؟

واژگان کلیدی

شیعه، تفکر شیعی، معماری و هنرهای کاربردی، سده دوم تا هشتم/هشتم تا چهاردهم.

Architecture: Soundless Scream of Shiite Thought (a Case Study of 2nd to 8th Century AH)

- Mohammad Mehdi
Goodarzi Soroush,

Assistant professor at the art and
architecture faculty, Islamic Azad
University, Hamedan branch,
goodarzisoroush@gmail.com

- Meysam Hakhtian,

MA student at the art and
architecture faculty, Islamic Azad
University, Hamedan branch

- Amir Rahmedini,

MA student at the art and
architecture, Islamic Azad
University, Hamedan branch

- Mohammad Hossein Kochali,

MA student at the art and
architecture faculty, Islamic Azad
University, Hamedan branch

Abstract

The Shiite artists intend to express their views and beliefs in their works, but because of difficulties which were imposed on them throughout the history, they have been under pressure; thus, they have expressed their views and beliefs indirectly and implicitly. Shiite artists thought that different art fields are suitable for expression of their views and beliefs. Therefore, designs of architecture and applied arts were among the suitable fields and their correct recognition needs an exact familiarity with the Shiite principles. The results suggest that from the beginning of Islamic civilization, Shia art have ever been present – whether in Shiah governments or Sunni governments – and it has seen slight alterations in every era. Whenever the Shiite were suppressed, the Shiite elements have been decreased and whenever the Shiite have had power, usage the Shiite elements were increased. Methodology of the present study is historical-analytic and the data has been gathered through library research.

Research aims:

- 1- To prove the influence of Shiite thought on architecture and applied arts of the time.
- 2- To verify that art, especially architecture, is a mean of expressing nature of truth.

Research questions:

- 1- What was the status of Shiite thought in pre-Safavid architecture and applied arts?
- 2- What were the themes of Shiite architecture and applied arts in pre-Safavid era?

Keywords: Shiah, Shiite thought, architecture and applied arts, second to eighth century AH.

چکیده

ساخت مقبره‌ها برای بزرگان دینی و سیاسی از دیرباز در جهان مرسوم بوده است. وجود تعداد زیادی از این بناهای آرامگاهی گواه این مطلب است که هم زمان با ورود اسلام، معماری ایرانی و به تبع آن مقبره‌سازی وارد برهه جدیدی از تاریخ خود شد. در ادامه نیز با گسترش مذهب تشیع، معماران و هنرمندان شیعه به انعکاس باورها و اعتقادات خود در گونه‌های خاصی از معماری مانند مساجد و آرامگاه‌ها پرداختند.

هدف این تحقیق، ابتدا احکام اسلامی با تکیه بر نظر تشیع در مورد ساخت آرامگاه بر مدفن اشخاص و گونه‌شناسی معماری حکومت‌هایی که زمینه گسترش و رشد تفکر شیعه در آن وجود داشت، به خصوص حکومت‌های شیعه مذهب چون آل بویه و صفوی مورد مطالعه قرار گرفت. در نهایت طرح معماری و تزینات آرامگاه‌های اسلامی و تأثیر اعتقادات تشیع بر آن‌ها بررسی شد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی است که گردآوری مطالب از طریق اسناد کتابخانه‌ای صورت گرفته است.

چنان‌که به نظر می‌رسد که با گسترش باورهای شیعه در ایران، توجه به ائمه، فرزندان و کرامات آن‌ها در جهت اثبات حقایق شیعه، بیش از پیش، به چشم می‌خورد. در این راستا عناصر، مفاهیم و تاریخ تشیع به صورت نمادین یا مستقیم در معماری ایرانی-اسلامی به خصوص در آرامگاه‌ها تجلی یافته‌اند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهند که باورهای شیعه باعث شکل‌گیری گونه خاصی از معماری آرامگاه، با نام امامزاده‌ها شده است.

اهداف مقاله

- ۱- یافتن رابطه معقول بین باورهای شیعه و هنر و معماری ایران
- ۲- تأثیر گونه‌شناسی معماری حکومت‌های ایران بر گسترش تفکر شیعه در دوره آل بویه و صفوی

سوالات مقاله

- ۱- آیا از منظر اسلام و تشیع ساخت آرامگاه بر مدفن بزرگان دینی اعم از اهل بیت پیامبر (ص) جایز است؟
- ۲- چگونه تشیع باعث ایجاد تغییراتی در معماری آرامگاه‌های ایران شده است؟

واژگان کلیدی

هنر شیعه، معماری آرامگاهی، آرامگاه‌های اسلامی، امامزاده، آرامگاه‌های مذهبی.

The Scrutiny of the Role of Shiite Beliefs on Art and Architecture of Iranian Shrines

PhD student at Elm-o-Sanat University and member of the academic board of Urmia University,

BA student of architectural engineering at Urmia University

BA student of architectural engineering at Urmia University

BA student of architectural engineering at Urmia University

Abstract

Building tombs for the great religious people and politicians has always been quite common in all parts of the world. The existing shrines in Iran perfectly show the importance of building such structures among the Iranian. With the emergence of Islam in Iran, the art of tomb and shrine building entered a new era of its history. Later, with progress of Shia beliefs the Shiite architects and artists started to show their beliefs in different types of architecture such as mosques and shrines.

The goal of the present paper is finding a logical connection between the Shia beliefs and Iranian art and architecture. In order to find such a connection, firstly, the Islamic orders in accordance with the Shiite ideas about building shrines on the graveyards of religious people are studied. Then, the architectural works of the governments which found the chance of spreading Shiism in Iran, such as the Buyid or the Safavid are considered briefly. During the reign of these governments Islamic Shia has become the official religion of Iran. The study was performed with library research, investigational research, analytic and descriptive methodology.

It seems that with the emergence of Shia beliefs in Iran, more attention was paid to the imams, their descendants, and their grandeur to prove righteousness of the Shiite. Thus, Shiah elements, conceptions and history of Persian-Islamic architecture are manifested symbolically or directly, especially in the shrines. Finally, it is concluded that the Shia beliefs have been the reason of forming a special style of architecture in the Imamzadeh (offspring of imams) shrines.

Research aims:

- 1- To identify a rational relationship between Shiah beliefs and Persian art and architecture.
- 2- To investigate the influence of the Buyid and Safavid architecture on spreading Shiism in Iran.

Research questions:

- 1- Do Islam and Shiism permit to build shrines for religious figures?
- 2- How did Shiism change the architecture of Iranian shrines?

Keywords: Shiite art, shrine architecture, Islamic shrines, Imamzadeh, religious shrines.

چکیده

کتیبه های قرآنی، حاوی مضامینی که نشانگر جهان بینی خاص بانیان و استفاده کنندگان آن می باشد، در مساجد قرار گرفته اند. مسجد کبود تبریز جز مساجد شیوه آذری می باشد که به دستور جهان شاه قره قویونلو ساخته شده است. این مسجد علاوه بر تزیینات قابل توجه دارای کتیبه های قرآنی است که با توجه به محل اجرا از آیات و سوره های متفاوتی استفاده شده است. کتیبه آیات سوره کهف در این مسجد برگرفته از عقاید مذهبی قره قویونلوها و جهان شاه (فردی مسلمان با مذهب تشیع) است که هدفش از انجام این کار نشان دادن جهان بینی مطابق با عقاید خود می باشد.

نتایج حاصل از این تحقیق بیانگر این مطلب است که این مسجد علاوه بر تزیینات قابل توجه دارای کتیبه های قرآنی، که معرف جهان بینی خاص بانیان و سازندگان است، نشان دهنده عقاید دینی تشیع مردم این دوره تاریخی بوده است. روش تحقیق به صورت تاریخی-تحلیلی و جمع آوری اطلاعات از طریق کتابخانه ای و اسناد موجود می باشد.

اهداف مقاله

۱- بررسی مضامین کتیبه های قرآنی مسجد کبود

۲- تاثیر جهان بینی مذهب تشیع بر کتیبه های مسجد کبود

سوالات مقاله

۱- نگرش مذهب تشیع چه تاثیری بر کتیبه های مسجد کبود داشته است؟

۲- علل استفاده از سوره کهف در کتیبه های مسجد کبود چه می باشد؟

واژگان کلیدی

مسجد کبود، قره قویونلوها، تشیع، سوره کهف.

A Study of Particular Worldview of Shiism in Quranic Inscriptions of Blue Mosque in Tabriz

Abdollah Nasrollahi,
Young Researchers and
Elite Club, Robatkarim Branch,
Islamic Azad University,
Robatkarim,
abdollah.nasrollahi@iautabriz.ac.ir
Ghasem Khatfoori,
BA of Architecture

Abstract

The used inscriptions in mosques are located there with special implications that became indicative of special worldview of the founders and their users. Texts of the inscriptions are selected from different verses and surah(s) of Qur'an, depending on their place of installation. The blue mosque is made in the Azeri style by order of Jahanshah Gharaghoyunlu. This mosque have Quranic inscriptions beside considerable ornaments and it indicates the worldviews and purposes of their makers and founders. Inscriptions of verses of "Kahf" surah in this mosque has been derived from religious beliefs of Gharaghoyulus and Jahanshah (Shia) which shows their particular worldview.

The present paper aims to study the verses of "Kahf" surah, completely (in spite of ruining of some parts in earthquake) in the main inscription and usage of the surah in bases of Shiah Gharaghoyunlu beliefs.

Research aims:

- 1- To investigate the Qur'anic themes of Blue Mosque's inscriptions.
- 2- To study influence of Shiism on Blue Mosque's inscriptions.

Research questions:

- 1- What was the influence of Shiism on Blue Mosque's inscriptions?
- 2- What is the reason of employing verses of Kahf surah in Blue Mosque's inscriptions?

Keywords: Blue Mosque, Gharaghoyunlu, Shiism, Kahf surah, Qur'anic verse implications.

بخش
دومنمادگرایی در
هنر شیعه

چکیده مقالات دومین همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی
The place of Shi'ah Art in the Interpretation of Islamic Art Concepts and Values

Part 2

**Symbolism in
Shiah Art**

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

چکیده

از زمان بنیانگذاری مساجد اسلامی توسط رسول اکرم (ص)، این مساجد نه تنها از لحاظ فرمی متحول شده‌اند بلکه از نظر فرهنگی و اجتماعی نیز در جریان دگرگونی قرار گرفته‌اند و هویت جدیدی برای آنها پدید آمده است. معمار ایرانی با الگوبرداری از موجودیت جهان تشیع و با کسب نشانه‌ها، از آیات قرآن کریم و احادیث پیامبر اکرم (ص) ضمن نشانه‌شناسی و نمادپردازی با استفاده از این الگوها به معماری مساجد پرداخته است. معمار سالکی که با رشد معنوی و کسب فضائل اخلاقی از دریای بیکران حریم فاطمی ابزار توسعه فیض الهی را در کالبد جهان مادی ممکن می‌سازد و با کسب شناخت حقیقی از جهان هستی با مرتبه فنای فی الله رسیده جریان حکمت الهی را در وجود خویش بازپروری می‌نماید. آینده معماری ایرانی اسلامی تنها در سایه چنین رویکردی قابلیت تعریف می‌یابد، نگرشی که تبلور عینی آن را می‌توان در نمادپردازی مساجد ایرانی بخوبی مشاهده نمود. این مقاله بر آن است تا با توجه به تفسیرهای گوناگون در خصوص معانی «نور» در قرآن کریم، خصوصاً آیه ۳۵ سوره نور به ارزیابی نقش نمادها و نشانه‌های تشیع در مساجد ایرانی و مطالعه موردی بر روی مسجد شیخ لطف الله اصفهان بپردازد. هدف اصلی این تحقیق تبیین و ارزیابی نقش نور و استفاده از آن در مسجد جهت ارتقاء نمادهای شیعه است. روش تحقیق به صورت تاریخی - تفسیری استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل مسجد شیخ لطف الله اصفهان و دیگری نشانه‌های شیعه در معماری ایران خصوصاً در دوره صفوی بوده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نشانه‌های تشیع در مساجد ایرانی
- ۲- مطالعه و ارزیابی نقش نور و استفاده از آن در مسجد جهت ارتقاء نمادهای شیعه

سوالات مقاله

- ۱- مذهب تشیع چه تاثیری بر روی معماری اسلامی گذاشته است؟
- ۲- عنصر نور چه جایگاهی در مساجد شیعی داشته است؟

واژگان کلیدی

نماد، نشانه‌شناسی، نور، فرهنگ تشیع، معماری ایرانی اسلامی.

Symbolic Role of Light in Persian Mosques from the Shiite Viewpoint (The case study of Sheik Lotf Allah Mosque)

MA student of architecture, Islamic Azad University, Hamedan.

پارسا فتحعلی

- Mohammad Mehdi

Goodarz Soroush.

Assistant professor of architecture, faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Hamedan

Abstract

Since the establishment of Islamic mosques by Prophet Mohammad, they have changed not only formally but also socio-culturally which has created new identity for them. The Iranian architect have modeled the modern mosques in accordance with the Shia world and semiotics, and based on Quranic verses and the prophet's sermons (hadiths). A devotee architect who has brought the God's grace to the physical world, and has achieved the greatest episteme of his God's providence may revive true knowledge of the world and divine wisdom. It is only through such an approach that future of Persian-Islamic architecture becomes definable; which its absolute presence is observable in symbolism of Iranian mosques. The present paper is assessing the Shiite symbols and signs of Islamic mosques, particularly the case study of sheik Lotf Allah Mosque, regarding various interpretations of light in Quran, especially verse 35 of "Noor" chapter. The methodology is historical and according to interpretations.

Research aims:

- 1- To define and assess the light application and its role in promoting the Shiite symbols.
- 2- To study Shiite signs in Persian mosques.

Research questions:

- 1- What is the influence(s) of Shiism on Islamic architecture?
- 2- What is the status of light in Shiite mosques?

Keywords: Symbol, semiotics, light, Shiite culture, Persian-Islamic architecture.

a.mousavi925@gmail.com

چکیده

وقایع دهم محرم سال ۶۱ هجری قمری در کربلا، به عنوان نقطه عطفی در تاریخ تشیع هیچگاه فراموش نشد و هر سال نمادهای هنر شیعی به الحان گوناگون یادآوری شد. تعزیه که به شکلی روایی مصائب آل پیامبر (ص) را در برابر چشم‌های گریان مؤمنان زنده می‌کرد، خود خاستگاه هنرهای دیگر همانند نقاشی‌های مذهبی شد. هنرهای عاشورایی که اغلب بر قالب روایی حادثه تکیه داشت، مقارن با ظهور مدرنیسم در ایران شکلی تجسمی به خود گرفت. اینگونه به نظر می‌رسد که یک شاخه از نقاشی معاصر به نام قهوه‌خانه‌ای صورت‌روایی گذشته را حتی الامکان حفظ کرده و در برابر، مدرنیست‌های ایرانی، از نمادهای شیعی جاری در فرهنگ عامه، برای بیان مفاهیمی نو بهره گرفته‌اند. در این مقاله، تنها بر هنر نقاشی و مجسمه‌سازی دوران معاصر نظر افکنده‌ایم نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند به این اشاره کرد که در تلفیق و بهره‌گیری از نمادهای عاشورایی و فرهنگ عامه مذهبی، علاوه بر تاثیرگذاری بر آثار مدرنیست‌های کشور، به ویژه بر پویایی آثار پیشگامان جریان سقاخانه نیز تاثیر داشته است. مقاله حاضر، با روش اسنادی و با تکیه بر آثار منتشر شده از هنرمندان معاصر کشور با رویکردی تطبیقی ارائه شده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی تاثیرگذاری نمادهای عاشورایی و فرهنگ عامه مذهبی بر آثار مدرنیست
- ۲- مطالعه ویژگی نمادهای شیعی در نقاشی مکتب قهوه خانه و جریان سقاخانه

سوالات مقاله

- ۱- آیا نمادگرایی در هنر شیعی معاصر مبتنی بر اعتقادات برخاسته از گونه روایی وقایع محرم است؟
- ۲- آیا در نقاشی مکتب قهوه خانه و جریان سقاخانه پویایی و تحول ادامه دارد؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، نقاشی معاصر ایران، مکتب قهوه‌خانه، سقاخانه، نمادگرایی، تعزیه.

Manifestation of Shia Symbolism in Ghahve-khaneh and Saqa-khaneh Paintings

Associate professor of art research at
 Al-Zahra University,
 Islamic Studies Research Institute, Islamic
 Studies Center, Tehran, Iran
 MA of art research

Abstract

Event of Ashura in Muharram of 61 AH in Karbala, have never been forgotten and is known as a milestone in Shia history. Every year, in its anniversary, symbols of Shia art are reminders of the event. Tazieh which is a narrative performance of the difficulties that happened for companions of Imam Hussain, is origin of some other arts such as religious painting. Ashura arts which were relying on narrative aspect of the event, under the influence of modernism, gained a representational form. It seems that Ghahve-khaneh painting, a branch of contemporary painting in Iran, has been more loyal to the narrative aspect. On the other hand, the Iranian modernists have employed Shia symbols of popular culture to express novel concepts. The present study is looking at contemporary arts of painting and sculpturing. The results suggest that combination of Ashura symbols and religious popular culture not only have influenced the modernists, but also have affected the pioneers of Saqa-khaneh painting. Methodology of the present paper is comparative and the documentary corpus is selected from works of the contemporary artists.

Research aims:

- 1- To investigate the influence of Ashura symbols and religious popular culture on modernist works.
- 2- To study the features of Shia symbols in Ghahve-khaneh and Saqa-khaneh paintings.

Research questions:

- 1- Is the contemporary symbolism of Shia painting originated from narratives of Muharram events?
- 2- Did the evolutions and reformations of Ghahve-khaneh and Saqa-khaneh paintings continue among contemporary and modern artists?

Keywords: Shia art, contemporary painting of Iran, Ghahve-khaneh school, Saqa-khaneh movement, symbolism, Tazieh, sculpting.

tahmasbi.fatemeh61@gmail.com

استادان محترم
 استادان ارجمند
 استادان محترم

چکیده

هر چند عصر صفویه در تاریخ ایران، دوران شکوفایی اعتقادات مذهبی می باشد و فلسفه و تفکر شیعی در هنر این دوره نمود خاصی دارد اما آقا محمد خان قاجار نیز در هنگام تاج گذاری و بستن شمشیر مرصع شاهی سوگند خورد که به مذهب شیعه وفادار بماند، از این رو ما شاهد تجلی تفکرات شیعی در نوشتار بر روی طلسم ها و تعویذ های دوره قاجار می باشیم. اهمیت این تحقیق شناساندن و زنده کردن بخشی از هنرهای ایران می باشد که ناشناخته مانده و آن را خرافه دانسته که در اصطلاح عامیانه طلسم و تعویذ گفته می شود.

نتایج حاصل از این تحقیق بیان می کند که، قرن نوزدهم و روزگار قاجار، به علت تغییرات اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایران، باورهای سنتی همچون تعاویذ و طلسمات به عنوان عنصری نمادین و معناگرا که از رمز و رموز برخوردار است، مورد استفاده مردم در این دوران قرار گرفته بود. طلسم بر علوم ماوراء الطبیعه بنا شده و فهم و درک آن برای همه کس میسر نیست اما مضامین آن اغلب مذهبی بوده و با آیات و اسماء الهی و نام پیامبران و امامان همراه است که نشان دهنده باورهای اعتقادی مردم در این دوران بوده است. بنابراین علاوه بر جنبه های بصری و زیبایی آثار طلسمی و با بی اعتنایی به صحت خرافاتی بودنشان، با تأمل به هنری کاربردی می رسیم که می تواند به عنوان ارزشمندترین الگوهای روان شناختی باشد. مقاله حاضر سعی دارد با معرفی و احیاء بخشی از هنرهای ناشناخته قاجار به مطالعه باورهای سنتی و مذهبی این دوره، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی بپردازد.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه باورهای سنتی و مذهبی مردم ایران در قالب نوشتارهای طلسم و و تعاویذ
- ۲- معرفی و احیاء بخشی از هنرهای ناشناخته در دوره قاجار

سوالات مقاله

- ۱- نماد ها و عناصر شیعی در طلسم ها و تعویذ های دوران قاجار چه می باشد ؟
- ۲- طلسم ها و تعاویذ چه ارتباطی با باور های مردم در آن دوران دارد ؟

واژگان کلیدی

نماد، عناصر شیعی، دوران قاجار، طلسم، تعویذ.

Shiite Elements and Symbols in Talismans and Phylacteries of Qajar Era

MA student at nonprofit
institute of Kamal Al-Molk in
Noshahr,

Assistant Professor and Faculty
member of Mazandaran
University in Babolsar

Abstract

Although Safavid era in Persian history is the age of religious beliefs, and Shiite philosophy and thought in the art of this age have a specific manifestation, Agha Mohammed Khan Qajar in crowning time had oath that he would remain faithful to Shiism. Accordingly, the emanation of Shiite thought is observable in writings on the talismans and phylacteries of Qajar era. Importance of the research is about introducing and resurrecting a part of Persian arts which has been unknown and laymen believe it as superstitious; however it is called talisman and phylactery in slang.

The results suggest that in 19th century and Qajar era, because of social, economic and political changes in Iran, traditional beliefs such as talismans and phylacteries were used by people as spiritual and symbolic elements. Talismans are based on supernatural knowledge and understanding them is not easy for all. But their content are often religious and participates with Quranic verses, names of prophets and Shiite imams which shows the beliefs of people of the age. Therefore, beside their visual and beautiful elements and by ignoring their superstitious existence, there will be a practical art with precious psychological patterns. The methodology is descriptive-analytic.

Research aims:

- 1- To study traditional and religious beliefs of Persian people in talismans and phylacteries.
- 2- To introduce and revive a part of unknown arts of Qajar era.

Research questions:

- 1- What are the Shia symbols and elements in talismans and phylacteries of Qajar era?
- 2- What is the relationship between talismans and phylacteries and beliefs of the people of the time?

Keywords: symbol, Shia elements, Qajar era, talisman, phylactery.

چکیده

نگارگری ایرانی از جمله هنرهای اسلامی است که قدمتی دیرینه دارد و در موارد بسیاری به مباحث و آموزه های آیینی اشاره دارد. این هنر تصویری دربردارنده نقوش متنوعی است که در بسیاری از موارد نگاره های موجود به مفاهیم نمادین دلالت دارد. در میان این نقوش، آرایه شیر و خورشید از نقوش رایجی است که علاوه بر نگارگری در سایر هنرها همانند فرش و سفال نیز قابل مشاهده است. این نگاره در عصر صفوی تا دوران قاجار از جایگاه والایی برخوردار است. به گونه ای که به عنوان نمادی ملی بر بیرق ایران رخنمایی می کند.

نتایج این پژوهش که به روش توصیفی - تحلیلی انجام و گردآوری اطلاعات آن میدانی و کتابخانه ای بوده است، مبین آن است که نقش شیر و خورشید از مفهومی اسلامی و بالخصوص شیعی برخوردار است و به مفاهیمی نظیر الوهیت پروردگار حق تعالی، رسول اکرم (ص) و حضرت علی (ع) (رهبر والا مقام مذهب تشیع) اشاره دارد.

اهداف مقاله

- ۱- ارزیابی و بررسی نقش شیر و خورشید در نگارگری ایرانی
- ۲- مطالعه مفهوم و مضامین شیر و خورشید و ارتباط آن مفاهیم شیعه

سوالات مقاله

- ۱- نقش شیر و خورشید، هر یک در فرهنگ ایرانی چه جایگاهی را از منظر مفهومی به خود اختصاص داده اند؟
- ۲- تلفیق این دو نقش و کاربرد آن در نگارگری چه معنایی دارد؟

واژگان کلیدی

شیر و خورشید، نگارگری، هنر اسلامی.

Manifestation of "Lion and Sun" Motif in Persian Painting

BA student of Islamic art at Tabriz Islamic Art University,

MA student of Carpet at Tabriz Islamic Art University

Abstract

Persian painting contains Islamic arts and various religious concepts. The art has very different motifs. These motifs convey symbolic meanings. Lion and sun are two of such motifs which are used in Persian poetry, carpet, painting and other arts. The motif of "lion and sun" was used greatly in the arts of Safavid and Qajar era and was applied in early Persian national flags or emblems as well. The methodology is descriptive-analytic and the data is gathered through field and library research. The results show that the motif conveys an Islamic concept associated with oneness of Allah, divinity of Prophet Mohammad and highness of Imam Ali as the leader of Shiites.

Research aims:

- 1- To evaluate and investigate the motif of "lion and sun" in Persian painting.
- 2- To study the meaning and theme of "lion and sun" and its relationship with Shia concepts.

Research questions:

- 1- What are the statuses and meanings of lion and sun motifs in Persian culture?
- 2- What is the meaning of compiling the two motifs and their functions in painting?

Keywords: lion and sun, Persian painting, Islamic art, motif.

hasanvand_6@yahoo.com

چکیده

نمادها به عنوان جایگاه تجلی امور معنوی و ماورایی همواره مورد توجه و نقطه اوج باورهای دینی و نمایش دهنده اندیشه های مذهبی مردم ایران بوده اند. از جمله از نمادهای مذهبی و فرهنگی که در گذر زمان تغییرات عمده ای چه از لحاظ فرمی و چه از لحاظ محتوایی در آنها ایجاد گردیده، نمادهای عاشورایی هستند که به مذهب تشیع اختصاص دارند. از آنجایی که ریشه بیشتر این نمادها در دوران پیش از اسلام و حتی مفرغ قابل بررسی است، تحولات و دگرگونی های اساسی نمادها کاملاً قابل توجیه خواهد بود. به طو مثال شیر، اسب، خروس و... از جمله نمادهای مورد استفاده در آیین های عزاداری عاشورایی هستند که از دوره آیین مهری تا زمان حاضر تفاوت ها و شباهت هایی در تفسیر آن ها وجود داشته و دارد. نتایج این تحقیق بیانگر آن است که می توان با بهره جویی از تحلیل و تطبیق تعداد ۱۲ مورد نماد حیوانی مورد استفاده در آیین های عاشورایی و تقسیم بندی آن ها در قالب جدول ها و نمودارها به راهکارهایی برای درک بهتر مساله دست پیدا کرد. این تحقیق طبق روش تحلیلی و توصیفی انجام یافته و اطلاعات به صورت اسنادی و کتابخانه ای گردآوری شده است.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه و شناخت نمادهای حیوانی در آیین های عاشورایی
- ۲- تحقیق در مورد تغییر ماهیت نمادهای حیوانی از لحاظ کمی و کیفی در آیین های عاشورایی

سوالات مقاله

- ۱- آیا ماهیت وجودی این نمادها تا به امروز متغیر بوده یا ثابت مانده یا با گذشت زمان تکامل یا تحلیل داشته اند؟
- ۲- آیا مراد از بکار بردن یک نماد در آیین های مربوط به عاشورا همان است که دوران مفرغ، دوران باستان و یا حتی دوره اسلامی از آن بهره می برد؟

واژگان کلیدی

عاشورا، نماد، نمادهای حیوانی، آیین.

Stability or Change in the Nature of Animal Symbols in Ashura Rituals

Faculty Member of Graphic
department at Islamic Azad
University,

hasanvami.6@gmail.com

-Atafeh Nizoumand,
University lecturer

Abstract

Symbols are always regarded as a place for the manifestation of the spiritual and supernatural things and they have though the culmination of religious beliefs and the representation of Iran's people religious views. Among the religious and cultural symbols that have seen major changes through the time, both in terms of form and content, are likely to be Ashura symbols that are allocated to Shiism. Since the main origin of the symbols can be investigated in pre-Islamic era and the Bronze Age, it would be completely justified to believe that the symbols have seen fundamental changes. For example, lions, horses, dogs and etc. are among the symbols used in the mourning rituals of Ashura, which there existed from Mithraism period and there may be differences and similarities in their interpretations today. The present study uses a historical, analytic and comparative methodology. It has presented 12 animal symbols used in Ashura rituals and divided them into different tables and graphs for a better understanding of the problem.

Research aims:

- 1- To study and identify animal symbols in Ashura rituals;
- 2- To scrutinize qualitative and quantitative changes in nature of animal symbols in Ashura rituals.

Research questions:

- 1- Did the symbols change through time or stayed the same and did they get complete or reduced?
- 2- Is the meaning of contemporary symbols in Ashura rituals the same as Bronze Age, ancient times or even the Islamic period?

Keywords: Ashura, symbol, animal symbols, ritual.

shadparisa@yahoo.com

چکیده

مازندران از جمله خواستگاه های شیعیان علوی در ایران بوده و سقافارها، بناهای آیینی کوچکی در منطقه مرکزی مازندران است که در حریم امامزادگان، تکیه ها و آرامگاه ها برای احترام و پاسداری از آب بنا شده است. این بنا وقف «حضرت ابوالفضل (ع)» می باشد و با نقوش زیبا و عامیانه ای روایتگر داستان، افسانه و یا واقعه ای تاریخی است. این نقوش فضای سقافار را به صورت تزئینی پر و روش تصویر گری آن شباهت زیادی به نقشینه های چاپ سنگی دوره قاجار دارد. سقافار منطقه شیاده یکی از منحصر به فرد ترین این بنا هاست که به پاسداشت آب و حضرت ابوالفضل (ع) که مظهر حرمت نگهدار و پاسدار آب در واقعه کربلا بود، مرتبط است. علاوه بر آن در سقافار شیاده بر ماهیت باستانی این بنا تاکید می شود که حفاظت از آب توسط میراب بود و در راستای احترام به آیین هایی بنا شده که به صورت نمادین اشاراتی به آب دارند. در خوانش بسیاری از نقوش شیاده اشارات مستقیمی به نقشمایه های آب و باران خواهی شده است. نتایج حاصل از این مقاله نشان می دهد که این بنا مستقیماً با استفاده هوشمندانه از نقوش، در پر کردن تزیینات بنا بهره می گیرد و در عین زیبایی بخشیدن به فضای سقافار تجلی بخش هنر شیعی در میان مردم بومی منطقه شیاده بابل شده است. روش تحقیق در این مقاله به صورت تاریخی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات به شیوه اسنادی و میدانی انجام شده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی و شناخت چگونگی بوجود آمدن بنای سقافارها در ایران
- ۲- مطالعه نمادهای هنر شیعی در نقوش بنای سقافارها در شیاده بابل

سوالات مقاله

- ۱- نماد آب در نقوش سقافارها بیانگر چه مفاهیمی از هنر شیعی است؟
- ۲- مفاهیم و مضامین هنر شیعی چگونه در بنای سقافارها نمود پیدا کرده است؟

واژگان کلیدی

سقافار، شیاده بابل، هنر شیعی، نماد، آب.

Manifestation of Shia Art in Symbolic Motifs of Water in Saqanfar (Shiadeh, Babol

Dr. Zahra Shariyatpour

Associate professor of Alzahra University

shariyatpour@alzahra.ac.ir

Shahrooz Jahanshahi Shakeri

MA in painting

Abstract

Mazandaran has been the base of Alavid Shiites in Iran and Saqanfar is a small ritual building, built near holy shrines and Tekieh (mourning place) to celebrate and respect water, especially in central Mazandaran. The building is devoted to Abbas (Imam Hussein's brother) and decorated with beautiful and popular motifs narrates a historical story, legend or event. The motifs have covered Saqanfar and they look like stone-prints of Qajar era.

One the most beautiful Saqanfars is built in Shiadeh – a region near Babol city. Its motifs are celebrating water and Abbas who was Saqa (in charge of water) in Karbala event. Moreover, it is emphasized that the building is the ancient symbol of warding water by the Saqa. In many cases, motifs are directly conveying forms of rain and water. The results suggest that the motifs are employed intelligently to cover the building and they are manifestations of Shia art by local people of Shiadeh. The methodology is historical-analytic and the data is gathered through field and library research.

Research aims:

- 1- To investigate the fashion of formation of Saqanfars in Iran.
- 2- To study Shia art symbols of Saqanfar motifs in Shiadeh.

Research questions:

- 1- What is the Shiite meaning of water symbol in motifs on Saqanfars?
- 2- How are the Shia art themes and concepts reflected in motifs of Saqanfars?

Keywords: Saqanfar, Shiadeh, Shia art, symbol, water.

barestannamag@gmail.com

چکیده

تبرستان (مازندران) خاستگاه نخستین دولت شیعی در خاور میانه بود. از سویی نخستین دولت شیعه امامیه در جهان اسلام نیز در تبرستان (۴۶۶-۶۰۶ هـ.ق) برپا شد. تداوم اندیشه شیعی به همراه تداوم دولت های شیعه مذهب (باوندیان و مرعشیان) و علاقه مندی مردم این سرزمین به گسترش این اندیشه از مهمترین نقاط عطف ایران زمین است. معماری از مهمترین ارکان نمادهای بصری و نشانه های مفهومی تاریخ بشریت است. معماری آرامگاه سادات و امامزادگان و همچنین تکایا یکی از مهمترین جلوه گاه اندیشه شیعه گری به شمار می آید که در مازندران بیشتر و پیش تر و عمیق تر از دیگر نقاط بوده است. نمادها و نقوش کهن در معماری مازندران تاکنون مورد بررسی علمی و همه جانبه قرار نگرفته اند و به دلیل نقش پررنگ در ساختار معماری این منطقه و اندیشه های مردم مقاله پیش رو به این موضوع پرداخته است.

روش تحقیق حاضر بنیادی و نظری و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای با ابزار مطالعات میدانی بود. جامعه آماری مورد مطالعه بناهای مذهبی شیعی در محدوده مکانی مازندران بود که به روش غیر تصادفی ده بنا انتخاب و نمادها و نقوش کهن در آنها مورد بررسی قرار گرفت. پژوهشگران در این پژوهش با بررسی نمادها و نقوش کهن در معماری بناهای مذهبی شیعی به این نظریه جدید دست یافته اند که شیوه های اجرایی نمادها در این دوره به سه دسته تقسیم می شوند که این شیوه ها شامل: نقاشی (دیوار و چوپ)، گچبری تخمه گذاری و بندکشی آجر می باشند. نتایج حاصل از این پژوهش آن بود که حضور پررنگ نمادهای کهن در معماری مذکور از دوران کهن به یادگار مانده است و با تنوع در شیوه های اجرا به زیبایی تزیینات کمک کرده است.

اهداف مقاله

۱- بررسی کتابخانه ای نمادهای کهن در معماری بومی بناهای مذهبی مازندران

۲- مطالعه نمادها و نقوش به کار رفته در معماری مذهبی شیعی مازندران

سوالات مقاله

۱- نمادهای کهن پر کاربرد در معماری بناهای مذهبی شیعی مازندران چیست؟

۲- نمادهای به کار رفته در بناهای شیعی از چه ویژگی هایی برخوردار بوده اند؟

واژگان کلیدی

معماری بومی، بناهای مذهبی شیعی، نماد و نقوش، مازندران.

Studying the Sings and Symbols Used in Local Shia Shrines of Mazandaran

PhD student, Science history,
National University of Tajikistan,

MA, Architecture, Faculty member
of Ruzbahan Institute, Sari

Abstract

Mazandaran (Tabarestan) was the origin of the first Shia government in the Middle East. On the other hand, the first – Emamieh – Shia government was also founded there (466-606 AH). One of the most important milestones of Iran's history is its people's interest in the ideology (Shiism) and its development as well as continuing Shia thoughts and governments (Bavandian and Marashian). Architecture is one of the most important foundations of visual and conceptual signs and symbols in the history of mankind. The architecture of the shrines of Sayed people and offspring of Imams is one of the most important manifestations of Shia thoughts which are commonly seen in Mazandaran – more than the other regions. The symbols and ancient signs have not been scientifically studied yet. Because of the significant role of architecture in the region, the present paper investigates the mentioned topic. Basic and theoretical research designs were used, along with desk data collection and field study tools. The population of the study were Shiite religious buildings in Mazandaran region, ten of which were selected using a non-random sampling model and had their ancient symbols and designs examined. The researchers, having examined the ancient symbols and designs in the architecture of Shiite religious buildings, hypothesized that the way they were used can be divided into three categories: painting (walls and wood), stucco and brick grating. The results show that the strong presence of ancient symbols in the architecture of that time has remained and its versatility helped to improve the aesthetics of the surroundings.

Research aims:

- 1- To conduct a secondary study on the ancient symbols.
- 2- To study their implementation in the architecture of Shiite religious buildings in Mazandaran.

Research questions:

- 1- What are the most commonly used symbols in the architecture of Shiite religious buildings in Mazandaran?
- 2- What are the features of their implementation?

Keywords: local architecture, Shia shrines, symbols and motifs, Mazandaran.

shiva.bavarsad@yahoo.com

چکیده

نگارگری به عنوان یکی از گونه‌های هنر ایرانی-اسلامی دارای گنجینه عظیمی از معانی عمیق عرفانی و حکمت الهی است. این هنر برای بیان مفاهیم درونی خود از زبان رمز و تمثیل بهره می‌جوید و مملو از عناصر نمادین است. اکثر نقوش این هنر در ایران با عدد ۴ مرتبط است و اگر وارد علم جفر شویم به عدد نور خواهیم رسید. نور جزء لاینفک و از عناصر اصلی شکل دهنده نگاره‌های ایرانی است که ریشه در باورهای عمیق عرفانی و باستانی دارد و با ورود تشیع به ایران رنگ و بوی تازه‌ایی به خود می‌گیرد تا جایی که شاید بتوان گفت بسیاری از مبانی عرفانی و عقیدتی هنرمندان باستان قابل تطبیق با باورهای شیعی و معرفتی اسلامی است (به روایت کاملترین آیه نوری قرآن کریم). نور در نگاره‌های ایرانی به کرات مورد مطالعه و پژوهش قرار گرفته است حال آنکه از نمادهایی که تا کنون توجه اندکی به آن شده هاله نور یا قرص خورشید دور سر افراد است که گمان می‌رود نشانی از تقدس و برتری آنان باشد. روند پژوهش این مقاله از طریق روش تحقیق پژوهشی توصیفی-تحلیلی نگاشته شده است و آن چه در این مقاله بدان پرداخته می‌شود بررسی و تحلیل این نماد و چگونگی شکل‌گیری آن است. در این راستا برای پرده‌برداری از معنای آن ناچار گریزی به مبانی معرفتی ایرانیان باستان و هم چنین مبانی عرفانی-اسلامی زده می‌شود و در نهایت این نماد به طور اخص در نگارگری مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

اهداف مقاله

- ۱- هدف از انجام این پژوهش ریشه یابی، بررسی و تحلیل نماد هاله نور در نگاره‌های بر جای مانده از دوران باستانی و اسلامی است.
- ۲- در این مقاله برای روشن تر شدن موضوع به کاربرد استفاده از این نماد در برخی از آثار شاخص نگارگری باستانی و اسلامی پرداخته می‌شود.

سوالات مقاله

- ۱- شکل‌گیری نماد هاله نور در نگاره‌های ایران باستان چگونه است؟
- ۲- نماد هاله نور در باورهای اسلامی شیعی به چه معناست؟

واژگان کلیدی

خورنه، هاله نور (فر)، نورالانوار، انسان نورانی، نماد.

Analyzing and Studying Nimbus of Light Symbol in Ancient Persian-Islamic Paintings (Seljuk to Safavid)

M.A in Art Research,

Shahroozeh Ghahvareh

Abstract

Portraiture as one of Persian-Islamic art types has a large treasury of divine wisdom and profound mystical definitions; as this art is originated from profound structures of divine and spiritual concepts. Portraiture art utilizes code language and allegory to explain its internal meanings. It consists of full symbol components. Most of designs of this art in Iran are related to the number "4". If we look at number 4 from the perspective of arithmomancy science, we will reach the light number. Light is an integral and principal part for forming Iranian pictures. It is an inseparable part of profound ancient and mystical beliefs. After the entrance of Islamic Shia to Iran, the symbol has grasped a new flavor. Perhaps, most of the mystical and ideological foundations of the ancient Islamic artists are compatible with Shiite and Islamic epistemology (according to the most complete verse of the Qur'an about light). Light has been frequently studied in Iranian paintings, but the light nimbus or disk of sun, as a preferred symbol of holiness, has not gained much attention. We have examined the symbol and its formation in the present essay. In order to investigate the symbol, we must refer to ancient Persian and Islamic essentials of theology or mystical facts. Therefore, the symbol is specifically analyzed in Persian-Islamic portraiture.

Research aims:

- 1- To analyze and study the light nimbus in ancient Islamic paintings.
- 2- To identify the light nimbus in some prominent ancient Islamic portraits.

Research questions:

- 1- How was the formation of light nimbus in ancient Persian portraits?
- 2- What is the meaning of light nimbus in Shiite beliefs?

Keywords: light nimbus, Noor Al-Anvar, brilliant face, symbol.

hajitabarm@gmail.com

چکیده

علویان تبرستان بنیان گذار نخستین حکومت شیعی در ایران، سکه هایی با نشانه های اعتقادی و مذهبی شیعه ضرب و به یادگار گذارده اند که گویای دشمنی با خلافت عباسیان و عمال ستم پیشه آن هاست. تبرستان با اقلیمی دگرگونه با کوه های سخت گذر و جنگل های انبوه، پناهگاه شیعیان و علویانی شد که از ستم کارگزاران طاهری به ستوه آمده بودند و با دعوت از حسن بن زید به سال ۲۵۰/۸۶۴، نخستین حکومت شیعی را در این سرزمین بنا نهادند. بر مسکو کات برجای مانده از امیران علوی تبرستان، نوشته ها و شعایر مذهبی و آیات قرآن کنده کاری شده است که نشانه های آشکار گرایش اعتقادی و برحق حکومت خاندان حضرت علی (ع) است. حذف نام خلفای عباسی، نشانی دیگر از اعتراض، و اخوایی و ناحق دانستن جانشینی آنان است. افزون بر شعایر فراگیر مسکو کات تراز اسلامی، که گواهی بر دو اصل اساسی دین اسلام، یعنی توحید و نبوت است، مضامین و محتوای دیگر عبارات دینی و آیات قرآنی، بر حقانیت حکومت آل رسول تاکید دارد.

این پژوهش تلاش دارد، با رویکردی به سکه ها، نشانه های مذهب شیعه را از میانه سده نهم / سوم تا ربع اول سده دهم / چهارم در قلمرو علویان که گاه از حد تبرستان، گیلان و دیلمان فراتر رفته و تاری و زنجان هم گسترده شده است، بررسی کند. برای شناخت مسیر شکل گیری و دگرگونی حکومتگران علوی تبرستان و بررسی آن، از منابع تاریخی بهره گرفته شده است و برای شناخت مسکو کات از منابع مکتوب سکه شناسی و بازدید از سکه ها، به ویژه سکه های موسسه فرهنگی موزه های بنیاد بهره جسته شده است. نتایج و برآیند پژوهش و بررسی نشان از آن دارد که بر مسکو کات این دوره، آیات ۲۳ سوره شوری، ۳۹ سوره حج، ۵۵ سوره مائده و ۳۳ سوره احزاب نقش بسته است که حقانیت حکومت و ولایت برای آل علی (ع) و خویشان و اهل بیت پیامبر (ص) را نشان می دهد.

اهداف مقاله

- ۱- ارایه شناختی جامع از مهم ترین شاخصه های مسکو کات علویان تبرستان در نیمه دوم سده نهم / سوم تا یک چهارم نخست سده دهم / چهارم که از سوی سکه شناسان کمتر گرایشی به آن دیده شده است.
- ۲- بررسی و تحلیل آیات و شعایر کنده کاری شده بر مسکو کات علویان تبرستان برای شناخت باورهای شیعی آنان.

سوالات مقاله

- ۱- شاخصه ها و ویژگی های سکه های علویان تبرستان چیست؟
- ۲- آیات و شعایر کنده کاری شده بر سکه های علویان تبرستان بیانگر چه نوع گرایش مذهبی است؟

واژگان کلیدی

علویان تبرستان، نشانه شناسی، مسکو کات، مذهب، شیعه.

Shia Semiosis on Coins of Alavids of Tabarestan

PhD student of archeology,
 Islamic Azad University, Science
 and Research branch, Tehran,

Abstract

Alavids of Tabarestan (Mazandaran) were founders of the first Shiite government in Iran. They have stroke coins with Shiite symbols which reveals their enmity with the cruel Abbasid rulers. Tabarestan where is covered with thick jungles and mountains which are difficult to pass were a refuge for the Shiite and the Alavid who could not bear the brutality of Taherid dynasty; so in 864/250 they invited Hassan Ibn Zaid to establish the first Shiite government.

The inscriptions on coins of Alavids of Tabarestan contains religious poems and verses of Quran which reveals their tendency towards reign of Imam Ali and his successors. Omission of name of Abbasid rulers is another sign of protesting the unrighteous reign of Abbasid dynasty. In addition to remarks of the Islamic coins which verify two Islamic principles of monotheism and prophecy, themes and contents of the other religious marks and Quranic verses emphasize on legitimacy of the prophet's family. The present study tries to consider the semiotics of Shia coins during the ninth/third to tenth/fourth century in the territory of Alavids which went further than Tabarestan, Gilan and Deylaman and reached Ray and Zanjan. To study the formation of Alavid government in Tabarestan, historical resources have been used and to identify the coins numismatic resources and coins in museums have been observed.

According to the findings verses 23 of Shora chapter, 39 of Haj, 55 of Maedeh, and 33 of Ahzab which express the legitimacy and righteousness of Imam Ali and his successors are stroke on the coins.

Research aims:

To reveal the most important features of coins of Alavids of Tabarestan which were not considered by numismatists.

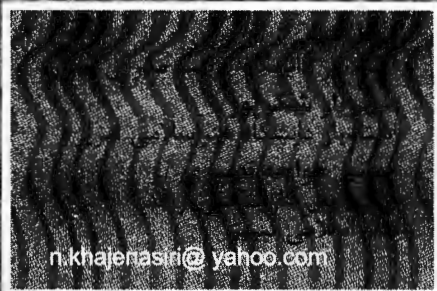
2- To analyze the Quranic verses and poems on coins of Alavids of Tabarestan to identify their Shiite beliefs.

Research questions:

1- What are the features of coins of Alavids of Tabarestan?

2- What is the religious tendency of Quranic verses and poems on coins of Alavids of Tabarestan?

Keywords: Alavids of Tabarestan, semiotics, numismatics, religion, Shia.

چکیده

مساجد به عنوان مهمترین پایگاه اجتماع و زندگی مسلمانان، با وجوه مختلف زندگی آنها پیوند خورده است. از دیرباز یکی از اعمال متداول در مساجد، راز و نیاز و همچنین پخش نذورات برای برآورده شدن حاجات بوده که این امر اغلب توسط انسان های حاجتمندی انجام می گرفته که اعتقاد به واسطه قرار دادن ائمه یا ایمان به قداست مسجد، تشکیل دهنده شاکله فکری آنان بوده است. در این میان باور مردم آذربایجان به مسجد صاحب الامر تبریز به طور مشخص این امر آیینی را در قالبی تجسمی بازتاب داده است. بنا بر سستی دیرینه، مومنان این شهر نذوراتی را که در قالب شمایل یا لوحه های ادعیه، منقوش بر روی سطوحی از فلزات بوده، توسط فردی بر روی درب ورودی این مسجد نصب کرده اند. پژوهش پیش رو برای انجام این مهم و تحلیل تجسمی این آثار، از پژوهش های میدانی و مطالعه فرهنگ شفاهی و بررسی تاثیرات هنری در قالبی توصیفی-تحلیلی، متکی بر منابع کتابخانه ای و میدانی سود جست است.

نتایج این تحلیل نشان می دهد پیوند میان آموزه های شیعی و اندیشه های شمایلگرایانه ایران باستان منجر به پدید آمدن این باور شده که ایجاد نوعی یادمان در محل این مسجد ابزاری برای تداوم ارتباط میان انسان حاجتمند و منبع برآورده سازی آن بوده و کارکرد آن همانند قفل ها و گره های نذری متداول در دیگر اماکن مذهبی ایران است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی ویژگی های شمایل های درب مسجد صاحب الامر تبریز
- ۲- با توجه به مساله باور به منع حضور تصویری و تمثال سازی در دین اسلام و در مساجد، هدف از پژوهش پیش رو واکاوی این امر و بررسی ریشه ها و دلایل وجود این شمایل هاست.

سوالات مقاله

- ۱- شمایل های موسوم به "چشم عباسی" از منظر بصری و ساختاری از چه عناصر تجسمی بهره گرفته، چه باورهایی در شکلگیری آنها اهمیت داشته و از چه هنرهایی تاثیر پذیرفته است؟
- ۲- علل ظهور این شمایل ها و نقش باورهای عامه در اهدای این نذورات چیست؟

واژگان کلیدی

مسجد صاحب الامر، شمایل های مذهبی، هنر شیعی، چشم عباسی، نذورات.

Study of Iconographies on Door of Saheb Al-Amr Mosque in Tabriz

Assistant professor at Tarbiat
 Modares University, Tehran,

Assistant professor at Islamic art
 University, Tabriz

MA student, Islamic art University,
 Tabriz,

Abstract

PMosque is the most important social base in Islamic life. One of the oldest activities that takes place in mosques is saying prayer and distributing oblations to achieve the wishes. This is done by the people in need who believe that imams play role of a mediator to facilitate achievement of their wishes. Accordingly, the mentioned task has found a physical embodiment in Saheb Al-Amr Mosque in Tabriz. According to an old tradition, the needy people have installed religious iconographies and plates with prayer carvings on the entrance door of the mosque as an oblation. The present paper have used field and library research to study and analyze such works with a descriptive-analytic methodology. According to the findings, the relationship between Shia beliefs and iconographic thoughts of ancient Iran hassled to creation of such a phenomenon. The mentioned tradition has the same function of facilitating achievement of wishes through continuance of the relation between the needy and mosque as an abundant resource of wishes; like the other Iranian regions where they hang locks or fabrics on the religious monuments.

Research aims:

- 1- To study the features of iconographies on door of Saheb Al-Amr Mosque in Tabriz
- 2- To identify the reason of installing such iconographies – regarding forbiddance of installing portraits in mosques.

Research questions:

- 1- How was the formation of iconography of “Cheshm Abbasi” [eye of Abbas] and what visual and structural elements are used in it?
- 2- What are the reasons of installation of such iconographies and role of laymen beliefs in delivering such oblations?

Keywords: Saheb Al-Amr Mosque, religious iconography, Shia art, oblations, Cheshm Abbasi.

a.mousavi925@gmail.com

چکیده

هنر شیعی، برگرفته از اعتقادات شیعیان بوده و در بسیاری از جنبه ها، از نظر سبک و مواد و مصالح بکاررفته، قابل تمایز از هنر اسلامی نیست. یکی از شاهکارهای هنر شیعی در ایران ساخت ضریح برای بقاع متبرکه است که مجموعه ای از هنرها در امتزاج با مبانی اعتقادی شیعی شکل می گیرد تا اثری مقدس و مانا پدید آید. از آنجا که وجود ضریح مضجع مطهر رضوی نمایانگر گوشه ای از ارادت شیعیان ایران به حضرت رضا (ع) بوده و تاثیر همه جانبه ای بر فرهنگ و هنر ایرانی داشته است، مقاله حاضر به روش اسنادی، از طریق تطابق متن کتیبه ها و نقوش تزئینی پنج ضریح مطهر رضوی به بررسی کمی و کیفی نمادهای شاخص هنر شیعی می پردازد. یافته های مقاله باتکیه بر عناصر محتوایی متون منقور و منقوش ضریح ها و مبانی اعتقادی شیعیان نشان می دهد که چگونه باورهای دینی متجلی می شود و اعتلا و ماندگاری ضریح سازی را تضمین می کند. جامعه نمونه آماری شامل پنج ضریح مطهر امام هشتم شیعیان (ع) است.

اهداف مقاله

- ۱- ضریح به مثابه تجلی گاه نمادین هنر شیعی آیا مجموعه ای منسجم از هنر ها و باور های شیعی است ؟
- ۲- آیا می توان میثاق های هنر مقدس را در ضریح سازی و هنر شیعی یافت ؟

سوالات مقاله

- ۱- یافتن نقاط اشتراک موجود در متون و نقوش تزئینی پنج ضریح مطهر رضوی
- ۲- آرایه شاخص های هنر شیعی در ضریح سازی، منطبق بر باور های شیعیان

واژگان کلیدی

ضریح، هنر شیعی، هنر اسلامی، حضرت رضا (ع)، نقوش تزئینی، کتیبه.

Imam Reza's Zarih, a Symbol of Amalgamation of Shia Religious Principles and Islamic Art

Associate professor of Art at
Al-Zahra University,
a.mousavi925@gmail.com
MA of Art research

Abstract

Shia art is derived from Shiites' beliefs and in many respects such as style and materials it's not distinguishable from the Islamic art. One of the masterpieces of the Shia art in Iran includes bulinding enshrines for the holy shrines in which a complex of atrs are merged with the religious principles and a holy and lasting artistic work is created.

As the holy shrine of Imam Reza represents Shiites' devotion to Imam Reza and has had a broad impact on the Iranian culture and art, the present article is to study the prominent symbols of the Shia art qualitatively and quantitatively by use of the documentary method and through comparison of the scrolls texts and decorative motifs on five enshrines of the holy shrine of Imam Reza.

The research results, relying on the content elements of the carved and engraved texts on the enshrines and also Shia religious beliefs, show how the religious beliefs are manifested and furthermore certify transcending and durability of enshrine building. The statistical sample population includes five holy enshrines of the eight Imam of the Shiite.

Research aims:

1. To find the common aspects of the texts and decorative motifs on five holy enshrines of Imam Reza.
2. To represent Shia art features at enshrine building according to the Shiites' beliefs.

Research questions:

1. Is the enshrine, as a symbolic manifestation of the Shia art, a coherent set of the Shia arts and beliefs?
2. Is there any link between the holy art of enshrine building and the Shia art?

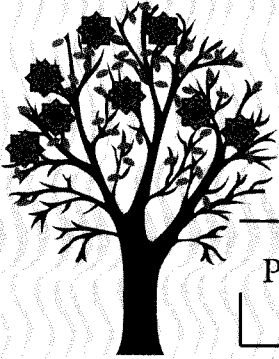
Keywords: enshrine, symbol, religious principles, Shia art, Islamic art, Imam Reza, decorative motifs, scrolli.

بخش
سوم

آموزه‌های
تشیع در
نگارگری ایرانی

چکیده مقالات دومین همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی
The place of shi'ah Art in the Interpretation of Islamic Art Concepts and Values

Part 3

Shiah Teachings in Persian Painting

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

سید سعید حسینی زائیه
عضو هیأت علمی دانشگاه هنر تهران
zavieh@art.ac.ir

هنر شیعی و رمزنگارانگی

چکیده
آنچه را که می‌توان ذیل مفهوم هنر شیعی قرار داد شامل مجموعه‌ای از هنرهای اسلامی در معنای کلی، هنر سرزمین‌های شیعی که بر خاسته از تاریخ و قومیت و ملیت آن‌ها بوده و هنرهایی که مستقیماً در ارتباط و منبعث از مذهب شیعه است، می‌باشد و همین جاست که این دسته از هنرهای شیعی خود به تناسبِ فرقی مختلف شیعه به چند دسته قابل شناسایی هستند. اما ویژگی‌های هنر شیعی به طور کلی ذیل دو خصلت رمزنگارانگی و مضمون گرانگی قرار دارد. که طیف وسیعی از شاخه‌های هنر مانند موسیقی، نمایش، هنرهای صناعی، شعر و ادبیات، خوشنویسی، معماری، نقاشی و نگارگری را بکار گرفته و در راستای حکمت و معرفت علوی و با هدف احیاء و تبیین و تبلیغ در طی تاریخ بدان اهتمام داشته است. نتایج این تحقیق ناظر بر آن است که هنر شیعی بر گرفته از رابطه مرید و مرادی نهفته در بطن مفهوم فقاہت بوده و در عین آنکه به صیانت و حفاظت از مبانی نظری و اعتقادی و فقهی بستگی مستقیم دارد به لحاظ تنوع نظریه و جایگاه اجتهاد، این هنر متناسب با تحولات فتاوی در هر عصر و سرزمینی واجد پویایی و نوآوری بوده و علی‌رغم این تنوع و بداعت در بنیادهای فرمی و محتوایی هنر، با مضامین و رمزهای مذهب شیعه پیوند‌های خود را حفظ کرده و بر ساخته آن است. این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی و با کاربست فنون مشاهده و مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و به صورت کیفی انجام یافته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی هنر شیعی از لحاظ ویژگی‌های رمزنگارانگی و مضمون‌نگرانگی بکار رفته در این هنر
- ۲- مطالعه و درک ارتباط بین هنر شیعی و مبانی اعتقادی و فقهی و جایگاه آن

سوالات مقاله

- ۱- ویژگی‌های رمزنگارانگی و مضمون گرانگی بیانگر چه مفاهیمی در هنرهای شیعی می‌باشد؟
- ۲- اعتقادات دینی و مسائل فقهی شیعه چه تأثیری در پویایی هنر دینی داشته است؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، حکمت علوی، رمزنگارانگی، مضمون گرانگی، اجتهاد و هنر.

Shiah Art: the Most Dynamic Religious Art

Dr. Farzad Alimadadi Zaynobi,
 Assistant professor and faculty
 member of Tehran Art University,
 farzad.alimadadi@tarsu.ac.ir

Abstract

Shiah art is a combination of “all the Islamic arts”, art of Shiah lands which has been rising from their history and nationality” and “the arts which are directly derived from Shiah beliefs”. Besides, Shia arts have several branches. But generally, Shiah arts can be classified under two categories of “encryption” and “themes”. A vast range of art types such as music, performance, fine arts, poetry and literature, calligraphy, architecture, portraiture and painting have been employed to serve as tools to convey Alavid wisdom and perception. The results suggest that Shia art is succeeding a leader and follower relationship in accordance with concept of jurisprudence. It has a direct relationship with jurisprudent and theoretical principles and meanwhile it is corresponding with modern technologies. However, Shiah art has maintained its relationship with secrets and themes of Shiism. The methodology is descriptive-analytic and the study was done through field and library research.

Research aims:

- 1- To investigate Shiah art in terms of its encryption and themes.
- 2- To study and identify relationship between Shiah art and jurisprudent and religious principles.

Research questions:

- 1- What are the meanings of concepts of encryption and theme in Shiah art?
- 2- What has been the role of Shiah jurisprudence and beliefs in dynamicity of religious art?

Keywords: Shiah art, Alavid wisdom, encryption, theme, endeavor and art.

talebpour@alzahra.ac.ir

چکیده

مکتب نقاشی سقاخانه، یک جریان هنری ایرانی است که عناصر الهام‌بخش و مورد علاقه نقاشان این مکتب، عناصر موجود در سقاخانه، درها، قفل‌ها و کلیدهای قدیمی، ضریح‌های اماکن مذهبی، نگین‌های انگشتری و کاسه‌های قدیمی بوده که در زندگی روزمره مردم مورد استفاده بودند. هنرمندان این مکتب، نقوش و نمادهای مذهبی و سنتی را با نقاشی مدرن پیوند زده‌اند که در عقاید و باورهای مذهبی آنان ریشه دوانده است. وجه مشترک میان نقاشان پیرو این سبک، توجه و استفاده از نمادهای مذهبی شیعه در آثار هنری خود است که در کنار آن به کاربرد رنگ‌های سنتی نیز توجه ویژه‌ای شده، به نحوی که در برخی از موارد بی‌اختیار ارتباطی بین یبسنده با عزاداری ماه محرم و تکیه بر قرار می‌سازد. هنرمند در این عرصه با استفاده از عناصری که در سقاخانه یافت می‌شود، جدا از شکل واقعی آن‌ها، مفهوم جدیدی ارائه می‌کند که ریشه در فرهنگ شیعه که مشهورترین آن‌ها نمادهای عاشورایی است، دارد. از دیگر ویژگی‌های این آثار استفاده از خوشنویسی و خط در تزئین است. خط به عنوان عنصری که در سقاخانه و اشیاء موجود در آن دیده می‌شود و یا بر روی آثاری همچون حکاکی‌های ظروف آب موجود می‌باشد، مورد توجه هنرمندان قرار گرفته است. اقتباس از نمادهای مذهبی و عناصر موجود در فرهنگ تشیع با عنایت به نمادهای عاشورا، وجه مشترک میان نقاشان سقاخانه می‌باشد. از آنجا که واقعه قیام امام حسین (ع) با مفهوم سقاخانه مرتبط است برای آن می‌توان دو کاربری اساسی را در نظر گرفت؛ فراهم نمودن آب برای رهگذران و مکانی برای قرار دادن ابزار و عناصر مذهبی. این ساختمان کوچک بی‌پیرایه با پنجره‌های فلزی مشبک، مکانی برای روشن نمودن شمعی نذری و ایجاد نوری در دل تاریکی بود. اشیاء هر یک دلالتهای نمادین بر مفهومی مذهبی داشت. کاربرد خطوط و آیات قرآنی و جملائی در مدح امام حسین (ع) و یاران آن حضرت در واقعه کربلا نیز در تزئین این مکان استفاده می‌شد. پژوهش حاضر با شیوه توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری مطالب با مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و از طریق فیش‌برداری صورت پذیرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- معرفی و بیان ویژگی‌های نقاشی مکتب سقاخانه
- ۲- بررسی و مطالعه بازتاب باورهای شیعه در ساختار اصلی نقاشی‌های هنرمندان مکتب سقاخانه

سوالات مقاله

- ۱- چه عللی در به وجود آمدن نقاشی‌های مکتب سقاخانه‌ای وجود داشته است؟
- ۲- نمادهای واقعه عاشورا چگونه در نقاشی سقاخانه‌ای به تصویر کشیده شده است؟

واژگان کلیدی

نقاشی سقاخانه، نمادهای مذهبی، رنگ، خط.

Reflection of Shiah Beliefs in Saqi-khaneh Painting

Farideh Talebpour
Associate professor
at Al-Zahra University
fartalebpour@yahoo.com

Abstract

Saqi-khaneh painting is a Persian type of art which is inspired from elements in Saqi-khaneh (a religious place to drink water) doors, locks, and old keys, Zarih of religious sites, rings and old bowls which were used in everyday life. The artists have merged motifs and traditional and religious symbols which are rooted from their religious beliefs with modern painting. The common aspects of the artists are paying attention to and employing Shiah symbols in their artworks and paying special attention to usage of traditional colors such that the colors are reminder of Muharram mourning in some cases. The artist uses an abstract form of Saqi-khaneh elements in order to deliver a novel concept of which is rooted in Shiah culture and Ashura symbols. Another feature of the works is their calligraphies. The artists have paid attention to calligraphic scripts on Saqi-khaneh elements and bowls.

Using religious symbols and Shiite elements of Ashura signs is the common aspect of Saqi-khaneh paintings. Since Imam Hussein's legend is related to Saqi-khaneh, it has two functions: providing the passers with water and a place to put religious elements. The small structure of Saqi-khaneh with metal cribriform windows was a place to light candles and create light in darkness. The elements are representatives of religious concepts. For instance, the windows are symbol of Zarih, a node on water is symbol of dome of Imam Hussein's shrine, and the ensign is symbol of Imam Hussein's ensign which was held by Abbas. The other decorative element of Saqi-khaneh was usage of calligraphies of Quranic verses and praises of Imam Hussein and his followers in Karbala event. The methodology is descriptive-analytic and the study is done through library research.

Research aims:

- 1- To introduce and express the features of Saqi-khaneh painting;
- 2- To study the reflections of Shiah beliefs in main structure of Saqi-khaneh painting.

Research questions:

- 1- What are the reasons of formation of Saqi-khaneh painting?
- 2- How are Ashura symbols depicted in Saqi-khaneh painting?

Keywords: Saqi-khaneh painting, religious symbols, color, script.

rezaeiart@yahoo.com

جایگاه هنر شیعی در ایران
محمود فرشیچیان

چکیده

سبک و آثار محمود فرشیچیان، در راستا و ادامه نقاشی ایرانی سنتی، دارای اشتراک و افتراق نسبی با سایر مکاتب گذشته و حاوی مبانی نظری و عملی خاص خود، به ویژه تنوع موضوعی و مضمونی بوده است. یکی از طبقات برجسته موضوعی آثار هنرمند، طبقه دینی و مذهبی و به ویژه آثار شیعی بوده است.

هدف این نوشتار اثبات اهمیت جایگاه عالم تشیع در آثار هنرمند و در مرحله بعد، تبیین این جایگاه و تاثیر این آثار بر زندگی خود هنرمند و بر مسلمانان شیعه و به ویژه فرهنگ عاشورایی بوده است. در این مقاله که از نوع نظری و با روش توصیفی تحلیلی و با اسناد کتابخانه‌ای و میدانی جامع و چند جانبه نگارنده انجام پذیرفته است، برای اولین بار، با بررسی مجموعه آثار منتشر شده هنرمند و منتشر نشده موزه‌های دولتی کشور (۱۵۲۹ اثر)، ضمن توصیف سبک هنرمند و بیان طبقه‌بندی موضوعی آثار، به تحلیل کمی و کیفی طبقه دینی و مذهبی و به ویژه آثار شیعی پرداخته شده است.

در نهایت، جایگاه هنر شیعی فرشیچیان در سطح ملی و جهانی، دارای اهمیتی بنیادین و علاوه بر تزکیه نفس و توسل خود هنرمند، دارای تاثیرات گسترده دینی و مذهبی بر هنرهای سنتی و سبک زندگی ایرانی اسلامی و در کل مسلمانان شیعه بوده است.

اهداف مقاله

۱- بررسی اهمیت جایگاه عالم تشیع در زندگی استاد فرشیچیان

۲- مطالعه تحلیلی آثار استاد فرشیچیان از دیدگاه عالم تشیع

سوالات مقاله

۱- مذهب تشیع چه تاثیری بر روی آثار استاد فرشیچیان داشته است؟

۲- آثار استاد فرشیچیان چه تاثیری در سطح ملی و جهانی داشته است؟

واژگان کلیدی

محمود فرشیچیان، نقاشی ایرانی نوین، طبقه‌بندی موضوعی، هنر شیعی.

Status of Shiah World in Artworks of Master Mahmoud Farshchian

Mahmoud Farshchian, **University lecturer and art researcher at the national center of globalization, research center of globalization**

Abstract

Mahmoud Farshchian's style and works are in line with traditional Persian painting. They have their own similarities and differences and are relative to other schools in the past, with its own theoretical and practical aspects, and particularly, they have a certain topic and content diversity. A prominent category in works of the artist is religious themes; particularly of Shiite ones. Status of Farshchian's Shiah art at national and international levels, has fundamental importance and in addition to self-esteem and appealing of artist, he has a broad impact on traditional arts and lifestyle of Islamic Iranian and in general the Shiah Muslims.

Purpose of the present article is to demonstrate the importance of Shiah world in artist's works, and explaining the role and impact of the works on the artist's life and Shiite Muslims, and especially Ashura culture. Methodology of the study is theoretical, analytic and descriptive and the data is gathered through library and field research. It is for the first time that the collection of artist's published and unpublished works (in public museums of the country-529 works) have been studied. Besides describing the artist's style and classification of the subjects, the works have been analyzed qualitatively and quantitatively, especially the Shia works.

Research aims:

- 1- Thematic study Mahmoud Farshchian's works.
- 2- To investigate the status of Shiah world in Farshchian's works and their impact on the artist's life and Shiite Muslims.

Research questions:

- 1- What has been the effect of Shiism on works of Farshchian?
- 2- What are the frequent themes of Farshchian's works?

Keywords: modern Persian painting, Mahmoud Farshchian, classified by subject, Shiah art.

احمد حسین نوزاد
 دانشجوی کارشناسی ارشد رشته
 پژوهش هنر دانشگاه علامه طباطبائی
 a.hosainnejad@stu.umz.ac.ir
 فائده محمودی
 استادیار گروه صنایع
 دستی، دانشگاه مازندران

تألیف نگار هنر شیعی و تصویر
 حاکمان ایلخانی بر مضامین نگارگری
 جامع التواریخ ایرانی مورادی
 نگارنده‌های پیامبر (ص)
 در جامع التواریخ رشیدی

چکیده

یکی از تحولات مهم تاریخ در عصر ایلخانیان، اسلام‌گرایی مغولان و تبدیل شدن حکومت ایلخانی به یک حکومت مسلمان بود. این تحول حاصل یک رشته فعل و انفعالات فکری، سیاسی و اجتماعی بود و گروه‌ها و شخصیت‌های مختلفی در عملی شدن آن نقش داشتند. شیوه حاکمان در این دوره، هنر پروری بوده است. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی، نمونه حامی هنر در دوره ایلخانی است. نظام هنر پروری در این دوره در دو جهت نمود یافته است: ۱- مجموعه مقابر ۲- کتاب‌های مصور. نمونه‌های مورد بحث در این مقاله به تعدادی از نگاره‌های پیامبر اسلام (صلی الله علیه و اله و سلم) در نسخه جامع التواریخ رشیدی، مربوط می‌باشد. نتیجه تحقیق بیانگر این است که شمایل پیامبر (ص) بدون حجابی مستور، برای اولین بار در هنر اسلامی در دست نوشته‌های جامع التواریخ آورده شده است. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی هنر تصویرگری دوره ایلخانی و نقش اسلام و حمایت خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی از هنر در پرورش و خلق آثار هنری می‌پردازد.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نقش اسلام آوردن حاکمان ایلخانی و حامیان هنری در خلق آثار هنری به ویژه مضامین هنرهای تصویری و کتاب‌آرایی
- ۲- مطالعه و بررسی نگاره‌های پیامبر (ص) در جوامع التواریخ الرشیدی

سوالات مقاله

- ۱- حاکمان ایلخانی با پذیرش اسلام چه تأثیری بر هویت هنر نگارگری ایرانی داشته‌اند؟
- ۲- نگاره‌های پیامبر (ص) در هنرهای تصویری دوره ایلخانی چگونه نمود پیدا کرده است؟

واژگان کلیدی

هنر ایلخانیان، اسلام‌گرایی ایلخانان، خواجه رشیدالدین فضل‌الله، جامع التواریخ.

**Reflection of Shiah and Sufi
Thoughts in the Painting
Themes of Jame Al-Tavarikh
(Case Study of the Prophet
Images)**

Akhtar Hossein Neshad,

MA student of art research at
Mazandaran University,

a.hosseinnejad@stu.umz.ac.ir

Fataneh Mahmoudi,

Assistant professor of Handicrafts
Mazandaran University

Abstract

One of the important developments in the history of Ilkhanid era, was tendency of Mongol Ilkhanid rulers towards Islam which led to formation of a Muslim administration. The development was result of a series of intellectual, political and social interactions with various groups and individuals who were involved in it. The rulers of the period, have been supporters of arts. Rashid Al-Din Fazlullah Hamadani was a patron of art in the period. Supporting the arts of the period was manifested in two ways: tombs collections and illustrated books.

Purpose of the present paper is to examine the role of Islam and the ruling patriarch in supporters the arts of the period, in terms of creating artworks, especially visual arts, contents and layouts of the books. The methodology is descriptive and the paper discusses role of Rashid Al-Din Fazlullah and Islam in arts and paintings of Ilkhanid period.

Examples discussed in the paper are a number of images of the Prophet Muhammad in Jame Al-Tavarikh of Rashidi. The paper results show that appearance of the prophet without a veil and uncovered, for the first time in Islamic art was illustrated in Jame Al-Tavarikh paintings.

Research aims:

- 1- To investigate the role of Muslim Ilkhanid rulers in supporting creation of artworks, especially the paintings and decorations of books.
- 2- To study and analyze illustrations of the prophet in Jame Al-Tavarikh of Rashidi.

Research questions:

- 1- What was the effect of Muslim Ilkhanid rulers on identity of Persian painting?
- 2- How is the prophet illustrated in paintings of Ilkhanid era?

Keywords: Ilkhanid art, Islamic art, Rashid Al-Din Fazlullah, Jame Al-Tavarikh.

aliasghar_etesam@yahoo.com

چکیده

یکی از تحولات تاریخی، سیاسی و اجتماعی در دوره قاجار، فراهم ساختن بستری جهت ظهور نقاشی هایی با مضامین شیعی (عاشورا) و مجالس پهلوانی (داستان های شاهنامه) بود. این گونه از نقاشی ها به دلیل تحولات پس از مشروطه، محدود به نقاشی های عامیانه ای می شد که تصاویر آن بیشتر توسط هنرمندان مردمی و معمولاً گمنام آفریده می شدند. نمایش تصویری حماسه عاشورا و زنده سازی فرهنگ و هنر ملی در قالب داستان های شاهنامه، در شرایط خاص اجتماعی آن دوران، بر روی پرده های نقاشی منصوب به قهوه خانه تجلی یافت و این امر در راستای پاسخ گویی به اعتقادات راستین مذهب شیعه بود. با این رویکرد که در نقاشی های مذهبی و حماسی قهوه خانه، تاثیر اعتقادات مذهبی (عاشورا) و مجالس پهلوانی (شاهنامه) به روشنی هویدا است. این پژوهش با روشی توصیفی - تحلیلی به بررسی چهار اثر هنرمندان مکتب قهوه خانه ای و شناسایی پیوند آن ها با اعتقادات شیعی از طریق بررسی نمادهای تصویری و آئین های شیعی می پردازد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می دهند که نمایش ارزش ها و اعتقادات اسلامی در نقاشی قهوه خانه ای به خوبی قابل مشاهده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی تجلی اعتقادات شیعی در نقاشی قهوه خانه ای
- ۲- بررسی نقاشی های (شاهنامه فردوسی) در پیوند با اعتقادات شیعی هنرمندان مکتب قهوه خانه ای

سوالات مقاله

- ۱- تاثیر مضامین شیعی بر نگاره های حماسی مکتب قهوه خانه ای چگونه بوده است؟
- ۲- چه رابطه ای میان نقاشی قهوه خانه ای با دیدگاه مذهبی آفرینندگان این هنر می توان برقرار کرد؟

واژگان کلیدی

اعتقادات مذهبی، فرهنگ شیعی، قاجار، مکتب قهوه خانه، عاشورا، شاهنامه.

Manifestation of Shiite Beliefs and Heroic Aspects of Shahnameh in Ghahve-khaneh Painting

MA of Art research,
 Payam-e-Noor University,
 Mazandaran University
 PhD, Assistant professor at
 art and architecture,
 Mazandaran University

Abstract

One of the historical sections of sociopolitical circumstances that is the basis of the evolution of religious and national paintings like Ashura's mourning and Ferdowsi's Shahnameh, is Qajar period. This kind of painting shows religious beliefs, national wishes and the spirit of the middle class people's culture. Many factors such as Imam Hussein mourning ceremonies and Ashura event, Iranian epic stories, social conditions and the Qajar era movements for liberty affect this kind of painting. In special social conditions of Qajar period, Ashura images and illustrated stories of Shahnameh were used to support the revival of the national culture and art in form of the so-called Ghahve-khaneh (café) painting. The themes were responsible for pure religious Shiite beliefs.

So, the present paper tries to study the relationship between Ghahve-khaneh painting and national art (Ferdowsi's Shahnameh) in terms of religious Shiite beliefs and arts. Accordingly, the paper is to investigate the expression of Shiite beliefs in Ghahve-khaneh painting. Methodology of the study is descriptive and analytic and the used samples are selected from five of the most prominent café paintings.

Research aims:

- 1- To investigate the manifestation of Shiite principles in Ghahve-khaneh painting.
- 2- To explore paintings of Ferdowsi's Shahnameh in relation with Shiite beliefs of Ghahve-khaneh painting artists.

Research questions:

- 1- How is the influence of Shiite themes on the school of epic paintings in cafés?
- 2- What is the relationship between the café painting and religious views of the artists?

Keywords: religious beliefs, Shiism, Qajar, Ghahve-khaneh painting, Ashura, Shahnameh.

هانیه غشی
 کارشناسی ارشد ارتباط تصویری
 گروه ارتباط تصویری
 موسسه آموزش عالی هنر شیراز
 hanieh_gheisi@yahoo.com
 تهیه حاشیه
 کارشناسی ارتباط تصویری

در سی عوالم اسلامی تشیع
 در نگارگری های معراج
 حضرت محمد(ص) در ایران

چکیده

این مقاله که مطالب آن به روش کتابخانه ای جمع آوری شده است در مورد تشیع و عرفان اسلامی و تاثیر گذاری مفهوم آن بر نگارگری های معراج حضرت محمد(ص) می باشد. نمودهای معنوی هنر شیعی در نگارگری های بسیاری دیده شده که از آن جمله معراج حضرت محمد است که فضایی ماورایی را نشان می دهد. تأثیر تشیع به خاطر غلبه بعد عرفانی آن در هنر ایرانی نمایان است. این مقاله با تأکید بر ارکان شیعه هر کدام از جلوه های بصری تکرار شده در نگارگری های معراج در طول ادوار مختلف مورد بررسی قرار می دهد. پیش از این بارها این نگارگری ها مورد پژوهش قرار گرفته اند اما هیچگاه جنبه های بصری در کنار معناها به کار رفته آن از لحاظ عرفان اسلامی شیعی مورد بررسی دقیق قرار نگرفته اند. نتایج تحقیق بیانگر این مطلب است که با توجه به رنگ و ترکیب بندی و عوامل بصری به کار رفته شده در نگاره های معراج حضرت محمد(ص)، رکن های هنر عرفانی شیعی کاملاً در آن دخالت داشته و روح هنرمند را به سمت ترسیم چنین نگاره هایی سوق داده اند.

اهداف مقاله

- ۱- جست و جوی دیدگاه عرفانی در نگاره های معراج پیامبر(ص)
- ۲- درک مفاهیم عرفانی، به کمک تحلیل معانی به کار رفته در عناصر بصری نگاره های معراج

سوالات مقاله

- ۱- هنرمند نگار گرایانی، چگونه ذهن و روح مخاطب را به سمت مضامین عرفانی سوق داده است؟
- ۲- مؤلفه های بصری عرفان اسلامی شیعی در نگارگری های معراج پیامبر کدامند؟

واژگان کلیدی

عرفان اسلامی، تشیع، نگارگری، معراج حضرت محمد(ص)، براق.

Study of Islamic Shia Mysticism in Paintings of Ascension of Prophet Mohammad in Iran

- Hanieh Gheisi,
MA in Graphic Arts, Lecturer at the
higher Institute of Art, Shiraz
hanieh_gheisi@yahoo.com
- Naghmeh Hami,
BA Graphic Design

Abstract

Spiritual manifestations of Shia art are observable in many paintings and one of the famous themes is illustration of ascension of Prophet Mohammad which has a metaphysical atmosphere. Since the mystic aspect is prominent in Persian art, the influence of Shiism is observable. The present paper considers Shia elements which are repeated in different paintings of ascension of Prophet Mohammad in different periods of Islamic history. The paintings were considered in past studies, but their visual aspects have never been seriously studied in terms of Shia mysticism. The findings suggest that regarding the employed colors, composition and visual elements in the paintings, elements of Shia mysticism have been influential on artists' souls and illustration of the paintings accordingly. The data is gathered through library research.

Research aims:

- 1- To search the mystic approaches in paintings of ascension of Prophet Mohammad.
- 2- To understand the mystic concepts through the employed visual elements of the paintings.

Research questions:

- 1- How did the artists lead mind and soul of the viewers toward the mystic themes?
- 2- What are the visual indexes of Shia mysticism in paintings of ascension of Prophet Mohammad?

Keywords: Islamic mysticism, Shiism, painting, ascension of Prophet Mohammad, Boragh.

چکیده

مهر و اردات به خاندان عصمت و طهارت در طول تاریخ تشیع امری بدیهی است. شیعیان اصول اعتقادی و باورهای برخاسته از متون مذهبی خود را همواره از طریق حضور خود و یا از طریق ارائه تصاویر و نقش مایه‌های خوشنویسی شده در اماکن مذهبی از جمله بقاع متبر که نشر می‌دادند. این تصاویر در بسیاری از مواقع در قالب کالیگرافی سنتی (نوعی نقاشی خط) و عامیانه طرح شده‌اند و دارای مضامین عمیق مذهبی هستند. ارائه طرح‌ها و تصاویر از جمله تصویر درخت به ویژه درخت پاکیزه یا شجره الطیبه همواره مورد توجه هنرمندان عامیانه بوده که نمونه‌هایی از آن در بقاع متبر که منطقه گیلان یافت شده است. طرح این موضوع و درک مفهوم شجره الطیبه در تصاویر و ضرورت نوع بیان موجب کنکاش این تحقیق است. روش تحقیق پیش رو، روش توصیفی و تحلیلی است و مطالعه میدانی و کتابخانه‌ای این آثار در سه بخش و دسته‌بندی‌هایی ارائه شده است. نتایج حاصل از این تحقیق که به روش توصیفی و تحلیلی انجام گردیده، نشان داده است که طرح ترسیم شده از درخت یعنی درخت زندگی در راستای مفهوم بیانی شجره الطیبه (درخت پاکیزه) دارای دو وجه بیانی روایتگرانه و انتزاعی بوده است و مفهوم ایمان به خدا و اعتقاد به مبانی توحیدی و باور به پاکی خاندان عصمت را تاکید می‌کند.

اهداف مقاله

- ۱- هدف از این پژوهش یافتن آثاری از تفکر شیعی و مفهوم شجره الطیبه و تبیین نقش مایه درخت در نقاشی خط‌هایی است که در هنر عامیانه اماکن مذهبی گیلان تنها از بعد کالیگرافی مورد توجه قرار گرفته است.
- ۲- بررسی وجه دیگری از تصاویر هنر عامیانه اماکن مذهبی گیلان و تطبیق آن با مضامین شیعی

سوالات مقاله

- ۱- نقش مایه درخت در تطبیق با مفهوم شجره الطیبه چه مفاهیمی را بیان می‌کند؟
- ۲- مفهوم شجره الطیبه در بخش‌های مختلف بناهای مذهبی به چه شیوه‌ای بیان شده است؟

واژگان کلیدی

شجره الطیبه، درخت، شیعه، نقش مایه، لاهیجان.

**Concept of Pure Family
 Pedigree in Tree Motifs of
 Religious Sites in Guilan (Case
 Study of Monuments of Agha
 Mir-Shahid, Agha Sayed
 Mohammad Licha, Mola Pir
 Shams-Al-Din)**

- Mohammad Azamzadeh,
 Assistant professor and
 faculty member of art and
 architecture, Mazandaran
 University, Mazandaran,
 a.azamzadeh@yahoo.com

- Maryam Rahimi,
 MA student of Islamic art,
 Marlík Institute of higher education,
 Noshahr, Mazandaran

Abstract

Paying regards to family of the prophet of Islam is evident throughout the history of Shiism. The Shiite have always spread their religious beliefs via religious motifs and calligraphy in holy sites including religious monuments. Most of the calligraphies have traditional (calligraphy-painting) and common designs with deep religious themes. One of the themes which has been popular among the artists is the theme of the "pure family pedigree" that has been found in religious monuments of Guilan. The present study is trying to find such themes in order to identify their concept. The methodology is descriptive-analytic and the data was gathered through field and library research.

According to the findings, the depicted pure family pedigree has two narrative and abstract aspects which emphasize on trust in God, principle of monotheism and innocence of family of the prophet of Islam.

Research aims:

- 1- To find artworks with the concept of pure family pedigree.
- 2- To investigate other aspects of pop art in religious sites of Guilan.

Research questions:

- 1- What is the relationship between tree motif and concept of pure family pedigree?
- 2- How is the concept of pure family pedigree manifested in different parts of the religious monuments?

Keywords: Shia, pure family pedigree, tree, holy shrine, Guilan.

مجموعه رحمانی
 دانشجوی کارشناسی ارشد
 پژوهش هنر دانشگاه مازندران
 n-rahmani88@yahoo.com

فغانه محمودی
 دکترا پژوهش هنر، دانشگاه تربیت
 مدرس، عضو هیئت علمی
 دانشگاه مازندران

همایون حاج محمد حسینی
 دانشجوی دکترا دانشگاه هنر اسلامی
 تبریز، عضو هیئت علمی
 دانشگاه مازندران

پروژه‌های هنر و معماری
 با فرهنگ عامه در عصر قاجار

چکیده

شمایل‌نگاری جزء هنرهایی است که با ذات هنر اسلامی در تضاد می‌باشد، زیرا هنر اسلامی در پی تجلی امر الهی است و از تجسد و بازنمایی عینی پرهیز می‌کند. این امر در کنار دو عامل دیگر، یعنی عدم حمایت صاحبان قدرت از شمایل‌نگاری و عدم تمایل قشر عامه به شمایل‌نگاری در ایران تا عصر قاجار در حجاب باقی ماند. عصر قاجار، عصر تحولات عظیم و همه جانبه چون تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... می‌باشد. نتیجه این تغییرات، کاهش قدرت دربار و پررنگ شدن نقش مردم در سیاست، اجتماع، فرهنگ و هنر بود. مجموعه این عوامل بر سلیقه مردم عصر تاثیر گذار گشت و شمایل‌نگاری را در میان قشر عامه رونق داد. در حالی که حضور قشر عامه و شمایل‌نگاری، در هنر ایران، بدین وسعت و گسترش امری بدیع محسوب می‌شده است. نتیجه اصلی بررسی حاضر، توجه ویژه مردم به شمایل‌نگاری از امام حسین (ع) و شخصیت‌های واقعه کربلا می‌باشد این توجه به علت موقعیت حساس مردمی است که در پی کسب استقلال سیاسی و اجتماعی بودند و باید در برابر ظلم حاکمان وقت و استعمار اجانب ایستادگی می‌کردند و در این راه از امام حسین (ع) که مظهر ایستادگی در برابر ظلم در فرهنگ شیعی می‌باشد، الهام می‌گرفتند. این مهم در تمام شیوه‌های هنر عامیانه چون نقاشی پشت شیشه، نقاشی قهوه‌خانه‌ای، نقاشی بقاع متبرکه، نقاشی چاپ سنگی قابل مشاهده است. در این مقاله با استفاده از مدارک و اسناد تاریخی به جستجو داده‌ها و مقایسه آن‌ها پرداخته است و گردآوری اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی علل استقبال قشر عامه از هنر شمایل‌نگاری شیعی و علل انتخاب آن با عنوان با ابزاری برای بیان عقاید و باورهای مردم در این دوره مشخص
- ۲- بررسی شمایل‌نگاری از لحاظ مضمون و ساختار ر هنرهای عامیانه قاجار و یافتن ویژگی مشترک بین آن‌ها برای تبیین نظریه بازتاب در هنر شمایل‌نگاری شیعی

سوالات مقاله

- ۱- چگونه عوامل اجتماعی بر شمایل‌نگاری شیعی دوره قاجار تاثیر می‌گذارد؟
- ۲- شمایل‌نگاری شیعی در هنرهای عامیانه دوره قاجار چه ویژگی‌هایی در مضمون و ساختار هستند؟

واژگان کلیدی

شیعه، فرهنگ عامه، شمایل‌نگاری، قاجار، نقاشی قهوه‌خانه‌ای.

Investigating the Relationship between Iconography in Shiah Art and Popular Culture during Qajar Era

- Najibeh Rahmani,

MA student, art research,

Mazandaran University,

n.rahmani88@yahoo.com

- Fattaneh Mahanoudi,

Assistant professor, art and

architecture faculty of

Mazandaran University

- Homayun

Raj Mohammed Hosseini,

PhD student in Islamic art,

at Tabriz Islamic Art University

Abstract

Iconography is one of the art majors which is in contrast with the essence of Islamic art, because Islamic art seeks the expression of divine order and avoids embodiment and concrete delineation. This, along with two other factors, the lack of support from the authorities and unwillingness of the public towards iconography, made the art of iconography to remain in cover up till Qajar era. Qajar era is the period of huge and widespread changes like political, social, cultural, etc. The results of these changes were reducing the power of the royal and highlighting the role of people in politics, society, culture and art. All these factors affect the taste of people of the era and iconography has been flourished among the public; while presence of the public and iconography to such extent, in Iran's art, was considered as an innovative matter.

The present paper tries to investigate the reasons of the public's orientation and interest to Shiah iconography in Qajar era, according to the theory of reflection. In this regard, the paper explains the position of iconography and its relationship with both of Iran's Islamic art and folk arts of Qajar era. Iconography in folk arts of Qajar era has common characteristics in content and structure which may reveal the relationship between Shiah iconography and public culture.

The main result is people's special attention to iconography of Imam Hussein and the characters of Karbala event. This attention was because of people's sensible position that wanted to obtain political and social independence and had to stand against the oppression of rulers and strangers' colonialism. Thus, they were inspired from Imam Hussein who was the symbol of resistance to oppression in Shia culture. This can be seen in all forms of folk art such as glass paintings, Ghahve-khaneh paintings, holy shrine paintings and lithography paintings.

Research aims:

- 1- To study the reasons of laymen's interest in Shiite iconography and its selection as a tool for expression of ideas;
- 2- To study the themes and structures of Qajar iconography.

Research questions:

- 1- How do social elements affect Shiite iconography in Qajar era?
- 2- What are the characteristics of Shiite iconography of Qajar era in terms of theme and structure?

Keywords: lac Shiah, popular culture, iconography, Qajar, Ghahve-khaneh paintings.

جایگاه نور در نگارگری
 شیعی دوره صفوی

چکیده

نور به عنوان سرچشمه و منشا خیر، نیکی و برکت است که در دوران پیش از اسلام مبنای دینی و حکمی قرار گرفته و در دوران اسلامی نیز اساس مباحث وجودشناسی و معرفت‌شناسی حکمای اسلامی را تشکیل می‌دهد. نگارگران مسلمان نیز همچون سایر هنروران دوران گذشته پیرو آداب و آیینی بودند که برگرفته از آموزه‌های عرفانی و حکمی اندیشمندان و حکمای اسلامی مسلمان است.

نگارگری ایرانی به عنوان تصویری از عالم ملکوت و بهشت حامل نمادها، نشانه‌ها و عناصر رمزی فراوانی است تا از این طریق اثری فرازمینی خلق کند، به گونه‌ای که فهم و درک مفاهیم پیچیده را ممکن سازند. آنچه ما را با رازهای عرفانی ایرانی آشنا می‌سازد نمادهایی حامل رمزهای عرفانی چون نور است. جهان‌نگارگری ایرانی اسلامی در نوری یکسان و بدون سایه روشن، منعکس‌کننده نور مطلق است که در نگاره‌های دوره‌های اسلامی از جمله دوره صفوی قابل مشاهده می‌باشد.

در تحقیق حاضر با بررسی مفهوم و جایگاه نور در نگارگری‌های دوره صفوی از جمله حدیقه الشهداء، احسن الکبار، روضه الصفا و معراج‌نامه شاهرخی به روش توصیفی - تحلیلی و گردآوری مطالب به روش کتابخانه‌ای این نتیجه حاصل شد که پیوستگی مفهومی و کاربردی نور، تجلی فضای روحانی و نور الهی است که جوهره عرفانی آنها گویای وحدانیت می‌باشد. نگاره‌ها در این نسخه‌ها به ترتیب دارای مفاهیم زمین و آسمان غرقه در نور الهی، شعله نورانیت انسان‌های برگزیده، حضور فرشتگان در نزدیکترین مرحله به نورالانوار و جایگاه شهود نورالهی می‌باشند.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی جایگاه نور در بیان مفاهیم و مضامین شیعی آثار نگارگری دوره صفوی
- ۲- مطالعه چگونگی استفاده نور در بیان مفاهیم عرفانی و شیعی نگارگری دوره صفوی

سوالات مقاله

- ۱- نور در این نگاره‌ها چه مفاهیمی را در بر می‌گیرد؟
- ۲- شباهت مفاهیم نگاره‌ها، در بیان جایگاه نور چیست؟

واژگان کلیدی

نگارگری شیعی، نور الهی، دوره صفوی، فضای روحانی و عرفانی.

Status of Light in Shi'ite Painting of Safavid Era

Mahnaz Shayestehfar,
PhD in Islamic art, Associate
professor at Tarbiat Modares
University, Head of Islamic art
research center of Negareh,
shayesteh@modares.ac.ir

Abstract

Light is considered as symbol and source of goodness, felicity and bliss. In pre-Islamic era, it had a religious and righteous state and after Islam forms the basis of Islamic ontology and epistemology. Just like the past artists, Muslim artists were following mystic rites and traditions, especially those which are recommended by Islam.

Persian painting, as a revelation of heaven and divine world, conveys plenty of unearthly and mysterious signs, symbols and elements which may help to understand their sophisticated concepts. What helps us to understand the spiritual Persian ambiguities is the signs which contain mystic mysteries such as light. World on Persian-Islamic painting enjoys a constant light that shows an absolute light which is observable in paintings of Islamic periods, especially Safavid era. The present study has considered status of light in Safavid paintings including Hadighat Al-Shohada, Hosn Al-Kebar, Rowzat Al-Safa, and Meraj-nameh Shahrokhi. The methodology is descriptive-analytic and the data is gathered through library research. The result suggests that conceptual and functional continuity of light is manifestation of spiritual atmosphere and divine light which are mystic essences of monotheism.

Research aims:

- 1- To investigate status of light in Shi'ite themes and concepts of Safavid paintings.
- 2- To study the manner of light usage in order to express mystic and Shi'ite concepts in Safavid paintings.

Research questions:

- 1- What are concepts of light in the mentioned paintings?
- 2- Do the paintings deliver the same concept of light status?

Keywords: Shia painting, divine light, Safavid era, spiritual and mystic atmosphere.

farrokhfar@yahoo.com

تحلی مضامین شیعی
در مکتب نقاشی بغداد عثمانی

چکیده

قرون هشتم و نهم هجری با توسعه اندیشه های تشیع به نام های بکتاشیه و حروفیه در آسیای صغیر مصادف بود. نفوذ فرقه بکتاشیه در میان کوچ نشینان، رفته رفته آنها را به تشیع و طریقت های همسوی آن متمایل ساخت؛ لیکن با قدرت یافتن سنی مذهب ان عثمانی، امکان تبلیغ و فعالیت فرهنگی شیعیان در آسیای صغیر منع گردید. در اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم هجری، مکتب نقاشی بغداد و آثار مصور آن که عمدتاً بر پایه مضامین مذهبی استوار بود، به منصفه ظهور رسید. نکته بحث برانگیز آنکه در دوران سلطه حکمرانان سنی مذهب و متعصب عثمانی بر بغداد، آثاری خلق شد که اغلب با مضامین شیعی همراه بود و به طور آشکار و علنی عرضه می گردید.

نتایج کلی بر این نکته اشاره می کنند که فعالیت های برخی گرایش های دینی و آئینی مذهب شیعه در آسیای صغیر، همچون بکتاشیه و حروفیه، به دلیل محدودیت های تبلیغاتی و نشر عقاید و نیز امر تعلیم و تربیت مبلغان، در بغداد تمرکز یافته و همین فرقه ها حامیان اصلی تولید آثار بوده اند. روش تحقیق این پژوهش توصیفی - تحلیلی بر پایه مطالعات نظری و تاریخی است که به روش کتابخانه ای گردآوری شده اند.

اهداف مقاله

۱- بررسی میزان نفوذ هنر عثمانی بر نشر نسخ مصور مکتب بغداد

۲- مطالعه ویژگی های مضامین شیعی در نقاشی بغداد عثمانی

سوالات مقاله

۱- حامیان نسخ مصور مکتب بغداد با مضامین شیعی چه کسانی و یا چه تشکیلاتی بودند؟

۲- میزان نفوذ هنر عثمانی بر تولید نسخ مصور مکتب بغداد چقدر بوده است؟

واژگان کلیدی

آسیای صغیر، دولت عثمانی، مکتب نقاشی بغداد، مضامین شیعی.

Manifestation of Shiite Themes in School of Ottoman Baghdad Painting

-farzaneh farrokhfar,
 Assistant Professor at Faculty of
 Arts, Neyshabur University,
 ffarrokhfar@yahoo.com

Abstract

The fifteenth and sixteenth centuries were coincided with the development of Shiite beliefs in Anatolia. Influence of Baktashieh tribe on the nomads of Anatolia, gradually encouraged them to accept Shiism. But with expansion of Sunni Ottoman's power, advertisement and cultural activities of the Shiites have become banned. School of Baghdad painting was founded in the late sixteenth and beginning of the seventeenth centuries and its productions were developed in illustrated manuscripts which were largely based on religious themes. There is a controversial point that during the Ottoman domination and reign of fanatical Sunni rulers in Baghdad, works of art were often associated with Shiite themes and were published overtly.

The general hypothesis of the present study points out that some Shiite religious had ritual activities in Anatolia, but due to the restrictions on advertising and publishing their ideas, they had been concentrated in Baghdad and these groups have been major supporters for production of the artworks. The study is based on analytic, historical and theoretical methodology.

Research aims:

- 1- To investigate the extent of influence of Ottoman art on publication of illustrated manuscripts of Baghdad school.
- 2- To study features of Shiite themes in Ottoman Baghdad painting.

Research questions:

- 1- Who or what organizations were sponsors of illustrated manuscripts of the school of Baghdad painting?
- 2- How was the influence of Ottoman art on the production of illustrated manuscripts of Baghdad school?

Keywords: Anatolia, Ottoman government, school of Baghdad painting, Shiite themes.

فخرالدین محمدیان
کارشناس ارشد باستان‌شناسی
دانشگاه هنر اصفهان
fakhradin.gh@gmail.com

خدیجه شریف کاظمی
فصلنامه علمی و پژوهشی
دانشگاه بوعلی سینا همدان
محسن حاج حمیدی
مستحقوی دکترای باستان‌شناسی
دانشگاه بوعلی سینا همدان

بررسی و تحلیل نقاشی های
مذهبی شیعی تکیه خوانساری
در تخت فولاد اصفهان

چکیده

نقوش مذهبی نه تنها بر تابلوها بلکه به عنوان بخشی از تزئینات معماری بر روی دیواره بسیاری از بناها، البته با توجه با کاربری سازه، مشاهده می شود. تکایا یکی از بناهایی است که با توجه به جایگاه و موقعیت اجتماعی خود مورد توجه هنرمندان نقاش بوده است. در واقع کاربرد تکایا بیشتر برای برگزاری مراسم نمایشی مذهبی و آیینی بوده که تعزیه، نقالی و شبیه خوانی در آن انجام می گرفت بیانگر ارزش و جایگاه این مکان در میان مردم است. تکیه آقا حسین خوانساری در شهرستان اصفهان و در بخش جنوب غربی مجموعه فرهنگی تخت فولاد واقع است. این سازه یکی از معدود تکیه هایی است که در آن علاوه بر معماری، مقرنس کاری و کاشی کاری هنرمندانه دوره صفوی، شاهد آثاری از نقاشی دیواری (تصاویری از ائمه) هستیم، که حاوی مضامین مذهبی است. سبک این گونه نقاشی به نحوی است که در کنار نقوش مذهبی، شاهد مفاهیم نمادین هستیم. در این پژوهش که بر اساس رویکرد باستان شناسی انجام پذیرفته، سعی شده است مضامین نمادین و مذهبی نقاشی دیواری این سازه شناسایی و واکاوی گردد. نتایج مطالعات نشان می دهد که مفاهیم نمادین در قالب مضامین مذهبی بازتاب ویژه ای داشته است. این تحقیق از نظر هدف از نوع تحقیق های بنیادی است و از نظر روش از نوع تحقیق های تاریخی است. یافته اندوزی داده ها به روش میدانی و اسنادی انجام گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی هنر نقاشی دیواری در مکتب صفوی
- ۲- مطالعه مضامین و نمادهای هنر شیعی در نقاشی تکیه خوانساری در تخت فولاد اصفهان

سوالان مقاله

- ۱- نقاشی دیواری در بنای تکیه خوانساری حاوی چه مضامینی از هنر شیعی می باشد؟
- ۲- بنای تکیه خوانساری از چه جایگاه فرهنگی در بین مردم تخت فولاد اصفهان برخوردار است؟

واژگان کلیدی

نقاشی های مذهبی، مفاهیم نمادین، تکیه خوانساری.

Analysis of Religious Folk Paintings of Tekieh Khonsari in Takht-e Foolad of Isfahan

-Fakhreddin Mohammadian,
 MA in archeology,
 Art University of Isfahan,
 fakhreddin.gh@gmail.com
 -Khadijeh Sharif Kazemi,
 PhD student of archeology
 at Bu-Ali University of Hamadan
 -Mohsen Haj Hosseini,
 PhD student of archeology
 at Bu-Ali University of Hamadan

Abstract

Religious motifs are not only paintings, but also parts of the architectural decoration on the walls of many buildings – considering function of the structure. Tekieh is one of the buildings that due to its social status has been interesting for artists. In fact, function of Tekieh is a place for holding ritual and religious performances such as Tazieh, Naghali (narration) and Shabih-khani which signifies its status among people. Tekieh of Agha Hossein Khonsari in Isfahan is located in the southwestern part of the cultural complex of Takht-e Foolad. The structure is one of the few Tekiehs that in addition to architecture, artistic tiling, and Mogharnas of the Safavid period, has some frescoes or murals (paintings of imams) which contain religious themes. Style of such paintings includes religious motifs beside symbolic concepts. The study was undertaken based on archaeological approach, and it tries to identify and analyze structural motifs of symbolic and religious murals. The results show that the symbolic meanings are reflected in religious themes. The research has a fundamental objective with historical methodology. The data is gathered through field and library research.

Research aims:

- 1- To analyze murals in Safavid school.
- 2- To study themes and symbols of Shia art in paintings of Tekieh Khonsari in Takht-e Foolad of Isfahan.

Research questions:

- 1- What are the themes of Shia art on murals of Tekieh Khonsari?
- 2-What is the cultural status of Tekieh Khonsari among the people of Takht-e Foolad?

Keywords: religious paintings, figurative meanings, Tekieh Khonsari.

فهیمة سراواتی
 عضو هیات علمی دانشگاه زابل
 saravani.fahimeh@yahoo.com

چگونگی و تاثیر عرفان اسلامی بر
 سحنه‌های جلوس شاهان دربار
 سلطان حسین بایقرا

چکیده

محققان و پژوهشگران متعددی به بررسی و تحلیل تاثیر عرفان بر روی هنر دوره تیموری مخصوصاً هنر نگارگری پرداخته‌اند و حتی به تجزیه و تحلیل نگاره‌ها در جهت اثبات حضور مسائل عرفانی در این آثار همت گمارده و به نقش ادبیات عرفانی در نگارگری اشاره نموده‌اند.

این پژوهش بررسی تغییر نگاره‌های جلوس شاهانه از حالت معمول پیشین که عموماً پرزرق و برق، مقتدرانه و متکبرانه بوده به حالت دراویش و عرفا در زمان سلطان حسین بایقرا می‌باشد. در نگاره‌های پیش از حکومت حسین بایقرا، تجمل، شکوه، زرق و برق نمادی از یک قدرت برتر و دارای صلاحیت بود. اما این معیارها در عصر سلطان حسین بایقرا جای خود را با تواضع و درویش مسلکی عوض نمود. بر اساس یافته‌های این تحقیق می‌توان به این نتیجه رسید که بالا رفتن آثار کمیت نگارگری با موضوعات مربوط به تاثیر عرفان در عدم استفاده از ادوات شاهانه (تاج، تخت و عناصر تجمل و ...) و حضور دراویش و موضوعات مرتبط با آن‌ها در نگاره‌ها به وضوح قابل ذکر است. روش تحقیق به صورت تاریخی-تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات از طریق کتابخانه‌ای و اسنادی می‌باشد.

اهداف مقاله

- ۱- چگونگی ورود عرفان به دربار و تاثیر آن بر روی آثار هنری مکتب هرات
- ۲- تاثیر عرفان اسلامی بر روی نگاره‌های جلوس شاهانه در دربار سلطان حسین بایقرا

سوالات مقاله

- ۱- چه ارتباطی میان ادبیات عرفانی با نگارگری مکتب هرات وجود دارد؟
- ۲- عرفان اسلامی چه تاثیری بر نگاره‌های شاهانه دربار سلطان حسین بایقرا وجود داشته است؟

واژگان کلیدی

عرفان اسلامی، نگاره‌های جلوس شاهانه، دربار سلطان حسین بایقرا.

The Influence of Islamic Mysticism on Paintings of Sultan Hussein Bayqra's Royal Court Sitting

Fahimeh Saravani

Faculty member of Zabol University

saravani.fahimeh@yahoo.com

Abstract

Several researchers have analyzed the impact of mysticism on Timurid art, especially Iranian paintings. They have analyzed the paintings to prove existence of mystical issues in the paintings and have considered the role of mystical literature.

The present study tries to investigate the alteration in royal court sitting of the earlier paintings which were generally glossy, luxurious and powerful; rather than the later style which was more modest like Sufism and mysticism manners in the time of Sultan Hussein Bayqra. Glossiness, luxury and power which were standards of the time, have been changed to modest manners of Sufism and mysticism. Thus, the present paper covers the manners of royal court sitting in the time of Sultan Hussain Bayqra and its impact on the Islamic art in Sufism and mysticism.

Research aims:

- 1- To study the influence of mysticism on royal court and Herat art school.
- 2- To investigate the influence of Islamic mysticism on paintings of Sultan Hussein Bayqra's royal court sitting.

Research questions:

- 1- What the relationship between mystic literature and Herat painting school?
- 2- What has been the influence of Islamic mysticism on paintings of Sultan Hussein Bayqra's royal court sitting?

Keywords: Islamic mysticism, paintings of royal court sitting, court of Sultan Hussein Bayqra.

میرزا مهدی زاده
نگارگر، نویسنده، مترجم، عضو هیئت
علمی انجمن هنر و معماری
اصفهان، تهران، ایران
honar2apex@yahoo.com

مطالعه تطبیقی نگاره‌های خیر
مربوط به دوره‌های تیموری و ترکمن
صفوی و قاجاری

چکیده

وقایع مورد علاقه و تأکید تشیع (دوازده امامی)، بخشی از درون‌مایه نگارگری مذهبی ایران را به خود اختصاص داده‌اند. یکی از این وقایع معروف و مهم در نزد شیعیان، واقعه فتح خیبر می‌باشد که در برخی از نسخه نگاره‌های ادوار مختلف مصور شده است. اما نگاره‌های مصور شده از نقطه نظر شیوه و روایت با یکدیگر متفاوت‌اند. در این مقاله سه نگاره از فتح خیبر مربوط به دوره‌های تیموری (نسخه کلیات تاریخی)، ترکمن (نسخه خاوران نامه) و صفوی (نسخه فالنامه تهماسبی) مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. با توجه به روایت و نظرگاه خاصی که شیعه برای رویدادهای اسلام قائل است، مشخص نمودن روایت‌های مصور شده در این نگاره‌ها و دستیابی به ویژگی اصلی نسخه نگاره‌های شیعی از اهداف این مقاله است. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی-تطبیقی است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که متأثر از شرایط مذهبی و سیاسی و اهداف موردنظر در دوره‌های تیموری و ترکمن، روایت تاریخی، قهرمانی و پهلوانی از واقعه خیبر به تصویر درآمده است. اما با پیدایی اقتدار تشیع در دوره صفوی و تشدید گرایش‌های شیعی در زمان شاه تهماسب، روایت شیعی (معنوی و ملکوتی) از واقعه خیبر در نسخه فالنامه تجلی یافته و موجب بروز تمهیدات تجسمی و نمادین یکه‌ای در نگاره این نسخه شده است. همچنین، می‌توان گفت یکی از مؤلفه‌های اصلی در تشخیص و سنجش نسخه نگاره‌های شیعی، تأکید بر تجلی روایت و حقیقت شیعه است.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه تطبیقی نگاره‌های فتح خیبر مربوط به دوره‌های تیموری، ترکمن و صفوی
- ۲- مشخص نمودن روایت‌های مصور شده در این نگاره‌ها و دستیابی به ویژگی اصلی نسخه نگاره‌های شیعی

سوالات مقاله

- ۱- نگاره‌های موردنظر بر اساس چه روایتی مصور شده‌اند؟
- ۲- کدام نگاره روایت شیعی از واقعه خیبر را بازمی‌نمایاند؟ و بدین منظور چه تمهیدات تصویری و نمادین خاصی خلق شده است؟

واژگان کلیدی

نگارگری مذهبی، تشیع، فتح خیبر، روایت، تمهیدات تجسمی.

The Comparative Study of Paintings of Khyber Conquest in Timurid, Turkmen and Safavid Periods According to the Narrative

Alireza Mehdi Zadeh,
 PhD in art research, Assistant
 Professor, at Shahid Bahonar,
 University of Kerman,
honarapea@yahoo.com

Abstract

Events of interest and emphasize of Shia are illustrated in Iran's paintings. One of the most popular events of the Shiite is the event of the Khyber conquest which is illustrated in some versions of the paintings in different periods. But the images are different in terms of illustration and narration. In the present paper three paintings of Khyber conquest, from Timurid period (Koliyat Tarikhi), the Turkmen (Khavaran-nameh) and Safavid period (Fal-nameh Tahmasebi) are compared.

The results show that under the influence of religious and political situation and the desired objectives in Timurid and Turkmen periods, the artists have illustrated historical, heroic and epic narrations of Khyber. But with the emergence of Shiite power in Safavid period and enforcement of Shia tendencies in the time of Shah Tahmasb, Shia narration (spiritual and heavenly) was illustrated in the Khyber images of Fal-nameh and caused visual and symbolic arrangements in the version. Furthermore, we can say that one of the main components in detection and measurement of Shia paintings is the emphasis on Shia narrative and expression. The methodology is descriptive-analytic and comparative.

Research aims:

- 1- Comparative study of Khyber conquest in Timurid, Turkmen and Safavid periods.
- 2- Specifying the illustrated narratives and accessing their main features.

Research questions:

- 1- Which narrations are illustrated in the paintings?
- 2- Which painting shows Shiite version of Khyber event? And to do so, what certain symbolic images are created?

Keywords: religious painting, Shia, images of Khyber conquest, narrative, visual arrangements.

اشرف السادات موسوی لاری
 دانشیار گروه پژوهش
 هنر دانشگاه الزهراء (س)
 a.mousavilar@alzahra.ac.ir

افسون لاشایی
 دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش
 هنر دانشگاه الزهراء (س)

تحلیل تطبیقی سبک نگار شاخص
 هنر شیعی باروش آیکونوگرافی

چکیده

شمایل نگاری به ویژه نمایش شخصیت های مقدس پیامبر اسلام (ص) و حضرت علی (ع) همواره مهم ترین دغدغه هنر اسلامی بوده است. اگرچه نگاره های نسخ خطی به خصوص با مضامین شیعی بسیار مورد بررسی قرار گرفته اند، لیکن خوانش این تصاویر و شمایل های مقدس کمتر باروش آیکونوگرافی انجام گرفته است. این مقاله باروش آیکونوگرافی به تحلیل تطبیقی سه اثر شاخص هنر اسلامی - شیعی با مضمون مهم ترین واقعه مذهب شیعه یعنی واقعه غدیر پرداخته است. نخستین نگاره نسخه ای مصور از آثار الباقیه ابوریحان بیرونی به نام جانشینی پیامبر (ص) در غدیر خم (سده هشتم هجری)؛ دومین نگاره از نسخه خطی آثار المظفر (۹۷۴ هجری)؛ سومین اثر، نگاره ی «غدیر خم» اثر استاد فرشچیان است. یافته های پژوهش حاضر علاوه بر اینکه مبین پیشگامی ایران در نقاشی دینی به ویژه هنر شیعی است؛ روش آیکونوگرافی را (به مثابه خوانش تصویر) معرفی نموده و راهبردی عملی برای تحلیل کیفی نگارگری ایرانی - اسلامی را ارائه کرده است.

اهداف مقاله

- ۱- تحلیل نحوه نگرش به مضمون شیعی غدیر خم در نگاره های شاخص سده هشتم / دهم و نگارگری معاصر ایران با استفاده از رویکرد آیکونوگرافی
- ۲- مطالعه تطبیقی مصورسازی واقعه غدیر خم در سه نگاره مذکور

سوالات مقاله

- ۱- ویژگی ها و عناصر بصری، مفهومی و نمادی شیعی در این سه نگاره کدامند؟
- ۲- هر کدام از سه نگاره مذکور چه تمهیدات بصری را برای نمایش شمایل های مقدس به کار گرفته اند؟

واژگان کلیدی

غدیر خم، آثار الباقیه، آثار المظفر، فرشچیان، آیکونوگرافی، نگارگری ایرانی - اسلامی.

Comparative Analysis of Three Prominent Miniatures of Shiah Art with Iconographic Approach

Ashrafosadat Mousavilari
Associate professor, Faculty of Art,
Al-Zahra University, Tehran,
a.mousavi925@gmail.com

Afsoon Lashai
MA student of art research, Al-Zahra
University, Tehran

Abstract

In iconography the depiction of holy figures such as Prophet Muhammad and Imam Ali has always been one of the most important concerns of Islamic art. Although the miniatures of different manuscripts with Shia themes of Prophet Muhammad's life has been studied frequently, but the iconographic reading of these images and holy icons has been less conducted. With an iconographic approach, this paper aims at the analysis of the most important Shia event which is narrated in hadith of "Khum pond", based on three miniatures which belong to three different eras of Ilkhanid, Safavid and modern days. The first miniature belongs to the illustrated manuscript of "The Remaining Signs of Past Centuries" by Abu Al-Rayhan Al-Biruni which is called "The successor of The Prophet in Khum pond" (800 AH). The second miniature belongs to the illustrated manuscript of "Asar Al-Mozafar" (974 AH). And the final one is the miniature of "Khum pond" by Farshchian. The most important result of the research, as well as the demonstration of iconography as a mean of image reading, is guiding approach towards a qualitative analysis of Persian-Islamic miniature painting which ultimately represents Iran as a pioneer in religious painting, especially in Shia art.

Research aims:

- 1- Iconographic analysis of the Shia's view of Khum pond hadith in prominent miniatures of 8th and 10th AH centuries and Iran's contemporary miniature painting.
- 2- Comparative study of illustration of Khum pond hadith in the mentioned miniatures.

Research questions:

- 1- What are the visual, conceptual and symbolic Shiite features of the three miniatures?
- 2- What visual techniques have been used in each miniature for depiction of the holy icons?

Keywords: Shia Art, Khum pond hadith, signs of the past centuries, Asar Al-Mozafar, Farshchian, iconography, Persian-Islamic miniature painting.

پریسا مهدی پور
کارشناس ارشد پژوهش هنر
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بسی آباد
کابل، گروه هنر علی آباد کتول
pansa.mehdipoor935@gmail.com

نصرت الله سلیمی
عضو هیات علمی گروه پژوهش هنر
دانشگاه هنر و هنر پرد

چکیده

هنر قاجار در شرایطی با به عرصه گذاشت که پیوند نقاشی ایرانی با گذشته و فضای لطیف و آرمانی اش در حال گسستن بود. در عهد قاجار شالوده هنر تصویری ایران دچار تغییرات عظیمی شد. اصول نقاشی غربی جایگزین نگارگری فاخر و درخشان ایرانی گردید و ذهنیت آرمان گرای هنرمند ایرانی جای خود را به فضای تجسم یافته سه بعدی تفکر غربی داد. این روند مکتبی را بنیان نهاد که در زمان اقتدار فتحعلی شاه قاجار به شکوفایی رسید و مکتب قاجار یا مکتب تهران دوره اول شهرت یافت. در مقاله حاضر به معرفی مضامین پیکرنگاری درباری دوره اول قاجار (فتحعلی شاه) پرداخته شده و تاکید بر مضامین مذهبی پیکرنگاری رایج در این دوران است به گونه ای که این تصاویر نگرندگان را در فضایی از حال و هوای مذهبی فرو می برد. همچنین در ادامه ضمن شناخت ویژگی های پیکرنگاری درباری به بررسی تغییرات قواعد ترسیم پیکره انسانی، موضوعات و کاربرد آن ها نکاتی روشن خواهد شد.

در نتیجه می توان اشاره کرد که تناسب رنگ، ترکیب های درخشان، تزیینات بدیع، ترکیب استادانه رنگ ها، مهارت در چهره سازی و پیکرنگاری در مضامین مذهبی را می توان از خصوصیات حیرت انگیز نقاشی این مکتب بر شمرد. شیوه تحقیق، روش تحلیل محتوای متن و همچنین مطالعه کتابخانه ای و روش توصیفی می باشد. عمده روش گردآوری اطلاعات این پژوهش کتابخانه ای است و از ابزار فیش برداری و اسناد تصویری استفاده شده است.

اهداف مقاله

- ۱- هدف از این پژوهش توجه بیشتر به تحول چشمگیر نقاشی ایرانی با رویکرد به مضامین مذهبی شیعه در عهد قاجار به خصوص پیکرنگاری است.
- ۲- مطالعه نقاشی پیکرنگاری مذهبی دوره اول قاجار به.

سوالات مقاله

- ۱- آیا شرایط حکومتی حاضر آن دوره و مبانی فکری و اعتقادی بر مضامین مذهبی شیعه بر نقاشی ها (پیکره ها) تأثیر داشته است؟
- ۲- آیا پیکره نگاری ها با مضامین مذهبی شیعه باعث گسترش تشیع در ایران شد؟

واژگان کلیدی

نقاشی عهد قاجار، پیکرنگاری، مضامین مذهبی.

An Analysis of Painting of the First Qajar Period with an Approach to Shiite Religious Themes in Iconography

-Parisa Mehdiipour,

MA in Art Research, Islamic Azad University, Ali-Abad-e-Catool branch, Art group, Ali-Abad-e-Catool, Iran.

parisa.mehdiipour935@gmail.com

-Nasrolah Taslimi,

PhD, Faculty of Art Research, University of Science and Arts, Yazd

Abstract

Qajar art was born in a situation where Iranian painting was departing from its past and its ideal and subtle nature. Brilliant Iranian painting was replaced by western art principles and the idealist mentality of the Iranian artist was transformed to western embodied 3D viewpoint. This procedure resulted in an establishment of a new school of painting which was blossomed during the authority of Fath-Ali-Shah Qajar and became known as the Qajar School and the first-period of Tehran school.

The present article introduces the Qajar's first-period themes in iconography and emphasizes on the prevalent religious themes of iconography in the mentioned period. The iconography of this period takes the observers to a religious mood. Thus, features of courtier iconography of Fath-Ali-Shah Qajar period will be explored and the changes in human iconography principles, their themes and applications will be investigated.

The transformations of Qajar period influenced the Iranian artists' viewpoints and resulted in changes of painting themes and methods, which is being studied in the paper. Some of the features of Qajar painting school that was accompanied by religious themes are color contrasts, soft-brush strokes, brilliant composition, balanced lines, exquisite and complex decorations, skillful color combinations, and mastery in figures and iconography. The research methodology of the study is descriptive-analytic through library research.

Research aims:

- 1-To address the transformations of brilliant Iranian paintings with Shiite religious approach.
- 2- To study iconography of Qajar historical period.

Research questions:

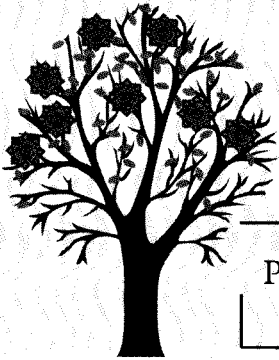
- 1- Have the governmental and political circumstances and intellectual principle and beliefs of that era influenced the Shiite religious themes of icons and paintings?
- 2- Has the iconography with Shiite religious themes caused the prevalence of Shiism in Iran?

Keywords: Qajar period painting, iconography, religious themes.

بخش
چهارم

خوشنویس
در هنر شیعی

Part 4

Calligraphy in Shiah Art

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

انعام شعبانی
 کارشناسی ارشد نقاشی، دانشگاه
 خوارزمشاهي فردوسی، مشهد
 fsh919@yahoo.com

علیرضا شیخی
 دانشجوی دکتری تاریخ، طلیق و
 تحلیلی هنرهای اسلامی و پرديس
 آموزشی باغ املی دانشگاه هنر، تهران

تحليل و تبیین مفاهيم شیعی و
 هنری در آثار میرزا غلام رضا اصفهانی

چکیده

در مسیر بررسی تکوین خوشنویسی در تمدن اسلامی، نقاط وابستگی مذهب و هنر را بسیار می توان سراغ گرفت که از نمونه های بارز آن در قرن سیزدهم با هنرمندانی چون میرزا غلام رضا اصفهانی قابل بررسی بوده که علاوه بر مشق متون عرفانی و شیعی، حتی رقم خود را «یا علی مدد» آورده است. میرزا غلام رضا در جامعه ای بر پایه آیین اخلاقی رشد می یابد که رساله هایی از جمله رساله قلندران و خاکساره نتیجه نظام اجتماعی آن دوران است. این رساله پیوندی تنگاتنگ با تفکر شیعی داشته که در مشق های میرزا غلام رضا، تاثیرات این قالب ها را می توان دید.

در این مقاله با استفاده از روش توصیفی، تحلیلی و تاریخی و با نگاهی اجمالی به خوشنویسی قرن سیزدهم و زندگی نامه میرزا غلام رضا اصفهانی، به بررسی تعدادی از آثار میرزا غلام رضا پرداخته شده است از جمله سیاه مشق هایی که در آن ها تکرار کلمات علاوه بر زیبایی بصری دارای بار معنایی است که با مفاهیم شیعی در ارتباط است و موجب خلق سیاه مشق های نفیسی شده است. این سیاه مشق ها بر اساس ترکیب بندی به سه دسته یک سویه، دو سویه و سه سویه تقسیم شدند. نکته قابل توجهی که در سیاه مشق های بدون نقطه وجود دارد این است که تاکید بر نقطه حرف «ن» دارد که این نقطه در هیچ یک از سیاه مشق ها حذف نشده و احتمالاً به مفهوم (نون والقلم) و وحدانیت اشاره دارد. همچنین با نگاهی تحلیلی تجسمی در بررسی ترکیب بندی و جایگاه امضاء در آثار به تحلیل و دسته بندی آن ها اهتمام ورزیده شده است و در نهایت سخن از مفاهیم عرفانی نهفته در آثار است که کیفیت وجودی، فطرت پاک و تواضع و فروتنی بی حد و حصر این نابغه خوشنویسی را پیش از پیش برای ما روشن می کند و او را در جرگه هنرمندانی قرار می دهد که تفکرات مذهبی خود را از لوای آثارشان به منصه ظهور رسانده اند.

اهداف مقاله

۱- بررسی ترکیب بندی آثار میرزا غلام رضا با عنایت به مفهوم کتیبه ها و فرم جدیدی که برای قالب سیاه مشق مدنظر قرار داده است.

۲- مطالعه تاثیر پیروان قلندران و خاکساران و درویش رهرو نعمت الله ولی بر آثار میرزا غلام رضا

سوالات مقاله

۱- مظاهر عرفان شیعی و تصوف در آثار میرزا غلام رضا چگونه پدیدار گشت ؟

۲- ترکیب بندی آثار خوشنویسی میرزا غلام رضا دارای چه ویژگی ها و خصوصياتی است ؟

واژگان کلیدی

قاجار، خوشنویسی، میرزا غلام رضا اصفهانی، سیاه مشق، ترکیب بندی در خوشنویسی.

Explanation and Analysis of Shiite and Art Concepts in works of Mirzā Gholām Reza Esfahāni

Elham Shahani,

MA student of painting Ferdows
Higher Institute of Mashhad,

esh919@yahoo.com

Alireza Shailahi,

Ph.D. candidate of comparative and
analytical history of Islamic arts
University of Tehran

Abstract

In order to study the creation of calligraphy in Islamic civilization, there are many correlations between religion and art. Among its prominent samples of 13th AH century there are artists such as Mirza Gholam Reza Esfahani who besides writing the spiritual and Shiite texts, have brought his signature as "Ya Ali Madad" (Oh, Ali may help). He grew up in a moral society where the treatises such as "Ghalandarān va Khāksāriyeh" are outcomes of its social disciplines of the age. The treatise have had a close link with Shiite thoughts and their influences are obvious on works of Mirza Gholam Reza.

Methodology of the present paper has been descriptive, analytic and historical alongside a glance at 13th AH century calligraphy and the biography of Mirzā Gholām Reza Esfahāni; and some of his works such as "Siyāh Mashghs" (an especial kind of calligraphy where the words are written very close to each other and inside each other so that there is not much empty space in/among them) have been studied. The repetition of words in them, beside visual beauty, have special meanings which are related to the Shiite concepts and cause the creation of precious Siyāh Mashghs based on composition. The Siyāh Mashghs have been divided to three categories of unilateral, bilateral and trilateral. There is a considerable point in dot-less Siyāh Mashghs which emphasizes on the dot of the "N" letter in Persian script ("ن") that has not been deleted in any of the Siyāh Mashghs and it probably refers to the meaning of the Quranic verse of Noon val Ghalam ["N" and pen] which is related to the unity of God. Moreover, the works have been studied and analyzed from an analytical and figurative perspective and place of the signature in the works have been classified and analyzed. Finally, there are discussions about the latent spiritual concepts in his work which highlights his pure nature and extreme humility and modesty.

Research aims:

- 1- To study the influence of Nirvan, "Ghalandaran va Khaksaran" and Ne'matollāhe Vali on works of Ali Shah and Mirzā Gholām Reza Esfahāni.
- 2- To analyze composition of his works, with respect to the inscriptions concepts and a new form for the structure of Siyāh Mashgh calligraphy.

Research questions:

1. How have the manifestations of Shiite and Sufism been appeared in Mirza Gholam Reza Esfahani's works?
2. What are the characteristics of Mirza Gholam Reza's compositions?

Keywords: Qajar, Mirza Gholam Reza's calligraphy, Siyāh Mashgh, concept and composition.

maryam.altafi@yahoo.com

چکیده

در این نوشتار، به اثرگذاری تشیع در تجلی هنر خوشنویسی و پدیده کم نظیر خوش تراشی در سقائفارهای مازندران پرداخته شده است. سقائفار، بنای کوچک آیینی، یادمان خاص مازندران، نمادی از سازه های بومی و سنتی و گردآیه ای از هنرهایی چون معماری، نقاشی و خط است که در حریم امام زاده ها، تکایا و گورستان ها قرار دارد. نگارنده، با هدف شناسایی سبک نگارش و نیز بررسی مضامین، سعی در یافتن پاسخ پرسش هایی چون نحوه شکل گیری آذین بندی بنا که با خط نستعلیق و به رنگ های سیاه و سرخ و نزدیک به سقف است و از سویی، تاثیر مکتب شیعه در تبلور این هنر دارد. در میان خطوط به جا مانده که گاه با تحریری ساده و مملو از اشتباهات نگارشی و گاه در هاله ای از زیباترینی بی بدیل است، مضامینی چون بزرگواری اولیاء و برگزیدگان خدا، عشق آنان به شهادت، سروده های حماسی و مذهبی محتشم کاشانی، نام خوشنویس، نقاش، نجار، بانی، شرح ساخت بنا، مدح و ثنای بانیان و سال نگارش، به چشم می آید. حاصل پژوهش های میدانی و مطالعه در آثار خوش نویسان بومی و غیربومی ۵۰ سقائفار، بیش از پیش اذعان می دارد که خوشنویسی اسلامی تعادلی است حیرت انگیز میان قالب و محتوا که با آراستگی و ملایمت تام و تمام می تواند شکل مناسبی را برای معانی و باورهای شیعی فراهم آورد.

اهداف مقاله

- ۱- شناسایی سبک نگارش خوشنویسی بر روی دیوارنگارهای سقائفارهای مازندران
- ۲- بررسی مضامین و نحوه شکل گیری آذین بندی خط نستعلیق و ارتباط آن با مذهب شیعه

سوالات مقاله

- ۱- خوشنویسی دیوارنگاره ها در بناهای سقائفار بیانگر چه مضامینی هستند؟
- ۲- آذین بندی و تزیینات به کار رفته در سقائفارهای مازندران دارای چه ویژگی های بصری هستند؟

واژگان کلیدی

خوشنویسی، تشیع، سقائفارها، مازندران.

Calligraphy, a Manifestation of Shiite Art in Saqanefars of Mazandaran

-Maryam Altafi,
 PhD of Iranian Studies, Yerevan
 University, Armenia.
maryam.altafi@yahoo.com

Abstract

The present paper deals with the influence of Shiism on manifestation of calligraphy and unparalleled phenomenon of nice cuttings in Saqanefars of Mazandaran. Saqanefar is a small ritual building, a special type of monument in Mazandaran, a symbol of indigenous and a collection of arts such as architecture, painting and calligraphy which are located within the limits of holy shrines, Takaya (religious places) and cemeteries. The author, with an aim of identifying the writing style as well as reviewing the themes, tries to find out the response to questions such as the process of building decoration which is in Nastaliq script in black and red colors and close to the ceiling. The author also tries to find out the influence of the Shiite school in manifestation of the art. Among the remaining calligraphy which is sometimes written in a simple style, full of mistakes, and sometimes in an aura of unmatched beautiful handwriting, themes such as generosity of God's selected men and the saints, their love for martyrdom, epic and religious poems of Mohtasham Kashani, names of the calligrapher, the carpenter, the founder, description of the building construction, eulogy of the founders and year or date of the writing can be seen.

The result of field research work and study in the works of native and non-native calligraphers of 50 Saqanefars admits that Islamic calligraphy is an amazing balance between the content and template that with full decoration and modesty can provide a proper shape for the Shiism concepts and beliefs.

Research aims:

- 1- Recognition of calligraphy scripts on murals of Saqanefars in Mazandaran.
- 2- To study the themes and formation of Nastaliq script and its relationship with Shiism.

Research questions:

- 1- What are the themes of calligraphies on the murals of Saqanefars?
- 2- What are the visual features of decorations of Saqanefars in Mazandaran?

Keywords: calligraphy, Shiism, Saqanefars, Mazandaran.

درآمدی بر تبیین ابعاد نظری
خوشنویسی شیعی

چکیده

تطبیق، استقرار و ارتباط عناصر نوشتاری برای ایجاد نظم و وحدتی زیباشناسانه زمینه ساز مفهوم بسیار وسیعی به نام خوشنویسی است که در هویت تاریخ هنر شیعی نقش اساسی دارد. این هنر فرآیندی ارتباطی براساس نظامی قراردادی و نشانمند است که در آن حرف، کلمه و جمله نشانه‌هایی برای انتقال اندیشه‌های هنرمند شیعی بشمار می‌آیند. بنابراین خوشنویسی شیعی در واقع نمودی است از درک بهتر و پیروی از نظام نهفته‌ای که توسط خوشنویس و با هدف درک محتوا به شکل‌گیری و استقرار عناصر نمادین القبا در قالبی خاص صورت یافته است. اساس شکل‌گیری این هنر مانند هر ساخت هنری دیگر تابع نگرش بصری متأثر از باورهای اعتقادی خوشنویس است. وقتی با این نگرش به مشاهده آثار خوشنویسی شیعی می‌پردازیم استقرار همه عناصر متن تحت تسلط نظامی مبتنی بر اصول زیباشناسانه و ویژه‌ای بچشم می‌خورد که با رعایت اصل وحدت فضایی مجازی و موزون رادر ترکیب خطوطی که گاه باریک و گاه پهن می‌شوند پدید می‌آورد. فرض بر آن است که خوشنویسی شیعی بر اثر انواع تفکری که ملهم از گونه‌ای استعاره می‌باشد به نگرشی متفاوت دست یافته که این مقوله در هنر پژوهی ایران بسیار با اهمیت می‌باشد. در روند پژوهش از روش تاریخی توصیفی بهره گرفته شده است. همچنین با مقایسه معیارهای حاکم بر ساختار هنر خوشنویسی در آثار شاخص بکار گرفته شده به تجزیه و تحلیل کیفی اطلاعات بدست آمده پرداخته شده و از روش توصیفی در بخش‌های کمی استفاده گردیده است.

اهداف مقاله

- ۱- آشنایی با نحوه شکل‌گیری هنر خوشنویسی متأثر از مفاهیم مذهب شیعی
- ۲- تأثیر باورهای شیعی در هنر خوشنویسی

سوالات مقاله

- ۱- خوشنویسی شیعی الهام گرفته از چه نوع تفکرات و باورهایی می‌باشد؟
- ۲- مضامین شیعه چگونه در هنر خوشنویسی در دوران‌های مختلف در ایران نمود پیدا می‌کند؟

واژگان کلیدی

خوشنویسی، خوشنویسی شیعی، ابعاد نظری.

An Introduction to the Theoretical Aspects of Shi'ah Calligraphy

-Mitia Mahavi-Rad,
PhD, Assistant professor at
Al-Zahra University,
mrad26@hotmail.com

Abstract

Adjustment, placement and linkage are elements of a special type of writing which get together to create an aesthetic discipline and solidarity that is called calligraphy and has a prominent role in history of Shia art identity. The art of calligraphy is communicational process based on a systematic and symbolic convention where letter, word and sentence contain certain signs to convey thoughts of the Shi'ite artist. Thus, Shia calligraphy is a manifestation of a better understanding and follows a hidden system which leads to appreciating the content in certain form of the alphabet. Formation of the art, just like any other art is originated from religious beliefs and visual approach of the calligrapher. When Shia calligraphy is studied with such an approach, all the elements are arranged in an aesthetic system where the principle of unity in composition is met and sometimes the lines get narrow or wide. It is assumed that the Shia calligraphy inspired by the idea that metaphor is a way to get a different perspective of the subject, has a significance in art research. The methodology is historical and descriptive and the study is done through qualitative analysis of the data and discussion. Also, the quantitative data is analyzed descriptively.

Research aims:

- 1- To identify the process of formation of Shia calligraphy.
- 2- To study the effect(s) of Shia beliefs on calligraphy.

Research questions:

- 1- What are the sources of inspiration for Shia calligraphy?
- 2- How are Shia themes reflected in Persian calligraphy of different ages?

Keywords: calligraphy, Shia calligraphy, theoretical aspects.

moradi.monireh@yahoo.com

چکیده

دست‌نوشته‌ها و آثار خوشنویسی به‌جای مانده از گذشته، اسنادی عینی و بیانگر هویت دینی و ملی و ارزش‌های مذهبی، هنری می‌باشند. این گونه آثار همواره دارای ارزش و اهمیت زیادی بوده و نیاز به حفاظت و صیانت دارند. شیوه خوشنویسی گلزار اولین بار توسط خطاط قرن ۱۱ هـ ق محمد زمان متداول شد. در اواخر قرن ۱۲ هجری قمری (آغاز دوره قاجار) این شیوه توسط بسیاری از نقاشان مورد استفاده قرار گرفت. در منابع به این گونه از خوشنویسی توجه کمی شده و این هنر ارزنده نیاز به معرفی دارد. این گونه خوشنویسی برگرفته از اعتقادات مذهبی بوده که در آثار خوشنویسی جلوه گرمی شود. گلزار تکنیک خوشنویسی اسلامی است که در آن جملات دعا، اسمی ائمه و همچنین جملات قرآن کریم بکار گرفته شده است. در این روش، که معمولاً در نستعلیق به کار می‌رود، نوشته به صورت توخالی اجرا شده و سپس با نقش گل و طرح‌های طبیعت گرایانه یا آیات قرآن پُر می‌شود. این تحقیق به روش توصیفی تحلیلی انجام شده و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و مطالعات روی یک نمونه موردی در موزه محرم تبریز و همچنین نمونه‌های موجود در موزه‌های داخل و خارج از ایران است. در این آثار شاهد مضامین شیعی تحت تأثیر افکار و اندیشه‌های هنری هنرمندان و حامیان شیعی در دوره قاجار هستیم. از جمله این مضامین می‌توان به وصف صفات حضرت علی (ع)، مدح پیامبر (ص) و صفات خداوند، تصاویری از دوازده امام و ضریح شش گوشه امام حسین (ع) نام برد.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی و شناخت ویژگی‌های خوشنویسی گلزار
- ۲- دستیابی به مضامین شیعی در آثار با تکنیک خوشنویسی گلزار

سوالات مقاله

- ۱- مضامین شیعی در خوشنویسی گلزار کدام است؟
- ۲- چه آثاری و در چه دوره‌ای با این روش کار شده است؟

واژگان کلیدی

خوشنویسی گلزار، مضامین شیعی، تابلو نادعلی موزه محرم تبریز، دوره قاجار.

A Survey on Shiite Themes in the Works of Golzar Style of Calligraphy with Emphasis on the Case Study of Muharram Museum of Tabriz

- Zahra Hosseini Ebrahimi, MA student, Conservation and restoration of historic and cultural property, Art University of Isfahan, zahra.hosseini@art.ac.ir
- Ali Karamzadeh Bakhtiari, PhD student, Conservation and restoration of historic and cultural property, Art University of Isfahan
- Vahideh Vahidi, PhD student, MA of Conservation and restoration of historic and cultural property, Art University of Isfahan
- Amir Hafez Gholi, MA of Conservation and restoration of historic and cultural property, Art University of Isfahan.

Abstract

Manuscripts and calligraphies remaining from the past are objective documents which represent religious and national identity(s) and religious and artistic values. These works have always been valuable and important and they need to be protected and preserved. Golzar style of calligraphy first became popular by Mohamad Zaman who was a calligrapher of 11th AH century. During the late 12th AH century (Qajar period), this method was used by many painters. Little attention has been paid to this style of calligraphy and it needs to be introduced as a valuable art. This kind of calligraphy has been taken from the religious beliefs that are manifested in the calligraphy works. Golzar is an Islamic technique of calligraphy in which the words of prayer, the holy Quran, and imams' names has been used. In this style which is commonly used in Nastaliq calligraphy, inscription is implemented in the form of hallows, then filled with the flowers and naturalistic plans or verses of Quran. Methodology of the present research is descriptive- analytic and the data is collected through library research. It is a case study of some samples from Muharram Museum in Tabriz and also samples from other Iranian and foreign museums. In these artworks Shiite themes influence the thoughts and artistic ideas of Shiite supporters in Qajar period. Among the themes, description of characteristics of Imam Ali, praising the prophet of Islam, attributes of God, images of the twelve Shiite imams and hexagonal shrine of imam Hussain can be mentioned.

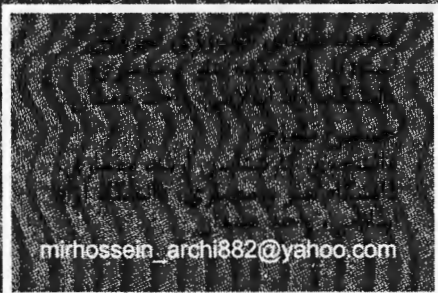
Research aims:

1. Review and identification of the characteristics of Golzar style in calligraphy.
2. Access to the Shiite contents in Golzar calligraphy.

Research questions:

1. What are the Shiite themes in Golzar calligraphy?
2. Which historical periods and works are related to Golzar style?

Keywords: Golzar calligraphy, Shiite themes, Naade Ali tableau in Muharram Museum in Tabriz, Qajar period.

mirhossein_archi882@yahoo.com

در این مقاله به بررسی جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی پرداخته می‌شود. در این راستا، به بررسی نقش هنر شیعی در بیان مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی پرداخته می‌شود.

چکیده

کتیبه هنری است گروهی، که خطاط محور اولیه آن را پدید می‌آورد. خوشنویسی در هنر اسلامی، بواسطه ارتباطش با کلام الهی، مقدس شمرده می‌شود. یکی از راه‌های مهم ارتباط و انس مسلمانان از جمله ایرانیان با اسلام، خط و خوشنویسی بوده است. در قرآن کریم به حرمت قلم، ارزش کتابت و قسم به آنها اشاره شده است (ن والقلم وما یسطرون) هنرمند مسلمان با کاربرد خوشنویسی در کتیبه‌ها از آن به عنوان ابزاری برای پیام‌رسانی و انعکاس کلام خدا، سخنان اولیاء و ادعیه اسلامی استفاده می‌کند. کتیبه‌ها تنها عناصر بصری هستند که به طور مستقیم حامل معنا و از دو جنبه تصویری (شکل ظاهری) و محتوا و متن، دارای اهمیت زیادی در بناهای اسلامی ایران هستند. در معماری صفوی، هر بنایی و با هر کاربردی در جایگاه سنتی‌اش همانند معماری‌های کاملاً قدسی چون مسجد در نظر گرفته می‌شود و کاربرد کتیبه در آن دیده می‌شود. در دوره صفوی کتیبه‌های با مفهوم دعا و حدیث همانند آیات قرآنی، بیان عرفانی دارند و این کیفیت خاص تا اندازه‌ای ناشی از جو شیعی می‌باشد که در آنها انعکاس یافته زیرا مظهر و مثل حقیقت معنوی در جهان مادی اولیا هستند و مقام معنوی آن‌ها در سلسله مراتب هستی به منزله قطب عالم است. گردآوری مطالب این مقاله با استفاده از اسناد و مدارک و تنظیم آن به شیوه تحلیلی و توصیفی صورت گرفته و با توجه به تنوع و تکرار کتیبه‌ها، این مقاله بر اساس بقعه شیخ صفی‌الدین در اردبیل و مساجد شیخ لطف‌الله و حکیم در اصفهان تدوین شده است.

اهداف مقاله

- ۱- دستیابی به شاخصه‌های کتیبه نگاری معماری عصر صفوی
- ۲- بررسی تاثیر شرایط سیاسی و اجتماعی دوره صفوی در مضامین و تزینات کتیبه ای آن دوران

سوالات مقاله

- ۱- زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی عصر صفویه چه تاثیری در کتیبه‌های این دوران داشته است؟
- ۲- ویژگی‌ها، شباهت‌ها و تفاوت مضمونی کتیبه نگاری در دوره صفوی کدام است؟

واژگان کلیدی

خوشنویسی، کتیبه، معماری عصر صفوی، پیام‌رسانی.

An Investigation on Art of Calligraphy and its Manifestation in Safavid Inscriptions; with Emphasis on Expression of Shiite Islamic Ideology

Assistant professor, Faculty of art and architecture, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan,

MA student of art and architecture, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan,

Abstract

Inscription is a group art which calligraphy creates its primary axis. Calligraphy, because of its association with the words of God (Allah) is considered sacred in Islamic art. One important way to communicate Muslims and Iranians with Islam is calligraphy. The holy Quran has a verse regarding the worth of writing and pen. Muslim artists used calligraphy in inscriptions, as a mean for messaging, to express the words of God and great quotes and Islamic prayers. Inscriptions are the only visual elements which immediately have meanings and in terms of appearance and content are important in Islamic architecture. In Safavid period, such inscriptions were created about prayer, like verses of the Quran; and it is because of the Shia atmosphere which is reflected in them and they are the real manifestations of materialistic world in spiritual manner. In the present study we have used documents and data, and the methodology is analytic-descriptive. The article has been developed based on the mausoleum of Sheikh Safi in Ardabil and Sheikh Lotf Allah Mosque and Hakim Mosque in Isfahan.

Research aims:

1. To study the specifications of Safavid architectural inscriptions;
2. To identify the effects of social and political conditions of Safavid period on themes and decorations of the inscription.

Research questions:

- 1- What were the effects of sociocultural conditions on Safavid inscriptions?
- 2- What are the features, similarities, and differences in themes of Safavid inscriptions?

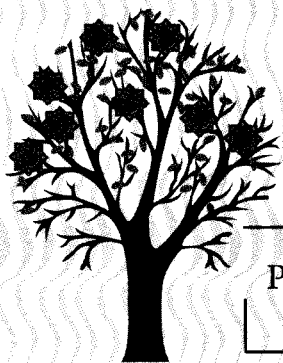
Keywords: Calligraphy, Inscription, Safavid architecture, Messaging.

بخش
پنجم

بررسی هنر
نسخه‌آرایی با
الهام از
مذهب شیعه

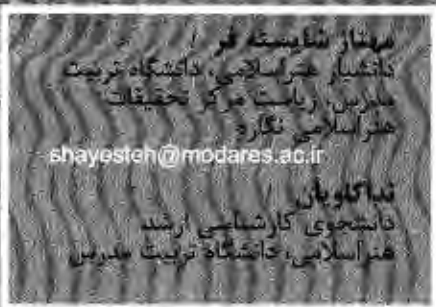
چکیده مقالات دومین همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش‌های هنر اسلامی
The place of Shi'ah Art in the Interpretation of Islamic Art Concepts and Values

Part 5

**Book Decoration
and Binding
Inspired by
Shiism**

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

معرفی و بررسی نگاره های مربوط
به نبردهای حضرت علی (ع)
در نسخه مصور روضه الصفا
موجود در مجموعه فریب آمریکا

چکیده

یکی از مهم ترین و نمادی ترین عناصر هنر دینی و شیعی ما ایرانیان وجود مبارک حضرت علی (ع) است که در آثار هنری هنرمندان دوره ها و مکاتب مختلف، به اشکال گوناگون تجلی پیدا کرده است. نگارگری های نسخ خطی قدیمی یکی از این موارد می باشد که به علت وسعت و پراکندگی آنها، هنوز به طور کامل شناسایی نشده اند.

کتاب "روضه الصفا فی سیرت الانبیاء و الملوک و الخلفاء" تألیف "میرخواند" یکی از آثار مهم تاریخ عمومی در اواخر عصر تیموریان است که با حمایت امیر علی شیر نوایی، وزیر دانشمند سلطان حسین، نگاشته شد. برگه هایی از یکی از نسخه های مصور این کتاب در مجموعه فریب آمریکا نگهداری می شود که در پنج نگاره از آن حضرت علی (ع) در میدان نبرد به تصویر کشیده شده است.

در این مقاله ضمن بررسی مکتب نگارگری نسخه مورد نظر، موضوع نگاره های مذکور از بابت تطبیق با متن کتاب، مورد بررسی قرار گرفته و هر نگاره بطور جداگانه از نظر داستانی و عناصر بصری تجزیه و تحلیل شده است. روش گردآوری مطالب در این مقاله به صورت کتابخانه ای بوده و این مقاله از نوع تحلیلی، توصیفی می باشد.

اهداف مقاله

- ۱- شناخت ویژگی های مکاتب نگارگری مرتبط با نسخه مصور روضه الصفا
- ۲- دستیابی به مضامین شیعی به کار رفته در نگاره های مربوط به نبردهای حضرت علی (ع)

سوالات مقاله

- ۱- نگاره های این نسخه تحت تاثیر چه مکاتب نگارگری پدید آمده اند؟
- ۲- مضامین و نمادهای شیعی به کار رفته در این نگاره ها کدام است؟

واژگان کلیدی

روضه الصفا، میرخواند، هنر شیعی، حضرت علی (ع)، جنگ های صدر اسلام.

A Study of Paintings of Imam Ali's Battles in Illustrated Manuscript of "Rawzat Al-Safa" in Washington's Freer and Sackler Galleries

-Mahnaz Shayestehfar,
Associate professor of Islamic art,
Tarbiat Modares University, Head of
the Islamic Art Research Center of
Negareh,
shayestehf@modares.ac.ir
-Neda Kavian,
MA student of Islamic Art, Tarbiat
Modares University

Abstract

The most important and symbolic elements of Iranian religious art are various manifestations of Imam Ali and Shiism, found in the works of artists from different periods and schools. One of these cases is illustrations of the old manuscripts that have not yet been fully identified, because of their vast range and dispersion.

An illustrated version of "Rawzat Al-Safa" by "Mirkhand" is kept in Washington's Freer and Sackler Galleries which portrays of Imam Ali in battles are depicted on five of its paintings.

In the present research, it is estimated that school of miniatures is Shiraz from Safavid period. Also it was found that the paintings are in full accordance with the text and narrative flow of the narrated events. Methodology of the present paper is historical, analytic, and descriptive and it was done through library research.

Research aims:

- 1- Recognizing the school of paintings based on the mentioned version's characteristics.
- 2- Accessing the Shiite themes of the illustrations of Imam Ali's battles.

Research questions:

- 1- Which school of painting had influence on the paintings and what are its characteristics?
- 2- What are the employed Shiite themes and symbols of the paintings?

Keywords: Rawzat Al-Safa, Mirkhwand, early battles of Islam, Imam Ali, Shia Art.

توسعه و مطالعه شمایل‌نگاری مذهبی
 تسبیح هنر و آثار زیباترین هنری در
 تصویرگری ایرانی، تألیف دکتر محمد صادق
 خطی
 انتشارات فرهنگی مهدی
 دکتر محمد صادق محفوظی

چکیده

شمایل‌نگاری مذهبی را می‌توان به نوعی از عناصر هنری شیعی به‌شمار آورد، که در حوزه‌های مهم نگارگری یا تصویرگری نمود یافته و از این طریق بررسی عناصر شیعی در هنر اسلامی را فراهم می‌نماید. همچنین برخی حاکمیت‌ها در ایران سعی نموده‌اند تا از طریق هنر و فرهنگ، سیاست را در پیش گیرند و از این طریق مشروعیت سلطنت خود را ایجاد نمایند، که این مسأله نیز در خلق اینگونه آثار بی‌تأثیر نبوده است. در موزه نسخ خطی آثار فرهنگی، هنری دکتر محمدصادق محفوظی آثاری در خصوص شمایل‌نگاری موجود است، که عمدتاً متعلق به دوره قاجار می‌باشند. این آثار علاوه بر آنکه اسنادی در خصوص هنر شیعی محسوب می‌شوند، به نوعی نشانگر نوع و سبک تصویرگری در کنار هنر تذهیب و سایر عناصر تزئینی هستند. نتایج حاصل از این پژوهش آشکار می‌سازد که این آثار نشان‌دهنده ارتباط عمیق میان هنر و مذهب به سبک تزئین و تصویرگری در دوره قاجار می‌باشد. روش تحقیق به شیوه تاریخی-تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات از طریق کتابخانه دکتر محمد صادق محفوظی صورت گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- معرفی سبک‌ها و نوع شمایل‌نگاری شیعی در تصویرگری ایرانی از طریق آثار منتخب موزه دکتر محفوظی
- ۲- اثبات ارتباط عمیق هنر و مذهب از طریق معرفی آثار منتخب از موزه نسخ خطی و آثار هنری دکتر محفوظی

سوالات مقاله

- ۱- آثار هنری موجود در موزه دکتر محفوظی از چه نوع ویژگی و سبک تزئینی در شمایل‌نگاری شیعی برخوردارند؟
- ۲- آثار هنری موجود در موزه دکتر محفوظی توسط چه مضامینی، ارتباط عمیق بین هنر و مذهب را آشکار می‌سازد؟

واژگان کلیدی

شمایل‌نگاری، تزئینات هنری، هنر شیعی، قاجار، موزه دکتر محفوظی.

**Study of Shiite Iconography
with Artistic Decorations in
Persian Painting, with
Emphasis on Selected Works
from Museum of Manuscripts
and Cultural-Artistic Works of
Dr. Mohammad Sadegh
Mahfouzi**

-Mohammad Sadegh Mahfouzi,
Head and founder of center of
anthropological encyclopedia,
museum of manuscripts and
cultural-artistic works of
Dr Mahfouzi,
mahfouzi.museum@gmail.com

Abstract

Iconography is an element of Shia art which is manifested in important fields of painting and illustration and it provides a field to analyze the Shiite elements in Islamic art. Moreover, some of the Iranian rulers have abused art and culture to progress in political issues in order to create a sense of legitimacy for their own reigns which has been influential in creation of artworks. In Museum of Manuscripts and Cultural-Artistic Works of Doctor Mohammad Sadegh Mahfouzi, there are some artworks of iconography, most of which belong to Qajar era. Besides being documents of Shia art, the artworks reveal type, style, gilding and other decorative elements of painting of the time. The results suggest a robust relationship between art and religion in terms of decoration and illustration styles. The methodology is historical-analytic and the data is gathered through library research.

Research aims:

- 1- To introduce types and styles of illustrated iconographies in selected works of the museum;
- 2- To prove the robust relationship between art and religion through the selected works of the museum.

Research questions:

- 1- What are the features and decorative styles of Shiite iconographies of the museum?
- 2- Which themes of the artworks of the museum reveal a robust relationship between art and religion?

Keywords: iconography, artistic decorations, Shia art, Qajar, museum of Doctor Mahfouzi.

مضامین تصویری شیعی در
فالنامه دوره صفوی مکتب قزوین

چهره سید اله پور
دانشجوی کارشناسی ارشد
روانشناسی هنر دانشگاه مازندران
لقاب: محمودی
استادیار گروه صنایع دستی
دانشگاه مازندران
mahmoudi1965@ymail.com

چکیده

فالنامه اثری شاخص از ترکیب نگارگری در ایران صفوی و ترکیه عثمانی در قرون شانزدهم و اوایل هفدهم می باشد. این کتاب پیشگویی، ترکیبی از تصاویر نادر به همراه متون علمی در رابطه با خواب و رویا، فال و پیش گویی است که به سفارش سلاطین به تصویر کشیده شده اند. این نسخه خطی، شامل طیف وسیعی از تصاویر شامل: قصص قرآنی، سیارات و نشانه های صور فلکی مرتبط با زندگی و کردار قدیسین و پیامبران اسلامی است که در روند تصمیم گیری و گام گذاشتن در سفر و به راه انداختن جنگ علیه دشمن بوده اند.

نتایج حاصل از تحقیق حاکی از این مطلب است که تصاویر، در بردارنده فرهنگ دینی پر جنب و جوشی است که متضمن ارزش های اخلاقی و معنوی جهانی می باشند و سفارش دهندگان این نسخ، برای شبیه سازی رفتار اخلاقی و معنوی پیامبران و قدیسین، مبادرت به آفرینش این مضامین در فالنامه ها نموده اند.

متغیرهای توصیفی در این تحقیق ویژگی های بصری نگاره ها و متغیرهای علی، وابستگی و ارتباط اعتقادات شیعی و مضامین دینی با پیشگویی می باشند.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نمادهای شیعی در نسخ خطی بویژه فالنامه های دوره صفوی
- ۲- مطالعه و شناخت ارتباط بین اعتقادات دینی و پیشگویی در نگاره های مکتب قزوین در دوره صفوی

سوالات مقاله

- ۱- مضامین شیعی به تصویر کشیده شده در فالنامه شاه تهماسبی در دوره صفوی چه هستند؟
- ۲- مفاهیم فالنامه ها چه تاثیری بر فرهنگ مردم در دوره صفوی داشته است؟

واژگان کلیدی

فالنامه، نگارگری صفوی، مضامین شیعی، صور فلکی.

Shiite Pictorial Themes in Safavid Fal-nameh of Qazvin Painting School

- Jafar Seifolahi-poor,
MA student of art research at
Mazandaran University,
seifpower@yahoo.com
- Fattaneh Mahmoudi,
Assistant professor of handicrafts
at Mazandaran University

Abstract

The art of divination, was widely practiced throughout the Islamic world. The most splendid tools ever devised to foretell the future were illustrated texts known as Fal-nameh (book of omens). The books were notable for their monumental size, brilliantly painted compositions, and unusual subject matter. The manuscripts created in Safavid Iran and Ottoman Turkey in the sixteenth and early seventeenth centuries are the centerpieces of Fal-nameh.

Fal-nameh was created as a gift for the Ottoman Sultan Ahmed I about 1615. In the largely scribal cultures of Ottoman Turkey and Safavid Iran in the sixteenth and early seventeenth centuries, large and expensive books were used for divination and were focused on images. The stories associated with Fal-nameh images did not consistently control interpretations of the images. Fal-nameh images are distinct, specific and highly articulated, e.g. "Imam Reza saves the sea people", "Imam Ali Slays Murra Ibn-Qays", "Khyber: the conquering palm of Ali", "Alexander builds a wall against Gog and Magog", and "Moses challenges Pharaoh's sorcerers". The images can easily be identified with the well-known stories. Purpose of the paper is to achieve a reasonable relationship between the contents and images and their usages in Shiite Fal-nameh.

Research aims:

- 1- To investigate Shia signs in Safavid manuscripts, especially Fal-nameh.
- 2- To study and identify relationship between religious beliefs and prophecy in Safavid paintings of Qazvin school.

Research questions:

- 1- What are the Shiite themes depicted in Safavid Shah Tahmasb's Fal-nameh?
- 2- What were the effects of Fal-nameh concepts on popular culture of Safavid era?

Keywords: Fal-nameh, Safavid painting, Shiite themes, constellations.

s.esmaellpoor020@yahoo.com

واقعۀ نگارگری محرم در عرصه کتب نگارگری
با تمرکز بر نگارگری‌های از نسخه حدیقه الشهدا

چکیده

عظمت و بزرگی واقعۀ کربلا از یک سو و عشق به خاندان امامت و ولایت از سوی دیگر دستمایه هنرمندان در طول زمان‌های مختلف بوده است. مکتب نگارگری بغداد که به عنوان یکی از قدیمی‌ترین مکاتب نگارگری اسلامی به مصورسازی کتبی با مضامین شیعی که تحت تأثیر آموزه‌های شیعی مکتب صفوی تصویرسازی شده، پرداخته است. از جمله نمونه‌های مذهبی که مرتبط با واقعۀ کربلا می‌باشد نسخه حدیقه الشهدا که نثری ترکی از روضه الشهدا و اعظ کاشفی است، توسط فضولی بغدادی به ترکی ترجمه شده و درباره شهادت طلبی خاندان علی (ع) است.

از این کتاب نسخ متعددی در موزه‌های مختلف دنیا وجود دارد. نتایج بدست آمده از این مقاله ضمن نگاهی گذرا بر نگارگری مکتب بغداد به بررسی نگاره‌هایی از نسخه حدیقه الشهدا از لحاظ توصیف مضمون، تکنیک و... می‌پردازد. این تحقیق به روش تاریخی و تحلیلی-توصیفی انجام شده و گردآوری اطلاعات آن از طریق منابع کتابخانه و اسنادی انجام یافته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نگاره‌هایی از نسخه حدیقه الشهدا در مکتب بغداد
- ۲- بررسی مصورسازی کتبی با مضامین شیعی که تحت تأثیر هنرمندان شیعه مکتب صفوی تصویر شده‌اند

سوالات مقاله

- ۱- نگارگری در مکتب بغداد دارای چه ویژگی‌هایی از مکاتب نگارگری اسلامی می‌باشد؟
- ۲- نگاره‌های نسخه حدیقه الشهدا حاوی چه مضامینی از اعتقادات شیعی است؟

واژگان کلیدی

واقعۀ نگارگری محرم، مکتب نگارگری بغداد، مضامین شیعی.

Logging Muharram in Book Decorations (with Emphasis on the Images of Hadighat Al-Shohada)

-Samaneh Esmacelpoor
 MA student of Islamic Art,
 s.esmaelpoor20@yahoo.com

Abstract

Greatness of the event of Karbala on one hand and the love of the imams and Islamic leadership family on the other have inspired the artists of different times. Baghdad painting school as one of the oldest schools of Islamic painting, under the influence of Safavid Shia artists, has considered illustration of books with Shiite themes. A Sample of religious books which is related to the Karbala event is Hadighat Al-Shohada that is a Turkish version of Rowzat Al-Shohada written by Vaez Kashefi. It is translated by Fozuli Baghdadi into Turkish and is about the martyrdom of the family of Imam Ali. There are several copies of this book in museums around the world. The present paper aims to look at the painting school of Baghdad and examine the images of Hadighat Al-Shohada in terms of the content, technique and etc. The methodology is analytic-descriptive and the data is gathered through library research.

Research aims:

- 1- Gaining access to the Shiite themes of the version Hadighat Al-Shohada.
- 2- Finding the traces of logging Muharram in Persian paintings.

Research questions:

- 1- What are the visual and artistic characteristics of the illustrated version of Hadighat Al-Shohada in Baghdad painting school?
- 2- What are the most prominent Shia themes in illustrations of Hadighat Al-Shohada?

Keywords: logging Muharram, Baghdad painting school, Shiite themes.

بررسی معنای مذهبی هنر تذهیب

mortezaashajari@gmail.com

چکیده

هنر تذهیب قرآنی که اولین آموزگار آن را حضرت علی (ع) دانسته‌اند، جایگاه والایی در هنرهای اسلامی دارد. نقش‌های تذهیب در مجاورت متن قرآن، ناخودآگاه قلب ما را دگرگون و به‌سوی زیبایی می‌کشاند. زیبایی تذهیب همانند آیات الهی دارای ظاهر و باطن‌های گوناگونی است. برای عده‌ای این زیبایی در هماهنگی و وحدت ناشی از عناصر تصویری چون شکل، سطح، حجم، رنگ و تناسب نمایان می‌شود و برای گروهی دیگر علاوه بر آن، در این معنی که نقوش و رنگ‌های تذهیب تا حدی با صورت ظاهری و مفهوم درونی آیات هماهنگ هستند به گونه‌ای که بیان می‌دارد ریشه کلام مقدس قرآن از عالمی پاک و بی‌آلایش، نازل شده است. تذهیب قرآنی نقوش و رنگ‌های خویش را از طبیعت الهام گرفته است، اما هنرمند تذهیب کار هیچ‌گاه در پی تقلید صرف از طبیعت نبوده است، زیرا وی - دانسته یا نادانسته - به دنبال نشانی از عالم غیب در تذهیب خود بوده است. در واقع هنرمند تذهیب کار در خلق تذهیب، لایه‌های پنهانی از معانی را چون هنر خداوند در نزول قرآن قرار داده است. این مفاهیم، نمادین و با آیات و مفاهیم قرآنی در تطابق هستند. در مقاله حاضر با بهره‌گیری از تفکر حکمای شیعی به بررسی این مفاهیم مشترک می‌پردازیم. روش تحقیق، تطبیقی و تحلیلی است و منابع به صورت کتابخانه‌ای گردآوری شده است.

اهداف مقاله

۱- بررسی نقش قرآن در ترویج هنر تذهیب

۲- مطالعه مفاهیم شیعی در هنر تذهیب

سوالات مقاله

۱- آیا تفکر هنرمند شیعی توانسته است بر روی نقوش و رنگ‌های تذهیب تاثیرگذار باشد؟

۲- تذهیب شیعی چه تاثیری بر روی ترویج نسخ قرآنی داشته است؟

واژگان کلیدی

تذهیب، هنر قرآنی، نماد، حکمت شیعی.

Spiritual and Shiah Principles of Gilding Art

-Morteza Shajari,
Associate professor of literature at
Tabriz University,

mortezashajari@gmail.com

-Arezu Paydarfard,
PhD student of Islamic Art at Islamic
Art University of Tabriz and faculty
member of Art at Birjand University

Abstract

Quranic gilding – Imam Ali is known as its first teacher – has a great status among the Islamic arts. Gilding motifs along the Quranic texts pull our hearts towards beauty. Beauty of gilding, besides divine verses, has various internal and external manifestations. Some may adore the synchronization and unity of visual elements such as form, surface, volume, color and scales while the others might praise harmony of gilding motifs and colors with Quranic concepts; and that reveals the divine and pure origins of Quran. Quranic gilding is inspired from the nature, but the gilder artist have never tried to imitate the nature exclusively; because implicitly or explicitly, he has been searching a sign of divine world in his works. In fact, the gilder artist has imitated the God and there are hidden layers in his works. The concepts are symbolic and according to Quranic verses and concepts. The present paper is considering Shia wisdom to investigate the mentioned concepts. The methodology is analytic-comparative and the data is gathered through library research.

Research aims:

- 1- To investigate the role of Quran in extension of gilding art.
- 2- To study Shia concepts in gilding art.

Research questions:

- 1- Could Shia thought influence the motifs and colors of gilding art?
- 2- What was the influence of Shia gilding on cultivation of Quranic manuscripts?

Keywords: gilding, Quranic art, symbol, Shia wisdom.

فتانه محمودی
استادیار گروه منابع
هنسی دانشگاه مازندران
mahmoudi1965@ymail.com
حمیده زندیه
فانشجوی کارشناسی ارشد رشته
ترویجی هنر دانشگاه مازندران

ویرگ‌های شمالی نگاری شیعی
در تصویرگری کتب چاپ سنگی
طوفان البكاء، جوهری

چکیده

طوفان البكاء فی مقاتل الشهداء، از جمله معروفترین مقاتل مورد استفاده عامه در سده سیزدهم و اوایل سده چهاردهم بوده که به نام جوهری نیز مشهور بوده است. کتاب طوفان البكاء را می‌توان جولانگاه تصویرگری مذهبی دوران قاجار دانست و هیچ کتاب دیگری به این اندازه تصویرگری نشده و حتی به چاپ نرسیده است.

قصه‌های مذهبی از راه تعزیه خوانی، مرثیه خوانی و روضه‌های مذهبی به گستره کتاب‌های چاپ سنگی راه یافت. ساختار این قصه‌ها، برگرفته از زندگی پیامبران و امامان و داستان‌هایی در رابطه با مصیبت کربلا است. طوفان البكاء، کتابی است در باب زندگی حضرت محمد (ص)، حضرت فاطمه زهرا (س) و امامان شیعه (ع) بر اساس احادیث و روایات و در برخی از بخش‌ها بر پایه باورهای عامه. کتاب، که به شکل توأمان نظم و نثر است، متغیرهای توصیفی تحقیق شامل ویژگی‌های صوری و ساختاری اشخاص و عناصر موجود در تصاویر کتب چاپ سنگی است.

متغیرهای علی تحقیق عبارت از: مضامین مذهبی شیعی دوره اسلامی و قاجار است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی عناصر اعتقادی شیعی در تصاویر و توصیف آنها
- ۲- تحلیل مفاهیم استعاره‌ای و نمادین در نقوش چاپ سنگی طوفان البكاء

سوالات مقاله

- ۱- رابطه روایت‌ها و داستان‌های شیعی با تصاویر کتاب طوفان البكاء چگونه است؟
- ۲- شمایل‌نگاری تصاویر چاپ سنگی طوفان البكاء، متضمن چه مفاهیم رمزی شیعی می‌باشد؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، چاپ سنگی، طوفان البكاء، شمایل‌نگاری.

Features of Shiite Iconography in Illustrations of Lithographic Books of Toofan Al-Boka Johari

-Fattaneh Mahmoudi,
Assistant professor of Handicrafts at
Mazandaran University,
mahmoudi96@gmail.com
-Hamideh Zandiyeh,
MA student of Art research at
Mazandaran University

Abstract

“Toofan Al-Boka fi Maqatel Al-Shohada” is one of the most popular narrations of Imam Hussein’s martyrdom (Maqtal) in 13th and early 14th HQ century, which is also known as Johari. Toofan Al-Boka is one of the Qajar manuscripts with most illustrations which was published more than any other book.

Religious stories of Taziyeh, lamentations and religious narrations has been printed by lithography. Structure of the stories are from the life of the prophet and imams and narrations of the tragedy of Karbala. Toofan Al-Boka is a combination of verse and prose book about the life of Prophet Mohammad (PBUH), Fatima Zahra (AS) and the Shiite imams (AS) based on the hadith, traditions and folklore. Explanatory variables of the research include formal and structural characteristics of individuals and elements in images of lithography books. Causal variables are consisted of Shia religious themes of Islamic and Qajar eras.

Research aims:

- 1- To investigate and describe Shia elements in the illustrations.
- 2- To analyze the abstract and symbolic concepts of motifs in the Lithographic Book of Toofan Al-Boka.

Research questions:

- 1- How is the relationship between Shia narratives and stories and illustrations of Toofan Al-Boka?
- 2- What are the mystic meanings of Shia concepts in iconographies of Toofan Al-Boka?

Keywords: Shia art, lithography, Toofan Al-Boka, iconography.

Saba_dehkordi@yahoo.com

چکیده

تشیع در سرزمین ایران دارای سابقه‌ای طولانی است که به سده‌های نخست هجری باز می‌گردد. این گذشته طولانی در حوزه‌های مختلف بویژه فرهنگ، ادبیات و هنر تأثیری شگرف بر جای نهاده است و خود باعث خلق آثار بدیع در این زمینه شده است. از جمله این هنرها؛ هنر نگارگری است. نگارگری اسلامی کوششی در مجسم ساختن طبیعتی بهشتی که همان خلقت اولیه فطرت یا فردوس برین است می‌باشد. در نگارگری شیعی موضوعاتی همچون معراج پیامبر، شمایل نگاری ائمه و خاندان پیامبر (ع)، واقعه غدیر و واقعه‌ی کربلا از نقش پررنگ‌تری برخوردارند. شمایل نگاری معصومین بویژه پیامبر (ص) و امام علی (ع) در میان نگاره‌های شیعی بیشتر مورد توجه نگارگران قرار گرفته است و دارای تنوع بیشتری است. از جمله آثار به جامانده که حاوی تصاویری از این دست است می‌توان آثار الباقیه بیرونی، خاوران نامه ابن حسام خوشفی، حبیب السیر و نیز احسن الکبار تألیف ابن عرب‌شاه را نام برد. رنگ در نگارگری شیعی نشانگر احساس لطیف هنرمند و آگاهی او از نماد و نشانه‌های نهفته در آن است و نگارگر عارف ایرانی مبتنی بر فرهنگی سراسر نور و رنگ به نگارگری عالم و آدم دست می‌زند. در پژوهش حاضر با توجه به نگاره‌های شمایل امام علی (ع) در آثار یاد شده سیما و جامه آن حضرت با تأکید بر عنصر رنگ و نمادهای آن مورد بررسی، مقایسه و تحلیل قرار گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی شمایل نگاری معصومین بویژه حضرت علی (ع) در آثار نگارگری شیعی
- ۲- شناخت مفهوم رنگ در نگارگری شیعی

سوالات مقاله

- ۱- شمایل نگاری معصومین چه جایگاهی در آثار نگارگری شیعی دارد؟
- ۲- چگونه رنگ در شمایل نگاری ائمه نمود پیدا کرده و حاوی چه مضامینی می‌باشد؟

واژگان کلیدی

شیعه، نگارگری، امام علی (ع)، شمایل نگاری، رنگ.

Analysis of Imam Ali's Appearance in Manuscripts Paintings of Khavaran-nameh, Habib Al-Sair and Ahsan Al-Kebar, with Emphasis on Color

~ **Dr. Amirhossein Shamsi**,
 Instructor at Payam-e Noor University,

~ **Dr. Amirhossein Shamsi**,

~ **Amirhossein Shamsi**,
 Assistant professor of Persian Literature at Payam-e Noor University

Abstract

Shiism has long history in Iran and has influenced many aspects of Persian culture, literature and particularly arts. Among the arts, the art of Islamic miniature painting is an attempt to depict the nature of paradise that is a divine creation. In Shia painting, topics such as the prophet's ascension, iconography of the infallibles and holy family of the Prophet (PBUH), the event of Ghadir Khum and event of Karbala are more highlighted. Among the iconographies, portraits of the prophet and Imam Ali (AS) have more frequency and variety and the painters have paid more attention to them. From the manuscripts that contain such images Asar Al-Baghieh by Biruni, Khavaran-nameh by Ibn Hessem Khosafi, Habib Al-Sair and Ahsan Al-Kebar by Ibn Arab-Shah can be mentioned. Color in Shia painting reveals the feelings of the artist and his/her awareness of its symbolic meanings. The present study undertakes the iconographies of Imam Ali (AS) and studies, compares and analyzes the element of color and its meanings in his clothing.

Research aims:

- 1- To investigate iconographies of the infallibles, especially Imam Ali, in Shia paintings;
- 2- To identify concept of color in Shia painting.

Research questions:

- 1- What the status of iconographies of the infallibles in Shia painting?
- 2- How are colors manifested in iconographies of the infallibles and what concepts do they convey?

Keywords: Shia, painting, Imam Ali, iconography, color.

مصطفی رستمی
استادیار گروه مطالعات اسلامی
هنر و معماری دانشگاه مازندران
m.rostami@umz.ac.ir

تحلیلی بر هنر شیعی در عصر
جلدسازی دوران قاجار

چکیده

در دوره قاجار، به علت این که شاهان قاجار خود را مروج مذهب تشیع در ایران پس از دوره صفویه می دانستند، شاهد ثبت واژگان، جملات، عبارات، ادعیه، شمایل معصومان، تصاویر واقعه کربلا و یا شخصیت های آنها بر روی جلد و یا کاربرد برخی عبارات مرتبط با فرهنگ شیعه در امضاء هنرمندان جلدساز در جهت ترویج فرهنگ تشیع بر بستر جلد‌ها بوده ایم. مطالعه و تحلیل این عبارات و تصاویر بر روی جلد‌های نفیس قاجاری، عشق و ارادت مردم مسلمان ایران به فرهنگ تشیع و امامان معصوم (ع) را می نمایاند. این پژوهش می کوشد تا به بررسی کتبه ها، شمایل ها و یا هر گونه نوشته و یا نشانه ای در فرهنگ شیعه بپردازد که به گونه های متنوع بر روی و داخل جلد‌های نفیس قاجاری اجرا شده اند. این نوشته ها و یا تصاویر بیان کننده درک و نمود اندیشه ها و عقاید مردم آن روزگار در حوزه فرهنگ شیعی بر بستر علمی و هنری جلد کتب است. طبق نتایج پژوهش پیش رو که در طی تحقیق میدانی و با روش توصیفی و تحلیلی به دست آمد، بسیاری از نوشته ها و تصاویر روی جلد‌ها که شامل نام امامان معصوم و اذکار، ادعیه، احادیث منسوب به اهل بیت، اشعاری در باره امامان معصوم و شمایل معصومان بوده، مجالی برای بیان و یا نمایش آرمان های اعتقادی مردم عصر قاجار و درک تمایلات معنوی آنها نسبت به فرهنگ شیعی به وجود آورده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی و تحلیل نمادهای فرهنگ شیعه در قالب تصاویر روی جلد‌های نفیس قاجاری
- ۲- مطالعه مضامین شیعی جلد‌های دوره قاجار

سوالات مقاله

- ۱- جلدسازان عصر قاجار برای بیان اندیشه های نهفته در فرهنگ شیعی خود، از چه عناصر هنری و محتوایی بهره می برده اند؟
- ۲- نمادهای فرهنگ شیعی چگونه در هنر تجلید دوره قاجار نمایان شده است؟

واژگان کلیدی

فرهنگ شیعی، هنر جلدسازی، کتبه نویسی، شمایل نگاری، دوران قاجار.

Manifestation of Shiah Art in Wrapper Making of Qajar Era

-Mostafa Rostami,
 Assistant professor of handicrafts
 at the art and architecture faculty,
 Mazandaran University,
m.rostami@umz.ac.ir

Abstract

In Qajar era, since Qajar rulers knew themselves as successors of the Safavid in cultivation of Shia beliefs, words, phrases, sentences, prayers, iconographies of the imams, illustrations of Karbala event and/or their portraits and other Shia signs were printed on the wrappers of the time. Analyzing the texts and pictures on the precious wrappers of Qajar era reveals affections and regards of Persian Muslims towards Shia culture and the infallible imams. The present study considers texts, iconographies and any other Shia sign which were printed on precious Qajar wrappers. The texts and pictures express thoughts and beliefs of people of the time.

The methodology is descriptive-analytic and it was done through field research. The results suggest that most of the wrappers of Qajar era were considered as an opportunity to reveal tendencies of Qajar people towards Shia culture and the imams.

Research aims:

- 1- To analyze manifestations of Shia culture in pictures of precious Qajar wrappers.
- 2- To study Shia themes of Qajar wrappers.

Research questions:

- 1- What have been artistic and thematic elements of Shia culture on Qajar wrappers?
- 2- How are the Shia symbols appeared in art of book wrapping in Qajar era?

Keywords: Shia culture, art of wrapper making, book binding, iconography, Qajar era.

زهرا پاکزاد
 عضو هیئت علمی گروه نقاشی
 دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء
 zahrapakzad@ymail.com

تبیین اندیشه تفکر شیعی
 حاکمان صفوی در نسخه پردازی شاهنامه ها

چکیده

حکومت صفوی مذهب تشیع را به عنوان یکی از ابزارهای سیاسی برای پیشبرد اهداف خود قرار داد. سیاست گذاری های حاکمان صفوی حتی در چگونگی تهیه و تولید نسخ خطی مصور تاثیر بسزایی داشت. ایشان به حماسه سرایی، داستان های قهرمانان اسطوره ای و مرثیه سرایی ارج می نهادند. از این رو شاهنامه های بی شماری در حکومت صفویه تهیه و مصور سازی شد که تاثیر تفکر و عقاید حاکمان و حامیان وقت در برخی از اشعار آنها هویدا است.

فرض غالب در این پژوهش آن است که شاهنامه های دوره صفویه بر دو تفکر شیعی و سنی تدوین شده اند و تاثیر این دو نگرش در اشعار آنها نمود یافته است.

نتایج حاصل نشان می دهد که اگرچه حاکمان صفویه شیعه بوده ولی تفاوت این اشعار در نسخ تولید شده بیان گر تفاوت دیدگاه حامیان و سفارش دهندگان آنهاست. اشعار شاهنامه های نسخه پردازی شده در قلمروی حاکمان شیعی در مدح، ستایش و حقانیت امام اول شیعیان (ع) و چهارده معصوم است. این تحقیق به روش تطبیقی به مقایسه اشعار سه شاهنامه محفوظ در کاخ گلستان می پردازد.

اهداف مقاله

- ۱- هدف این پژوهش بررسی تطبیقی اشعار شاهنامه های نوشته شده در قلمروی شیعه و سنی است
- ۲- بازشناسی تمایز شاهنامه های گردآوری شده در کتابخانه های حکومت صفوی با دو نگرش سنی و شیعی

سوالات مقاله

- ۱- آیا می توان شاهنامه هایی را در دربار صفوی شیعی مذهب یافت که اشعار آن همسو با اندیشه و اعتقادات اهل تسنن باشد؟

- ۲- تفکر شیعی چه تاثیری بر روی نسخ خطی دربار صفوی داشته است؟

واژگان کلیدی

شیعه، سنی، شاهنامه، صفوی، اشعار.

The Impact of Safavid Shah Rulers' Thoughts and Insights on Shahnameh Manuscripts

Zahra Pakzad

Assistant professor of painting
Department, Faculty of Art
Al-Zahra University, Tehran
zahrapakzad@ymail.com

Abstract

The Safavid government used Shia belief as a tool for obtaining its political goals. Having appreciation for epic poems, heroic myths and panegyrics, policymakers of Safavid era had tremendous impact on the illustrated manuscripts. Safavid sultans are evidences of influence of rulers' thoughts and beliefs on arts.

The dominant hypothesis of the current study is that Safavid era's Shahnamehs were inspired by both Shia and Sunni schools of thought. The impact of these two perspectives is vividly observable in their poems.

The study intends to make a comparative analysis of illustrations of poems of Shahnamehs produced and illustrated in Shia and Sunni territories. Findings show that although Safavid rulers were Shia, there are varied perspectives when it comes to different versions of Shahnameh. Accordingly, the Shahnamehs written or illustrated in Shia's territory praise the first Shia Imam and fourteen innocent members of the prophetic household.

The present study makes a comparative analysis of poems of three Shahnamehs which are preserved in the Golestan Palace Museum.

Research aims:

- 1- Comparative study of Shahnameh poems in Shia and Sunni territories.
- 2- Recognition of the differences among Safavid Shahnamehs with Shia and Sunni perspectives.

Research questions:

- 1- Is there any Shahnameh in Shia Safavid court which its poems are in accordance with Sunni thoughts?
- 2- What was the effect of Shia thoughts on manuscripts of Safavid court?

Keywords: Shia, Sunni, Shahnameh, Safavid, poetic works.

تجربین
معماری

تأثیر فرهنگ
عاشوریه بر
هنر ایران

چکیده مقالات دومین همایش جایگاه هنر شیعی در تبیین مفاهیم و ارزش های هنر اسلامی
The place of Shi'ah Art in the Interpretation of Islamic Art Concepts and Values

Part 6

**The Influence of
Ashura Culture
on Persian Art**

*The place of Shi'ah Art in the
Interpretation of Islamic Art
Concepts and Values*

مژگان قاسمی
دانشجوی کارشناسی ارشد هنر اسلامی،
مؤسسه آموزش عالی مازنیک
mo_ghasemi85@yahoo.com
مصطفی رستمی
استادیار، دانشکده هنر و معماری،
دانشگاه مازندران

تجلی فرهنگ شیعی در کتیبه‌نگاری نماد عاشورایی مطالعه موردی: بررسی دوازده علم صفوی

چکیده

آیین‌ها و مناسک، به ویژه آیین‌های دینی، مجموعه‌ای متنوع از نمادهاست که می‌تواند به عنوان مهم‌ترین جلوه‌ی اعتقادات یک فرهنگ مورد بررسی قرار گیرد. فرهنگ نمادین شیعی نیز در آیین‌ها و مناسک، خود را نشان می‌دهد. آیین عزاداری محرم به عنوان مهم‌ترین مناسک معنوی شیعه، مجموعه‌ای از نمادهای متنوعی است که می‌تواند به بهترین شکل، بیان‌کننده‌ی تداوم باورهای کهن شیعیان در طول زمان باشد. از زمان گسترش تشیع در روزگار صفوی تا به امروز، انجام این آیین، تداوم و البته به فراخور زمان، تحولاتی را نیز در برداشته است. با ورود مذهب تشیع در دوره صفوی و سعی حاکمان آن دوره به گسترش و ترویج تشیع، تأثیر اسلام شیعی در هنرهای اسلامی از جمله فلزکاری بسیار مشهود است. در این میان هنرمندان فلزکار دوره صفوی دست به خلق آثاری می‌زدند که روح اسلام در آن جلوه‌گری می‌کرد. یکی از این جلوه‌های نمادین معنوی در این خصوص، ساخت علم‌های عاشورایی است. وجود کتیبه‌ها و یا آرایه‌های خطی در علم‌های عاشورایی با مضامین شیعی، جلوه‌ای خاص به آنها داده است. حال آن‌که ارتباط معنوی و دینی میان مضامین این آرایه‌های خطی و کاربرد علم به عنوان محمل تجلی فرهنگ شیعی، خود جای بسی تعمق دارد.

نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که در دوره صفوی ارتباط بین هنر و قوانین دینی به خوبی پایه‌گذاری شده و نگرش مثبت علما دین به مقوله هنر تأثیر مهمی در گرایش هنرمندان به مضامین مذهبی داشته است. این پژوهش می‌کوشد تا با روش توصیفی و تحلیلی، جنبه‌های تصویری و محتوایی کتیبه‌نگاری تعداد دوازده علم عاشورایی صفوی را از حیث کاربرد مفاهیم موجود در فرهنگ شیعی در این نمود آیینی مورد بررسی قرار دهد.

اهداف مقاله

- ۱- طبقه‌بندی کتیبه‌های خطی در علم‌ها بر اساس ساختار مفهومی
- ۲- بررسی ارتباط میان مفاهیم آرایه‌های خطی و کاربرد علم در دوره صفوی، با در نظر گرفتن جایگاه مذهب تشیع در آن دوران

سوالات مقاله

- ۱- طبقه‌بندی و تنوع عبارات مذهبی بر روی علم‌ها بر چه مبنایی است؟
- ۲- چگونه می‌توان میان مفاهیم کتیبه‌ها در علم و جایگاه آن در مذهب تشیع دوره صفویه رابطه‌ای یافت؟

واژگان کلیدی

مذهب تشیع، علم‌های عاشورایی، کتیبه‌نگاری مذهبی، دوره صفویه.

Manifestation of Shiah Culture in Ashura Inscriptions (Case Study of Twelve Safavid Ensigns)

Mozhgan Ghasemi

MA student of Islamic art at Marlik
higher education institute,
mo_ghasemi85@yahoo.com

Mostafa Rostami

Assistant professor at art and archi-
tecture college,
Mazandaran University

Abstract

Ceremonies and rituals, especially religious rites, contain a vast variety of symbols which can be studied as the most important representations of a culture. Shiite symbolic culture is represented in its rituals and ceremonies as well. Muharram mourning ritual is the most important ritual of Shiite culture and represents a vast variety of Shiah symbols and beliefs. Since spreading of Shiism in Safavid era, the ritual has been continued and have seen some reformations through the history. After entrance of Shiah faith and its spreading during Safavid era, Shiah Islam has heavily affected arts such as metal works. Safavid artists have created precious metal works which represent Islamic values. One of the metal works is Ashura ensign. They contain inscriptions and calligraphic carvings with Shiite themes. Meanwhile, the spiritual and religious relationship between the inscriptions and usage of ensigns needs much consideration.

Findings of the study suggest that there has been a robust relationship between art and religion in Safavid era and positive approach of the religious scholars had a great influence on religious attitudes of the artists. Methodology of the study is descriptive-analytic and visual aspects of twelve inscriptions on Ashura ensigns are studied in terms of their concepts in Shiah culture.

Research aims:

- 1- Categorization of calligraphic inscriptions on Ashura ensigns according to their conceptual structure.
- 2- To investigate the relationship between calligraphic decorations and usage of the ensigns in Safavid era, regarding Shiism at the time.

Research questions:

- 1- What is the basis of categorizations and variations of religious texts on inscriptions of Ashura ensigns?
- 2- How are the concepts of inscriptions on Ashura ensigns related to status of Shiism in Safavid era?

Keywords: Shiism, Ashura ensigns, religious inscription, Safavid era.

fereshteppezeshki1361@gmail.com

چکیده

سقاپارها، بناهایی بومی مازندران با کارکرد مذهبی هستند که اکثراً به دوره قاجار مربوط می شوند. این نوع بنا به شیوه نپارهای مازندران (بناهای چوبی مورد استفاده در کشتزارها)، بر روی چهار پایه و در دو اشکوبه ساخته می شده است. با این تفاوت، که سقاپارها برای عزاداری حضرت ابوالفضل (ع)، در کنار تکیه (محل عزاداری امام حسین) قرار می گرفتند، که این امر حاکی از اعتقادات مردم مازندران در مورد وفاداری حضرت ابوالفضل (ع) به امام حسین (ع) است. اهمیت این بناها، در نقوش به کار رفته در تزیینات آنهاست که از سادگی و صمیمیت خاصی برخوردارند. اهداف این پژوهش بر آن است که ماهیت این بنا و همچنین نقوش مذهبی و مرتبط با عاشورا را مورد بررسی قرار دهد. فرضیه پژوهش بر این اصل استوار است که قرارگیری این بنا در جایگاه عزاداری امام حسین (ع)، عامل بوجود آمدن نقوش و تصاویر مذهبی و عاشورایی در آن شده است. بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق مسلماً تعزیه خوانی و مراسمات عزاداری در محوطه این بناها، نقش مهمی را در شکل گیری نقوش مذهبی آنها داشته است. روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی و گردآوری اطلاعات به شیوه میدانی و کتابخانه ای می باشد.

اهداف مقاله

- ۱- ماهیت بنا و نقوش مذهبی به کار رفته در بنای سقاپارهای مازندران
- ۲- ارتباط نقوش مذهبی سقاپارهای مازندران با واقعه عاشورا

سوالات مقاله

- ۱- آیا ساخته شدن سقاپارها در کنار تکیه، باعث شکل گیری نقوش مذهبی در آن شده است؟
- ۲- علت قرارگیری سقاپارها در کنار تکیا چه می باشد؟

واژگان کلیدی

فرهنگ عاشورایی، سقاپار، نپار، نقوش مذهبی .

Study of Ashura Culture's Effect on Iran's Art with Emphasis on Mazandaran's Saghanepars

Fereshteh Pezeshki
 MA student, Art research, Sistan and
 Baluchistan University,
fereshtepzeshki1361@gmail.com
Azamosadat Mousavi
 MA student, Art research, Sistan and
 Baluchistan University

Abstract

Saghanepars are Mazandaran's native monuments with religious function; which are mostly relevant to Qajar era. This type of monument is built with Mazandaran's Nepars method (wooden monuments used in paddies), on four pedestals and with two floors. Saghanepars were placed to mourn for Hazrate Abbas, next to Tekieh (Imam Hussein's mourning location); which shows beliefs of Mazandaran's people about Hazrate Abbas and his loyalty to Imam Hussein. Importance of these monuments is because of their decorative paintings; besides they have a certain simplicity and intimacy. The present paper is aimed to study the monument and religious paintings related to Ashura.

Methodology of the paper is descriptive and analytic. It claims that placing the monument in Imam Hussein's mourning position is the reason of creation of such religious paintings about Ashura. Moreover, performing Tazieh-Khani and mourning ceremonies in the monument has an important role in forming such religious paintings. And placement of Saghanepars as religious monuments next to the Tekieh is related to Sagha (water bearer) of the Karbala's desert; both of which are monuments to mourn for Imam Hussein and Hazrate Abbas and built together in order to complete each other.

Research aims:

- 1- To investigate the nature and religious motifs of Saghanepars in Mazandaran.
- 2- To identify the relationship between religious motifs of Mazandaran Saghanepars with Ashura event.

Research questions:

- 1- Is adjacency of Saghanepar and Tekieh a reason for its religious paintings?
- 2- Why are Saghanepars built next to Tekiehs?

Keywords: Ashura culture, Saghanepar, Nepar, religious paintings.

لاله آهنی
کارشناس ارشد هنر اسلامی، عضو هیأت
علمی دانشکده فرش، دانشگاه هنر
اسلامی تبریز
alavini@arzuau.ac.ir

تجلی فرهنگ عاشورایی
در کاشیکاری دوره قاجار
مطالعه موردی: کاشیکاری های
تکیه معاون الملک

چکیده

اجرای تعزیه و روضه خوانی از جمله مراسم مذهبی دوره قاجار بوده که از سوی اقشار مختلف مردم مورد توجه بسیار قرار گرفت که این دوره یکی از دوره های اوج شکوفایی این هنر بوده است. از مهمترین موضوعات مذهبی این هنر، شهادت امام حسین (ع)، سوگ کربلا و وقایع عاشورا بوده است. اعتقادات و باورهای مذهبی به غیر از اجرای تعزیه و مراسم سوگواری، در سایر هنرها نیز جلوه کرده که یکی از این زمینه ها نقاشی روی کاشی است. بنا به بررسی های انجام گرفته، نقاشی با موضوعات مذهبی در زمینه کاشی، در تناسب با فضاها به کار رفته است که تجلی آن ها در تکایا، حسینیه ها، سقاخانه ها و غیره است. در این راستا داستان های به تصویر کشیده شده با موضوع کربلا در تکیه معاون الملک کرمانشاه از لحاظ ویژگی های تصویرگری، انتخاب مجلس، انتخاب رنگ و نماد پردازی حائز اهمیت است که در تمامی نمونه ها با موضوع مشابه، این موارد رعایت شده است. در این پژوهش سعی بر این است ضمن معرفی تابلوهای کاشیکاری تکیه معاون الملک شهرستان کرمانشاه با موضوع مصیبت کربلا، به نقد فرمی و محتوایی ۵ نمونه از آن ها پرداخته شود، نتایج به دست آمده از این تحقیق گویای این مطلب است که طبیعت گرایی از جمله ویژگی های مهمی است که در نقاشی های دوره قاجار از جمله نقاشی روی کاشی هنرمند نقاش بدان پرداخته است همچنین رنگ های مورد استفاده در این کاشیکاری ها علاوه بر اینکه ویژگی های نمادین خود را حفظ کرده است، خامی و ناپختگی خاصی را دارد که جزء ویژگی های رنگی کاشیکاری دوره قاجار است. روش تحقیق در این پژوهش تاریخی، توصیفی، تحلیلی است و اطلاعات به صورت کتابخانه ای جمع آوری شده است.

اهداف مقاله

۱- بررسی ویژگی های نقوش کاشی ها با مضامین مذهبی در دوره قاجار

۲- مطالعه تأثیر معماری تکایا و حسینیه های دوره قاجار بر نقوش کاشی ها

سوالات مقاله

۱- ویژگی های تصویری در کاشیکاری های تکیه معاون الملک با موضوع کربلا چیست؟

۲- جایگاه رنگ در کاشیکاری های تکیه معاون الملک با موضوع کربلا چیست؟

واژگان کلیدی

تکیه معاون الملک، فرهنگ عاشورایی، کاشیکاری، هنر قاجاری.

**Manifestation of Ashura
Culture on Qajar Tiles
(Case of Study: Tiles of Tekieh
of Moaven-Al-Molk)**

Lale Ahani

MA of Islamic art, faculty of Carpet
at Tabriz Islamic Art
University

l.ahani@tabriziau.ac.ir

Abstract

Two of the important religious ceremonies of Qajar era were performance of Tazieh and Rowze-khani. They were noted by various sectors of society and created and performed in the flourishing period of the art. The most important religious topics were martyrdom of Imam Hussain, grief of Karbala and Ashura events. These religious beliefs have affected the other arts such as painting on tiles. According to the past investigations, these paintings are used in accordance with different types of spaces. In this regard, the present paper has studied illustrated stories with Karbala themes in Tekieh of Moaven-Al-Molk in Kermanshah, in terms of illustration features, scene and color selection and symbolization. Research method has been historical, descriptive and analytic and the data is gathered by library research.

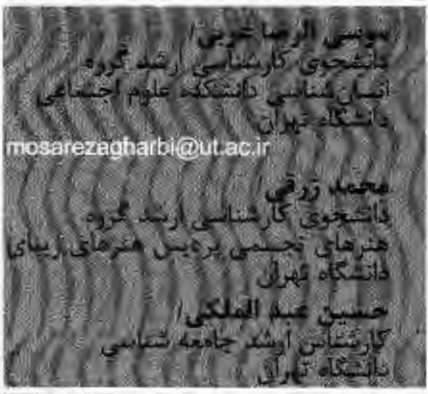
Research aims:

- 1- To investigate the features of Qajar tiling motifs with religious themes.
- 2- To study the influence of architecture of Qajar Tekiehs and Hosseiniehs on tiling motifs.

Research questions:

- 1- What are the features of illustrations on tiles of Tekieh of Moaven-Al-Molk with Karbala themes?
- 2- What is the status of colors of Tekieh of Moaven-Al-Molk's tiles with Karbala themes?

Keywords: Tekieh of Moaven-Al-Molk, Ashura culture, tiling, Qajar art.

روایتی از گسست و پیوست در یک تعزیه
در منطقه ششتمد سبزوار

چکیده

آیین‌ها آینه و نمایانگر ارزش‌های مسلط هر جامعه هستند. «تعزیه» به منزله یکی از مهم‌ترین آیین‌های مذهبی جامعه ایرانی، عمدتاً به بازسازی و بازروایی مصائب اهل بیت (ع) می‌پردازد. در این میان به نظر می‌رسد «واقعۀ کربلا» که عمده‌ترین مضمون و محتوای این آیین می‌باشد، نمایای نگره زیست‌جهان ایرانی به مقوله تقابل خیر و شر است. خیری که اهل بیت و اصحاب حسین (ع) نمایای آن بوده و تمهیدات و ویژه‌ای در این آیین همچون جایگاه نشستن، صدا و لحن، رنگ لباس و حرکات و... در خدمت این بازنمایی پیش‌بینی شده و از سویی تمهیداتی نیز در جهت بازنمایی اشقیا به مثابه عنصر شر تدارک دیده شده است. اما «حر» در میان دوسو این پیوستار قرار دارد، به عبارتی آستانمندی شخصیت حر نیز در تمهیداتی که در این آیین در نظر گرفته شده نمایان است. بنابر روایت این تعزیه در منطقه ششتمد سبزوار، حر ابتدا سر جنگ با حسین بن علی (ع) را ندارد اما در نهایت عازم مبارزه با حسین می‌شود. در نهایت بر اثر کشمکش‌های درونی حر، خیر بر شر، عقل بر نفس، باطن بر ظاهر پیروز می‌شود و حر نادیم و اکنون قاطع، طی آیینی با وساطت قرآن، پابرهنه و سربرهنه، دست بسته و چشم بسته بسوی حسین (ع)، بسوی خوبی‌ها و خیرها، عقل‌ها و باطن‌ها می‌شتابد. بدین ترتیب حر بعد از گسستی دوباره به خیرها می‌پیوندد. این پیوست با ایتار و ذبح بزرگ حر همراه می‌شود، «حر ایتارمند»، فرزند نو جوان خود را در راه خیرها، خوبی‌ها و باطن‌ها فدا می‌کند و با این ایتار، خود را برای ایتاری بزرگ‌تر یعنی «شهادت» آماده می‌سازد. نتیجه این تحقیق نشان می‌دهد که بن‌مایه تردید و شک، معلق بودگی میان خیر و شر، برزخ بین بهشت و دوزخ، فاصله بین خوبی و بدی، بن‌مایه مسلط بر این تعزیه است که در شخصیت و اجرای حر، متبلور می‌گردد. روش تحقیق در این مقاله به صورت تاریخی - تحلیلی و با استفاده از روش میدانی انجام گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه و بررسی «تعزیه» به منزله یکی از مهم‌ترین آیین‌های مذهبی جامعه
- ۲- بررسی و مقایسه رویکرد نظری و ویکتور ترنر و مفهوم «درام اجتماعی» با شخصیت و عملکرد حر در «تعزیه شهادت حرین یزیدریاحی» در منطقه ششتمد سبزوار

سوالات مقاله

- ۱- تعزیه در ایران از چه جایگاهی در هنر شیعی برخوردار است؟
- ۲- شخصیت حر و گسست و پیوست او در تعزیه چگونه نمود پیدا کرده است؟

واژگان کلیدی

تعزیه شهادت حرین یزیدریاحی، شخصیت آستانمند، درام اجتماعی، ششتمد سبزوار.

Analysis of the Cultural-Ritual Implications of Tazieh of Hur Ibn Yazid Al-Riahi in Sheshtamad of Sabzevar

-Mosareza Gharbi,
 MA Student of Anthropology at
 University of Tehran,
mosarezagharbi@ut.ac.ir
 -Mohammad Zarghi,
 MA Student of Visual Art at
 University of Tehran
 -Hossein Abdolmaleki,
 MA of sociology and lecturer at
 University of Tehran

Abstract

In ritual studies, one can find as many definitions of ritual as the number of the writers. Despite this divergence of opinions there are some convergences and agreements regarding the subject. One of these convergences is the acceptance of the social nature of these rituals, so that it can be argued the rituals are practices that are related to the society and there always is an element or elements therein which have been constructed socially. Therefore, studying religious rituals which, to the contrary of religious rites, do not have a religious law origin and in essence are social issues, is a suitable mean to a ritualistic understanding of the society under study and to providing an image of the social construction and the values of the society. Tazieh as one the most important religious rituals of the Iranian society, primarily deals with reconstruction and repetition of Ahl al-Bayt grievances. It seems that, the Battle of Karbala which is the main purport and content of this ritual is a portrayal of the perception of the Iranian worldview of the conflict between good and evil. Choosing a semantical approach in the anthropology of art, the present article seeks to scrutinize the cultural and ritual implications of Tazieh of Hur Ibn Yazid Al-Riahi in Sheshtamad in Sabzevar and hence to touch some of the cultural values in the society under study. The methodology is historical-analytic and the data is gathered through field research.

Research aims:

- 1- To study Tazieh as one of the most important social religious rituals.
- 2- To investigate and compare theory of Victor Turner and his concept of social drama with character and behavior of Hur in Tazieh of Hur Ibn Yazid Al-Riahi in Sheshtamad of Sabzevar.

Research questions:

- 1- What is the status of Persian Tazieh in Shia art?
- 2- How is Hur's character and his partition and attachment manifested in Tazieh?

Keywords: Tazieh of martyrdom of Hur ibn Yazid Al-Riahi, liminal character, social drama, Sheshtamad of Sabzevar.

نمود فرهنگ و هنر عاشورا در نقاشی های کودکان (مطالعه موردی: نقاشی های کودکان دبستان پشتران ساری)

رجا خوشنودی
کارشناس ارشد پژوهش هنر، مدرس
گروه هنر، دانشگاه قدسیه،
دانشکده ساریان
rojakhoshnoodi@yahoo.com

مریم رحیمی
دانشجوی کارشناسی ارشد هنر، موسسه
غیر انتفاعی مارلیک (نوشهر)

چکیده

مفاهیم عاشورا در ذهن و اندیشه شیعیان جایگاهی رفیع دارد به طوری که نمود آن را در فرهنگ و زبان ترسیمی می توان یافت. هنر و فرهنگ برخاسته از مفاهیم و آموزه های عاشورا در ذهن و باور مردم تثبیت شده و انتقال این مفاهیم به کودکان و رشد آن در این بستر فرهنگی و دینی سبب ایجاد نمادها و نشانه هایی در نقاشی ها و زبان ترسیمی شان گشته است. هدف از این پژوهش معرفی و شناسایی عناصر نمادین برخاسته از مفاهیم و آموزه های عاشورا در نقاشی های کودکان و آشنایی با زبان عاشورایی در این آثار است. نتیجه حاصل در این پژوهش بیانگر این است که عناصر هویت ساز فرهنگ شیعه و به طور خاص واقعه عاشورا در زبان کودک هنر آموز چگونه و با بهره از چه نمادها و نشان هایی نمودار می گردد و زبان تصویری کودک چگونه یا این مفهوم والا انس و الفت می یابد. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات به شیوه میدانی صورت گرفته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نمادها و نشانه ها در نقاشی های کودکان
- ۲- معرفی و شناسایی عناصر نمادین برخاسته از مفاهیم و آموزه های عاشورا در نقاشی کودکان

سوالات مقاله

- ۱- عناصر هویت ساز فرهنگ شیعه و به طور خاص واقعه عاشورا در زبان کودک هنر آموز چگونه و با بهره از چه نمادها و نشانه هایی نمودار می گردد؟
- ۲- زبان تصویری کودک چگونه با این مفهوم والا انس و الفت می یابد؟

واژگان کلیدی

عاشورا، زبان تصویری، نمادشناسی، زبان ترسیمی.

**Representation of Ashura
Culture and Art
in Children's Painting
(Case Study of Children's
Paintings in Pishtazan
Primary School)**

Roja Khoshnoodi

MA of art research, art lecturer at
Sarian College of Ghodsieh
University

rojakhoshnoodi@yahoo.com

Maryam Rahimi

MA student of art at Marlik higher
institute, Noohahr

Abstract

Ashura concepts have a great status among the Shiite and we can see its effect in our culture and language. The arts and cultures which are derived from Ashura concepts and teachings are stabilized in people's minds and beliefs and transferring them to the children and their growth in such a cultural and religious environment led them to draw certain signs and symbols in their paintings. Purpose of the present research is identifying and finding the symbols and signs of Ashura culture in children's paintings and make them familiar with the language of Ashura. The findings suggest that the identity-maker elements in Shia art, especially Ashura concepts and teachings, are present in children's paintings and they have a great relationship with such concepts. Methodology of the study is descriptive-analytic and the data is gathered through field research.

Research aims:

- 1- To investigate the signs and symbols in children's paintings.
- 2- Identification of Ashura signs and symbols in children's paintings.

Research questions:

- 1- How are the identity-maker elements of Shia art, especially the Ashura-related elements, represented in children's arts?
- 2- How does visual language of children get acquainted with such sublime concepts?

Keywords: Ashura, semiosis, visual language, drawing language.

لاله آهانی
کارشناسی ارشد هنر اسلامی، معصوم عباس
علمی دانشکده فرش، دانشگاه هنر
اسلامی تبریز
ahani@tabriziau.ac.ir

بدیع شمایلی حضرت ابوالفضل العباس (ع)
در نقاشی پشت شیشه

چکیده

نقاشی پشت شیشه یکی از هنرهای سنتی ارزشمند ایرانی است که از دوره صفویان از سوی هنرمندان مورد توجه قرار گرفت که بیشتر شامل موضوع های گل و مرغ بوده است. در دوره قاجار با ورود صنعت چاپ و تولید کتاب های چاپ سنگی با طراحی سیاه و سفید، تحول عظیمی در نقاشی آن دوره به وجود آمد. از سویی به تدریج با منتقل شدن هنرها از دربار به میان مردم و از سوی دیگر با ظهور نقاشی قهوه خانه ای که تجلی فرهنگ عامه مردم بود، موضوعات مختلفی از جمله داستان های شاهنامه و مضامین مذهبی و چهره نگاری امامان به سایر هنرها از جمله نقاشی پشت شیشه نیز تسری پیدا کرد. شمایل نگاری امامان معصوم و روایات مذهبی به ویژه واقعه کربلا از جمله موضوعات مهمی است که در نقاشی پشت شیشه نیز جایگاه مهمی داشته است. به واقع نقطه عطف نقاشی های مذهبی در هر زمینه ای حادثه عاشورا است، هنرمند مسلمان با اخلاص این حادثه را بر بوم شیشه به تصویر کشیده است.

شمایل حضرت عباس سوار بر اسب از جمله موضوعاتی است که در نقاشی پشت شیشه بسیار مورد توجه قرار گرفته و بارها اجرا شده است. بنا بر بررسی های انجام گرفته، شمایل های حضرت عباس (ع) در زمینه شیشه، از نظر گاه روایت های به تصویر کشیده شده در آن، ویژگی های تصویری، نماد شناسی عناصر و نشانه های رنگی بسیار حائز اهمیت بوده که در تمامی نمونه ها با موضوع مشابه، این موارد رعایت شده است. روش تحقیق در این پژوهش تاریخی، توصیفی، تحلیلی است و اطلاعات به صورت کتابخانه ای جمع آوری شده است.

اهداف مقاله

- ۱- معرفی دسته ای از نقاشی های پشت شیشه با محوریت موضوعی شمایل حضرت عباس (ع)
- ۲- مطالعه نقد محتوایی و فرمی شمایل های حضرت ابوالفضل العباس در نقاشی پشت شیشه

سوالات مقاله

- ۱- ویژگی های تصویری شمایل حضرت عباس در زمینه نقاشی پشت شیشه چیست؟
- ۳- چه ارتباط مفهومی در رنگ های استفاده شده در شمایل حضرت عباس وجود دارد؟

واژگان کلیدی

نقاشی پشت شیشه، شمایل نگاری، حضرت عباس، دوره قاجار.

Survey of Hazrat-e Abbas Iconography on Vitray

-Lale Ahani,
MA of Islamic art, faculty of Carpet
at Tabriz Islamic Art
University,
Lahani@tabriziau.ac.ir

Abstract

Artists have considered vitray (painting behind glass) as one of the valuable traditional arts of Iran from Safavid era, where most of its subjects include flowers and birds. In Qajar era, after the entrance of print industry and production of books with black and white design by lithography, there was a huge change in paintings of that period. On one hand, with gradual transference of the arts from the court to the laymen, on the other hand with introduction of Ghahve-khaneh (coffee-house) painting that was an expression of popular culture, different topics such as Shahnameh stories, religious themes, portraiture of imams, and other arts such as vitray were spreading. Iconography of imams and religious traditions – particularly the event of Karbala – is among the important issues that have a significant place in vitray art. Indeed, the turning point of the religious paintings in different fields is Ashura. Muslim artists have sincerely portrayed the event on glass.

The icon of Hazrat-e Abbas on horseback is one of the topics that have been highly regarded in vitray and performed frequently. According to surveys, icons of Hazrat-e Abbas on vitray, the point of view of the narrative depicted on them, illustration features, semiotics of elements and colored signs are very important, so that there are the same items in the entire cases. Methodology of the present study is historical, descriptive and analytic. Data is collected through library research.

Research aims:

- 1- Introduction of one of the categories of vitray with the subject of Hazrat-e Abbas icons;
- 2- To study the content and figurative criticism of the considered cases.

Research questions:

- 1- What are the visual features of Hazrat-e Abbas's iconographies on vitrays?
- 2- What are the implications of the used colors in the iconographies of Hazrat-e Abbas?

Keywords: vitray, iconography, Hazrat-e Abbas, Qajar era.

بررسی واقعۀ عاشورا در آینه هنر نقاشی قهوه‌خانه‌ای

مرتضی افشاری /
استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده
هنر دانشگاه شاهد تهران
berin.334@gmail.com
مینا محمدی /
دانشجوی کارشناسی ارشد نقاشی دانشگاه
شاهد تهران

چکیده

هنر به عنوان یکی از عرصه‌های فعالیت بشر، از دیرباز تا کنون، با ظهور و بروز در نقش‌ها و تعاریف گوناگون تداوم یافته است. از ویژگی‌های اساسی نقاشی ایران در سده‌های پس از اسلام، پیوستگی‌اش با دین اسلام است. آنچه را که در قالب نقاشی قهوه‌خانه‌ای باز می‌شناسیم نخست می‌بایست در تولید پرده‌های تعزیه جستجو کرد که حماسه بزرگ کربلارایانمایی می‌کند. روش انجام این پژوهش توصیفی است و از چهار اثر به عنوان نمونه استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد در دورانی که نقاشی قهوه‌خانه‌ای رواج داشت، حوادث عاشورا از مهم‌ترین موضوعات کار نقاشان آن دوره بوده و اغلب آن‌ها جنبه روایی داشته و کمتر از جنبه‌های تاریخی عدول می‌کردند و همچنین ویژگی‌های بصری مشترکی در آثار هنرمندان آن دوره وجود داشته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی ویژگی‌های بصری آثار نقاشان قهوه‌خانه‌ای
- ۲- مطالعه تأثیر واقعۀ عاشورا بر نقاشی قهوه‌خانه‌ای

سوالات مقاله

- ۱- چه ویژگی‌های بصری در آثار نقاشی واقعۀ عاشورا مکتب قهوه‌خانه‌ای وجود دارد؟
- ۲- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی بین آثار نقاشی عاشورایی هنرمندان برجسته این دوره است؟

واژگان کلیدی

نقاشی قهوه‌خانه‌ای، واقعۀ عاشورا، تعزیه‌خوانی.

Study of the Ashura Event in Ghahve-khaneh Paintin

-Morteza Alahian,

Assistant professor of painting
Faculty of Art, Al-Zahra University,
Tehran,

bayan_334@yahoo.com

-Mina Mohammadi,

MA student of painting,
Shahed University,

Abstract

Art as one of the fields of human activity, has long had a continued emergence in various roles and definitions. The basic features of Iranian painting, in the centuries after Islam is its alliance with the Islamic faith. Whatever in Ghahve-khaneh (coffee-house) painting we recognize, we must first look forward in Taziyeh that shows the great epic of Karbala. The first purpose of writing this paper is to study religious paintings and the other one is to deliver the narrative of the oppressed art and deprived artists whom have hearts full of emotion and love for the family of Prophet Mohammad (PBUH).

The methodology was descriptive and we have used four paintings as samples. Results of the research show that at the time when Ghahve-khaneh painting was current, the events of Ashura were the most important themes of artworks and the artists have narrated them; and also there exist common visual features in works of every Ghahve-khaneh artist.

Research aims:

- 1- To study the effect of Ashura event on Ghahve-khaneh painting.
- 2- To identify the visual features of Ghahve-khaneh paintings.

Research questions:

- 1- What are the visual features of the works about Ashura in Ghahve-khaneh painting?
- 2- What are the similarities and differences in the Ashura paintings of famous Ghahve-khaneh artists?

Keywords: Painting, Ashura, Ghahve-khaneh.

هنر زیباترین و فرهنگ عاشورا

موضوع: هنر اسلامی

مدرس دانشگاه

و کارشناس میراث فرهنگی

mgholami2013@yahoo.com

چکیده

اینکه مراسم عزاداری امام حسین (ع) دارای چه بار معنایی است و چگونه و در چه زمانی شکل گرفته است سؤالاتی هيجان برانگيز و دانستن آنها مایه مباهات است. دانستن اینکه پیام قیام عاشورا چیست و چه پیام هایی در اشکال اجرای آن وجود دارد، بسیار تأمل برانگیز است و بی تردید پاسخی در خور فهم به منتقدان ارایه می کند. براساس تحقیقات اسطوره شناسی ریشه های پیدایش این مراسم به تاریخ باستان باز می گردد. در واقع آیین عزاداری امام حسین (ع) بازخوانی با بار معنایی عمیق و امتزاج چند فرهنگ است. با پا گرفتن مذهب تشیع در ایران "امام حسین (ع)" به گونه شجاع ترین و کاملترین مدافع حق در قالب اسطوره شهادت و در شکل آیین های قدیم، بازخوانی و به جهانیان معرفی گردید. نتایج این تحقیق از طریق مطالعه موردی نمادها و اسطوره های مراسم عزاداری عاشورا که در زمان صفویه شکل گرفته و رسمیت یافته است با تکیه بر روایت ها و نمادهای سمبلیک که از آیین اسطوره سیاوش در ذهن جمعی و قومی ما وجود آمده بود، ارایه گردید. روش تحقیق در این پژوهش تاریخی، تحلیلی و توصیفی بوده و مطالب این مقاله براساس مستندات که توسط اسطوره شناسان ارایه گردیده، استخراج، تحلیل و تنظیم گردیده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی نماد و اسطوره شناسی در عزاداری ایرانیان بویژه در عزاداری امام حسین (ع)
- ۲- مطالعه بازتاب آیین عزاداری امام حسین (ع) در توسعه فرهنگ شیعی در ایران

سوالات مقاله

- ۱- مراسم آیینی عزاداری برای امام حسین ریشه در چه تفکرات و اسطوره های فرهنگ ایران دارد؟
- ۲- نمادهای عاشورا چگونه در اعتقادات مردم نمود پیدا کرده است؟

واژگان کلیدی

اسطوره، نماد، سوگ سیاوش، عاشورا.

The Art, Language and Ashura Culture

Marzieh Gholami
 University lecturer and
 cultural heritage expert
mgholami2013@yahoo.com

Abstract

The main questions about ritual mourning for Imam Hussein are: What is its meaning? And when was it formed? Some critics, including the Wahhabis who lack the necessary historical and religious knowledge have a static glance at the issue and criticize the related rituals. Understanding the message of Ashura and formation of its symbolic signs is necessary and can be understood by the critics. According to mythology researches, roots of the ritual dates back to ancient history. In fact, Imam Hussein ritual is originated from several cultures. With the formation of Shia faith in Iran, Imam Hussein has been known as a symbol of courage in the mythology of martyrdom and righteousness; and he was introduced to the world. The results suggest that the mythology is created in Safavid era and according to symbolic narration of Siavash mythology. The methodology is historical, analytic and descriptive and the data is gathered through library research.

Research aims:

- 1- To investigate symbol and myth in Iranian mourning for Imam Hussein.
- 2- To study reflection of ritual of Imam Hussein mourning in spread of Shia culture in Iran.

Research questions:

- 1- What are the roots of ritual mourning for Imam Hussein in Iran?
- 2- How are the Ashura symbols reflected in people beliefs?

Keywords: myth, symbol, grief of Siavash.

loftollah.arian@gmail.com

چکیده

می‌توان گفت فرهنگ، مجموعه‌ای از باورها و اعتقادات، کردار و شیوه زندگی مردمانی است که در بستری مشترک به حیات می‌پردازند. در این میان همواره اعتقاداتی بوده است که با گذار فرهنگ از نگاه اسطوره به نگاه دینی چرخش می‌یابند و در هیئتی دیگر، در آیینی جدید رخ می‌نمایانند. مراسم عزاداری عاشورا نمونه بارزی از این گونه آیین‌های فرهنگی، عقیدتی مردم ایران به حساب می‌آید. با نگاهی بن‌شناسانه می‌توان تفکر و اساس اسطوره‌ای را که در این آیین تغییر شکل داده و به حیات خود ادامه می‌دهد، بازشناخت. این مراسم را وسایل بسیاری که ریشه در فرهنگ و اساطیر کهن ایران دارند مزین می‌کنند که در بین آنها علم یا بیرق، به عنوان پیشاهنگ دسته‌های عزاداری، با دربر گرفتن المان‌های اسطوره محوری همچون درخت زندگی، اژدها، و طاووس، بیشترین سهم را از اسطوره‌ها به خود اختصاص داده و از اهمیت بسزایی برخوردار است. بدین روی منابع کتابخانه‌ای پیرامون موضوع حاضر مطالعه شده و یافته‌ها به روش توصیفی و تحلیلی در همسنگی با آثار و فرهنگ اساطیر ایرانی و اسلامی تفسیر شده و به این منتج شد که علم با محوریت درخت زندگی نمونه استحال شده فرهنگ کهن اسطوره‌ای ایران است که در طول تاریخ تاثیر اندیشه و تفکر جمعی تعدیل شده و در قالب نمادی دینی در مراسمات ایران پدیدار شده است.

اهداف مقاله

- ۱- شناخت ریشه و بن مایه علم و اساطیر استحال شده در آن
- ۲- بررسی نمادهای به کار رفته در علم‌های مراسم عزاداری عاشورا

سوالات مقاله

- ۱- چه اساطیری در آیین عاشورا استحال پیدا کرده‌اند؟
- ۲- روند استحال به چه شکل انجام شده و اساطیر استحال شده در چه قالبی باز نمود پیدا کرده‌اند؟

واژگان کلیدی

ایران، فرهنگ، اسطوره، دین، عاشورا، علم.

A Survey on the Transformation in Ashura Mourning Ceremony with Emphasis on Ensigns

Farzaneh Ghahremani, PhD,
PhD student of Islamic Art, Tarbiat
Modares University,
f.ghahremani@tarbiatmodares.ac.ir
*Nahid Ghahremani, PhD,
Associate Professor of Painting,
Tarbiat Modares University

Abstract

One can say that culture is a collection of beliefs, behaviors, and lifestyles of a group of people who live in a common land. There have always been some beliefs which evolve from myth to religious items through the passage of time and thus reappear again in another form, and in a new custom. Ashura mourning ceremony serves as a remarkable sample of these kinds of cultural-religious rites among the Iranian. The underlying thoughts and the mythic basis of these rites could be revealed through a deep survey on their origin and roots. Many different items that are rooted in Iranian ancient culture and myths are used in this ceremony, among which ensigns (flags that serve as the sign of scouts of the mourning groups) contain some mythic elements like the tree of life, dragon and lion which have the upmost mythical aspects and are thus of a great importance. The present research seeks to identify the mythical aspects of elements used in Ashura ceremony, and the way these mythical items are represented in the rite. To achieve this, the mythical roots and origin of ensign is identified and traced back. The data is gathered through library research and findings are interpreted using a descriptive-analytic methodology within the paradigm of Islamic and Iranian myths. It is concluded that the ensign with motif of tree of life is a transformed sample of Iranian ancient mythical elements which had undergone some changes through the passage of time and been adopted under the influence of collective thoughts to serve as a religious symbol in Iranians' religious rites and ceremonies.

Research aims:

- 1- Identification of roots and origin of the ensign and its myth.
- 2- To investigate the signs on the ensigns of Ashura ceremonies.

Research questions:

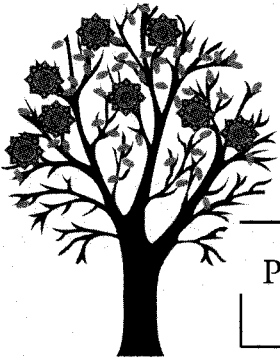
- 1- Which myths are transformed into Ashura rites?
- 2- How was the process of the transformation and how are the transformed myths represented?

Keywords: Iran, culture, myth, religion, Ashura, ensign.

پیش
هنگام

رنگ در هنر
و معماری
شیعی

Part 7

**Color in Shiah
Art and
Architecture**

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamic Art
Concepts and Values*

جایگاه رنگ لاجورد در تذهیب
قرن های دور و مدبری

علی رضا حواجه احمد عطاری
استادیار دانشگاه هنر اصفهان
alirezaattan@yahoo.com

رهبر عباسپور
کارشناسی ارشد صنایع دستی
دانشگاه هنر اصفهان
شادی شهراری براه
دانشجوی کارشناسی ارشد صنایع دستی
جایگاه هنر اصفهان

چکیده

حکومت صفوی به عنوان حکومتی شیعی مذهب نقش بسزایی در تولید آثار هنر اسلامی داشته است. در این دوره تهیه و تولید کتاب در دربار به اوج خود می رسد و به تبع آن سفارش تزیین کتاب گسترش می یابد. در میان رنگهای مورد استفاده در کتابهای این دوره رنگ لاجورد از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است. اهمیت رنگ لاجورد به گونه ایست که در طول ادوار تاریخ کتاب آرایی و خصوصاً در دوره صفوی همواره کاربرد فراوان داشته و کتابهای مختلفی چون قرآن، ادعیه، گفته های ائمه اطهار (خصوصاً حضرت علی ع) و کتب شعر همچون منطق الطیر، خمسه نظامی، شاهنامه شاه طهماسب و ... را مزین نموده است. یافته های تحقیق نشان می دهد که هنرمندان صفوی برای تزیین کتب آن دوره بیشترین استفاده را از رنگ لاجورد داشته اند؛ و بدلیل تیره بودن رنگ لاجورد باعث می شده که رنگها (خصوصاً طلا) بیشتر نمایان شود، همچنین استفاده از رنگ لاجورد مفهومی نمادین از حضور حضرت الهی را علی الخصوص در موضوعات مذهبی و دینی - تداعی می کند به گونه ای که بیننده با دیدن نسخ تذهیب شده به رنگ لاجورد به نحوی آرامش درونی را تجربه می کند. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده و برای گردآوری مطالب از روش کتابخانه ای استفاده شده است. تصاویر به صورت غیر احتمالی جمع آوری شده و براساس نزدیکی به گرایش موضوعات شیعه انتخاب گردیده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی و شناخت کاربرد رنگ لاجورد در دوره صفوی
- ۲- دستیابی به مفاهیم عرفانی این رنگ و ارتباطش با مضامین مربوط به این دوره

سوالات مقاله

- ۱- گستره رنگ لاجورد در نسخ خطی دوره صفوی چگونه است؟
- ۲- این رنگ چه مفهومی دارد و از چه ویژگی هایی برخوردار است؟

واژگان کلیدی

کتاب آرایی، تذهیب، نسخ خطی، حکومت شیعی صفوی، رنگ لاجورد.

Status of Azure Color in Safavid Manuscripts of Quran

Dr. Behzad Karimi Ahmadi, Associate Professor, faculty of Handicrafts, Art University of Isfahan.

MA of handicrafts, Art University of Isfahan

MA Student of handicrafts, Art University of Isfahan

Abstract

Shiite Safavid government has had an important role in the production of Islamic arts and artworks. The Safavid era had seen an observable rise in decorating books and book production. Among the colors used for decoration of books in the period, azure color had a special status. Azure is important because it has been used widely for book decoration throughout the history, especially in the Safavid period when it has been used to adorn many books like Quran, prayer booklets, hadiths (especially from Imam Ali) and poem books like Manteq Al-Teir, Khamse Nezami, Shahnameh of Shah Tahmasp, etc. Research findings suggest that Safavid artists have used lots of azure color; and dark azure makes the other colors (especially gold) to become more vivid and visible. Azure also evokes the symbolic concept of the presence of God, especially in religious matters, and usage of azure in the illuminated manuscripts gives a feeling of inner peace to the viewer(s). Methodology of the present research is descriptive-analytic and the data is gathered through library research. The images have been selected non-randomly and on the basis of the Shiite subjects.

Research aims:

- 1- To review and understand the use of azure color in Safavid period;
- 2- To access the mystical concepts of azure color and its association with the related themes of Safavid era.

Research questions:

- 1- What range of azure colors is used in Safavid manuscripts?
- 2- What is the meaning and characteristics of azure color?

Keywords: book layout, illumination, manuscript, Shiite Safavid, azure color.

هانی زارعی
مدرس دانشگاه پیام نور
گرایش ارشد مرمت
گرایش مرمت بناهای تاریخی
hani.zareib5@gmail.com

نقش رنگ در
طراحی خانه های شیراز
و تأثیر آن بر روان و سلامت انسان
(با بررسی رنگ ها در قرآن و
احادیث)

چکیده

پژوهش حاضر در پی شناخت انواع، نقش و کارکرد رنگ ها در طراحی خانه های شیراز در عصر قاجار و دست یابی به ویژگی های آن است. فرضیه اصلی در مقاله حاضر این است که خانه های مسکونی مسلمانان شیراز در دوره قاجاریه در طراحی و فضاسازی حیاط و عناصر مرتبط با آن نظیر آب و درخت، پنجره و ارسی ها و طراحی فضای داخلی دارای اصول مذهبی، روانی و زیباشناختی خاصی هستند. لذا با بررسی میدانی و کتابخانه ای به تحلیل خانه ها و اجزاء سازنده از قبیل: اتاق ها، حیاط ها، حوض و باغچه ۸ خانه به طور خاص از کل محلات بافت تاریخی و ۳۰ نمونه از محله تاریخی سرباغ پرداخته شده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می دهند که در خانه های دوره قاجار شیراز از رنگ های سبز، زرد، قرمز، سفید و آبی با معانی به ترتیب طبیعت، خورشید، گرما، و آرامش و سردی در ارسی ها به کار رفته است. به نحوی که از رنگ های گرم در بخش زمستانی، رنگ های سرد آبی و سبز در بخش تابستانی و درختان سبز رنگ نارنج و آبی آرمش بخش و پاکی آب در حیاط استفاده شده است. کاربرد پزشکی رنگ ها و تأثیر آن ها بر دستگاه گوارش، عضلات، اعصاب و روان انسان، همچنین ممانعت از ورود حشرات نظیر عنکبوت و موریا به کاربرد رنگ قرمز و زرد از دیگر موارد قابل ذکر است، اما آنچه در گزینش این رنگ ها اهمیت فراوان دارد نقش مذهب و آموزه های مکتب تشیع در خصوص انتخاب آن ها است که در قرآن و احادیث و کتب مذهبی به فراوانی ذکر شده است و برخی رنگ ها نظیر سبز نقش تقدس یافته و بر جنبه های تأثیرات آن بر روان انسان تأکید فراوانی شده است. روش تحقیق در مقاله حاضر به صورت تاریخی - تحلیلی و توصیفی و اطلاعات به صورت کتابخانه ای و میدانی جمع آوری شده است.

اهداف مقاله

- ۱- شناخت انواع، نقش و کارکرد رنگ ها در طراحی خانه های شیراز در عصر قاجار
- ۲- مطالعه نقش مذهب و آموزه های مکتب تشیع در خصوص بکارگیری رنگ

سوالات مقاله

- ۱- رنگ های مورد استفاده در خانه های شیراز بر چه مبنایی بکار رفته اند؟
- ۲- قرآن و مذهب چه تأثیری در کیفیت رنگ های بکاررفته در خانه های شیراز در دوره قاجار دارند؟

واژگان کلیدی

خانه های شیراز، رنگ، رنگ درمانی، تأثیرات روانی رنگ.

**Application of Color Concept
in Designing Qajar Houses in
Shiraz and its Impact on
Mental Health (by Analyzing
Colors in Quran and Hadith)**

Hani Zarei

MA in historical buildings,
researcher and lecturer at Payame
Noor University.

hani.zarei59@gmail.com

Abstract

The present study is trying to identify the role and function of colors in designing houses in Shiraz in Qajar era and recognizing their features. According to the main hypothesis of the paper, the design of Qajar Muslim houses in Shiraz and decoration of yards are associated with elements such as water, tree, window and sash, and the interior designs have been following certain religious, psychological and aesthetic principles. So, through a field and library research, 8 houses and their components such as rooms and gardens, yards, and pools in historical context of Shiraz which contains a whole community of 30 samples in historical neighborhood of Sarbagh have been analyzed. The results suggest that green, yellow, red, white and blue colors which respectively are signs of nature, sun, heat, peace and coldness have been used in sashes of Qajar houses in Shiraz. Thus, warm colors in winter part, cool colors like blue and green in summer part, green orange trees, and water with peaceful blue color have been used in yards. Medical uses of colors and their effects on the digestive system, muscles and soul, as well as preventing insects such as spiders and termites with red and yellow colors are noteworthy. But what is more important in selection of the colors is the role of religion and teachings of Shiism which is abundantly expressed in Quran and hadiths; and some colors like green are consecrated and their psychological impacts on human are emphasized. The methodology is historical, analytic and descriptive and the data is gathered through library and field research.

Research aims:

- 1- To identify types of motifs and function of colors in designing houses in Shiraz in Qajar era.
- 2- To study the role of religion and Shiite teachings about color application.

Research questions:

- 1- Why the used colors have been applied in Shiraz houses?
- 2- What is the role of Quran and religion in selecting the used colors in Shiraz houses of Qajar era?

Keywords: Shiraz houses, color, color therapy, psychological impact of color, Shiism.

saeede.vahidfar@znu.ac.ir

چکیده

عصر صفویه در تاریخ ایران، عصر شکوفایی در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی و هنری و ... می‌باشد. در این دوره ایران از نظر اعتقادی به خصوص اعتقادات شیعی نیز به شکوفایی رسید. صفویان با رسمیت بخشیدن به مذهب تشیع در سراسر ایران سبب شدند فلسفه و تفکر شیعی نمود خاصی در ایران پیدا کند و در راستای این تأثیر، آثار معماری باشکوه و مهمی از آن دوره بر جای مانده است که بیانگر نوع تفکر حاکم بر معماری این دوره می‌باشد. در این دوره، ایران در زمینه معماری پیشرفت شایانی نمود. به دنبال رواج تشیع در عصر صفویان، به رنگ نیز که از جمله نشانه‌های چشمگیر الهی در جهان هستی است، در هنر این دوره توجه و به اهمیت و نقش آن که قبل از اسلام نیز رونق داشت، افزوده شد و آثار باشکوهی ساخته شد که در آن‌ها از رنگ بعنوان نماد استفاده می‌شد. از نتایج این تحقیق می‌توان به این اشاره نمود که در معماری بناهای عصر صفوی به رنگ‌های سبز و سیاه که در هنر اسلامی شیعی دارای قداس بوده به وفور استفاده شده است. در مطالعه تحقیق پیشرو از روش تحلیلی-توصیفی و گردآوری مطالب به شیوه میدانی و کتابخانه‌ای بهره گرفته است.

اهداف مقاله

۱- ویژگی‌های نمادین رنگ در هنر معماری شیعی دوره صفوی

۲- بررسی جایگاه و نقش رنگ در معماری عصر صفوی

سوالات مقاله

۱- عنصر رنگ چه تأثیری در معماری شیعی عصر صفوی داشته است؟

۲- آیا رنگ می‌توانسته معرف اعتقادات شیعی باشد؟

واژگان کلیدی

ایران، عصر صفوی، تشیع، رنگ، هنر معماری.

Position of Color in Safavid Architecture

MA student of history and civilization of Islamic nations, Zanjan University,

Abstract

Iran's Safavid era is the era of prosperity in political, economic, artistic, etc. aspects. In this period Iran was flourished in terms of beliefs, especially the Shiite beliefs. With the formalization of the Shiite Safavid government in Iran and spreading Shiite thought and philosophy, magnificent and important works of architecture were created and are remained from that period which express the nature of architectural thinking of the era. In this period, Iran reached impressive developments in architecture field. Following the spread of Shiism in the Safavid era, the color was also considered as a significant sign of God in the universe. Importance and role of color that had been flourished before Islam, was added to Safavid monumental works and certain colors were used as symbol. Main purpose of the present study is to evaluate the importance and role of color and its impact on the architecture of the Safavid era. Library and field research have been employed to answer the study questions.

Research aims:

- 1- To study the symbolic characteristics of color in Shiite Safavid architecture;
- 2- To assess the status and role of color in Safavid architecture.

Research questions:

- 1- What was the impact of color on the Shiite Safavid architecture?
- 2- Could the colors introduce the Shiite beliefs?

Keywords:Iran, Safavid era, Shiism, color, architecture.

بهاره مقدم
کارشناسی ارشد باستان شناسی

عرفان و تجلی رنگ در نقوش کاشی های صفوی حرم مطهر امام رضا (ع)

چکیده

بین هنر و عرفان رابطه ای بسیار ظریف برقرار است. صفحه کاشی زمینه مناسبی برای ایجاد نقوش مختلف نمادین بوده که بوسیله آن هنرمند دوره صفوی می توانست هنر معنوی خود را بر روی کاشی نقش کند و هنر خود را در پی یافتن فطرت پاک انسانی و رویت جمال زیبای الهی قرار دهد.

نمادگرایی بیشترین سهم را در علوم مقدس عرفانی داشته است، به واسطه همین نمادها شخص طلب کردن را ادامه می دهد و با نیروی ذهن ناخود آگاه به بیداری می رسد. رنگ نیز در روح و روان نیایشگر موثر می باشد و رنگ ها می تواند راوی لطافت و زیبایی، هیجان و شیدایی عالمی دیگر باشد. رنگ ها و نقوشی که بر روی کاشی های دوره صفوی حرم مطهر امام رضا (ع) قرار گرفته است، شامل نقوش گیاهی، حیوانی و هندسی است که هر کدام به نوعی بیانی خارج از زیبایی ظاهری دارد و با عالم باطنی ارتباط دارد. در این پژوهش تلاش شده است که با انتخاب مهمترین نقوش کاشی ها در دوره صفوی ارتباط رنگ ها و نقوش کاشی ها با عالم عرفانی مورد بررسی قرار گیرد. روش گردآوری اطلاعات این پژوهش به صورت میدانی و کتابخانه ای است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی رنگ های به کار رفته در کاشی های حرم مطهر امام رضا (ع)
- ۲- مطالعه تاثیر عرفان در رنگ های به کار رفته در کاشی های صفوی حرم مطهر امام رضا (ع)

سوالات مقاله

- ۱- کاربرد چه رنگ هایی بیشتر در دوره صفوی بر روی کاشی های حرم مطهر امام رضا (ع) بیشتر بوده و این رنگ ها چه تاثیری بر روحیات نیایشگر گذاشته است؟
- ۲- نقوشی که بر روی کاشی های دوره صفوی حرم مطهر امام رضا نقش شده بیانگر چیست؟

واژگان کلیدی

حرم مطهر امام رضا (ع)، کاشی، دوره صفوی، نقش و رنگ.

Mysticism and Manifestation of Color in Motifs of Safavid Tiling in Imam Reza's Shrine

Bahareh Moghadam,
MA in Archeology,
bahar.moghadam@gmail.com

Abstract

There is a very delicate relationship between art and mysticism. The surface of tile has been suitable plane to create various symbolic designs by which the artist of Safavid period could design his spiritual art on tile and put his art to seek pure human nature and seeing the magnificence of God's beauty. Symbolism has the largest portion in holy spiritual sciences. Color is also effective in worshipers' spirit and could be narrator of elegance and beauty, excitement and mania of the other world. Designs of the holy shrine's tiles include plant, animal and geometric patterns which each kind of content is associated with religious concepts and mystical narratives. The main colors used in this case are blue, green and the colors between them while blue is a sacred color in Islamic culture and green is the symbol of life and living. According to this, religious motivation has been effective in creating the designs, and colors reinforce the moral spirit. In this research it is attempted to verify the relationship between the colors and tiles' designs and spiritual world by choosing the more important designs of Safavid tiles. Data collection method of this research is library and field research and methodology is analytic, descriptive and historical.

Research aims:

- 1- To investigate the colors of tiling in Imam Reza's shrine.
- 2- To study the influence of mysticism on the colors of tiling in Imam Reza's shrine.

Research questions:

- 1- Which colors have been used on tiles of holy shrine of Imam Reza (AS) in the Safavid period and what impact do they have on worshipers' spirit?
- 2- What are the concepts of motifs of Safavid tiling in Imam Reza's shrine?

Keywords: Imam Reza's Shrine, tile, Safavid era, motif and color.

rashno169@yahoo.com

چکیده

ایران سرزمین هنر پروری و هنر دوستی می‌باشد و از گذشته‌های دور همواره مهد هنر خوانده شده است. از این رو همه گونه‌های هنر در آن نمودی ویژه یافته‌اند و در این میان معماری، این ضروری‌ترین نیاز آدمی متأثر از این ذائقه هنری شکوهی غریب یافته است. به نظر می‌رسد ورود دین اسلام با نظام اعتقادی جامع و جهانبینی بی‌نظیری که دارد، تأثیری عمیق بر این مردمان گذاشته و بی‌گمان موجب شده است تا عناصر متعالی آن در آداب و رسوم این مردمان جلوه گر شود. مسجد - مقبره گنبد علویان همدان یکی از شاهکارهای معماری اسلامی به حساب می‌آید که از هنرنمایی دو عصر تاریخی (سلجوقیان و ایلخانان) برخوردار است.

ایرانیان از دیر باز گرایش به تزیین منازل، ظروف و دیگر ابزار زندگی داشته‌اند و در این مسیر نقش‌های مختلف تزیینی ابزار مناسبی در دستان آنان بوده است. این نقوش علاوه بر بعد زیبایی‌شناسانه قابلیت‌های کاربردی نیز داشته‌اند، لذا در گذر زمان مفاهیم و فلسفه‌ای خاص را به همراه داشته و با هدفی مشخص به کار رفته‌اند، به طوری که مطالعه آن‌ها می‌تواند ارتباط این آرایه‌ها را با کارکردهایشان و نوع نگرش خالقانشان آشکار سازد.

نتایج حاصل از این پژوهش که به شیوه میدانی و کتابخانه‌ای مورد تحلیل قرار گرفته نشان می‌دهد، در طراحی بنا و انتخاب عناصر معمارانه و نیز تزیینات و متعلقات مربوط به آن در بنای مذکور نگرش و جهان‌بینی شیعی عمیقاً مد نظر بوده است، به طوری که می‌توان ادعا نمود، دست‌اندرکاران برپایی این بنا یا پیرو مذهب تشیع بوده و یا گرایش‌های شیعی داشته‌اند و انتساب این بنا به خاندان شیعه مذهب علویان خود گواه این حقیقت است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی تأثیرات تفکرات شیعه در معماری مسجد علویان همدان
- ۲- مطالعه و بررسی نقوش در کتیبه‌های مسجد - مقبره گنبد علویان

سوالات مقاله

- ۱- تفکرات شیعه چگونه در ساخت مسجد - مقبره علویان نمود پیدا کرده است؟
- ۲- تزیینات و نقوش کتیبه‌های مسجد علویان حاوی چه مضامینی از هنر شیعی است؟

واژگان کلیدی

گنبد، نقوش تزیینی (آرایه‌ها و آذینه‌ها)، آجرکاری، گچبری، محراب، کتیبه.

Studying the Manifestations of Shiah Thoughts in Inscriptions of Dome of Alavian Mosque in Hamadan

Shakiba Safdarian,
Lecturer at Technical and Vocational
University (Zainab Kobra School for
girls in Hamedan,
rastun0169@yahoo.com

Abstract

Iran is the land of art creation and love of art and it has been called the cradle of art. Thus, all types of arts are specifically presented and particularly architecture, the most essential human need, is derived from this artistic taste. It seems that the arrival of Islam with its comprehensive belief system and unique ideology has had a great influence on the past people, and no doubt, it has created highly precious elements in the traditions and conventions of the people. Alavian Mosque in Hamedan is considered as one of the masterpieces of Islamic architecture that enjoys the arts of two historical periods of Seljuk and Ilkhanid.

Since far past, the Iranian have had tendency to decorate their houses, pots or dishes and other household utensils or instruments and to this end, different decorative designs have been utilized as suitable decorative tools. In addition to their esthetics aspect, such designs indicate the application capacity too, thus they have had their own specific concepts and philosophies over time and have been used with definite or certain goal, in a way that their study could reveal the relationship between such artworks and the insight of their creators.

The data is gathered through library and field research and the results suggest that in designing the mentioned building, selecting architectural elements and decorations and related things in the building, the artists have paid much attention to Shiite ideology, so it could be claimed that the builders of the artwork have been followers of the Shiite religion or have had Shiite tendencies and the artwork is attributed to Shiite Alavid family.

Research aims:

- 1- Analyzing the effects of Shia ideology and beliefs on the structure of Alavian Mosque in Hamedan;
- 2- Studying the decorations of dome inscriptions in Alavian Mosque.

Research questions:

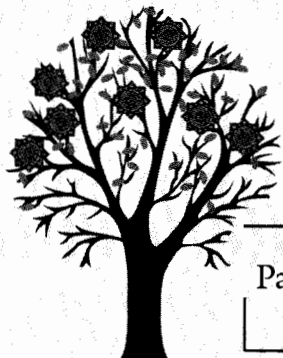
- 1- Is there any relationship between the meaning of the inscriptions and fundamental Shia thoughts?
- 2- Which themes of Shia art are used in the decorations and motifs of inscriptions in Alavian Mosque?

Keywords:dome, decorative motifs, brickwork, plasterwork, adytum, inscription.

پنجشنبه
هشتم

نظریه مفاهیم
شیعه بر شکل
گیری و نقوش
هنرهای سنتی
و صنایع دستی
و گردشگری

Part 8

**The Influence of
Shiah Concepts on
Formation of
Traditional Arts,
Handicrafts
Motifs
and Tourism**

*The place of Shiah Art in the
Interpretation of Islamin Art
Concepts and Values*

تجسم نمادین تفکر شیعی
در هنرهای کاربردی ایران

چکیده

یکی از مهمترین عوامل تاثیر گذار بر هنر ایران، ارتباط نزدیک بین هنر و مذهب می باشد که در فرهنگ و تمدن شیعی جایگاهی فراتر از آنچه در ظاهر دیده می شود، دارد. بسیاری از هنرمندان با بهره گیری از مفاهیم عمیق و اندیشه های بلند دینی، آثاری نمادین از هنر خویش را آفریده اند. آشکارترین وجه ممکن این آثار در هنرهای کاربردی تجلی یافته است. از جمله این آثار می توان به نام امام علی (ع) در میان مسلمانان اشاره کرد که مخصوصا در میان شیعیان همیشه با عظمت و توجه خاصی همراه بوده است. این عظمت و قدرت بیشتر در قالب نمادین شیر در هنرهای مختلف کاربردی از جمله بسیاری از دعاها و اشعار در مدح امام علی (ع) نقش شده است. هم چنین تکرار حرف (و) با مفاهیم شیعی به صورت متقارن، نمادی از شیعه دوازده امامی است که در کیان هنر اسلامی حامل و منشا اصیل ترین شکل هنر شیعی محسوب می شوند.

این تحقیق با بررسی زوایای گوناگون هنرهای کاربردی در معماری اسلامی، خوشنویسی و... در پی یافتن رابطه بین مذهب و شکل گیری نمادین آنها در هنرهای کاربردی در طول تاریخ هنر اسلامی ایران می باشد. در این راستا با روش تحقیق توصیفی، تحلیلی به جمع آوری اطلاعات از طریق اسناد کتابخانه ای و مشاهدات میدانی پرداخته شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد که مذهب و هنر اثرات متقابلی بر یکدیگر داشته و قالب و محتوای معنوی آنها با توجه به کاربردشان نمودی از عشق، علاقه و خلاقیت هنرمندان مسلمان می باشد که طرح هایی با مضمون مذهبی اما متفاوت با یکدیگر خلق کرده اند که علاوه بر بار محتوایی، مرتبه کمال بر روح و عقل انسان را عرضه می دارند.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی زوایای گوناگون هنرهای کاربردی
- ۲- مطالعه رابطه بین مذهب و شکل گیری نمادین آن در هنرهای کاربردی

سوالات مقاله

- ۱- چگونه هنرهای کاربردی در هنر شیعی نمود یافته است؟
- ۲- چه رابطه ای بین مذهب و شکل گیری نمادین آنها در هنرهای کاربردی وجود دارد؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، نقوش نمادین، هنرهای کاربردی.

Symbolic Manifestation of Shiah Thought in Persian Applied Arts

Mohammad Khazaei,
Professor of Graphics Arts,
Tarbiat Modares University,
mohammad.khazaei@gmail.com

Abstract

One of the most impressive elements on Persian art is the close relationship between art and religion which has a high status in Shia culture and civilization. Plenty of artists, exploiting profound and sublime religious concepts, have created symbolic arts. The most evident works are manifested in applied arts. Amid them, the paid attention to grandeur and the name of Imam Ali (AS) has grasped a significant status among the Muslim – particularly the Shiite. The grandeur and significance of Imam Ali is delivered as lion in different types of applied arts – such as prays and poems in his praise; also symmetric repetition of /v/ [WAW] letter as a symbol of Twelver Shia is one of the most original forms of Shia art.

The present paper have studied several aspects of applied arts in Islamic architecture, calligraphy and etc. to find the relationship between religion and symbolic formation of the applied arts throughout Persian-Islamic art history. The methodology is descriptive-analytic and the data is gathered through library and field research. The results suggest that art and religion have mutual influences on each other and their spiritual frame and content, regarding their functions are manifestations of love, devotion, and creativity of the Muslim artist who has created different designs with religious themes which exhibit their semantic features and perfection of man's soul and wisdom.

Research aims:

- 1- To investigate various aspects of applied arts;
- 2- To study the relationship between religion and symbolic formation of applied arts.

Research questions:

- 1- How are the applied arts manifested in Shiah art?
- 2- What is the relationship between religion and symbolic formation of applied arts?

Keywords: Shiah art, symbolic motifs, Tuba tree, science.

moghadam_n58@yahoo.com

چکیده

با وجود فراوانی پژوهش‌هایی که ارتباط دوسویه اهل تصوف و گروه‌های فنیانی را با ساز و کار تولیدی در قالب اصناف مورد توجه قرار داده‌اند، منابع در خصوص تاثیر مذهب شیعه در ساختار و روابط سازمان‌های تولیدی پس از اسلام، جز اشارات مختصر چندان غنی نبوده‌اند. مقاله حاضر که به شیوه تاریخی-تحلیلی به انجام رسیده است، تلاش دارد با تکیه بر شواهد ملموس، اولاً سهم عمده مبانی فکری شیعه در شکل‌گیری و پویایی ساختار سازمانی اصناف و بخصوص ساز و کار تولید آثار هنری را مشخص نماید، در ثانی با تبیین مبانی بنیادین فکری این مذهب، نشان دهد که چگونه مفاهیم اساسی تفکر شیعه چون: ولایت و امامت، تقلید، عدالت، محبت و نیز تقیه، به ترتیب در قالب‌هایی چون: ساختار سلسله مراتبی استاد-شاگردی و استادان معنوی، رویکرد مبارزاتی و حق‌طلبانه، همبستگی و حمایت و رازآموزی بازتولید شده‌اند. چنین برهم‌کنشی، در یک دوره چند صد ساله، سرانجام در کارگاه‌های تیموری و اوایل دوران صفوی سبب ساز شکوفایی خیره‌کننده در کمیت و کیفیت آثار تولید شده و همکاری و هماهنگی اعجاب‌انگیز درون گروهی و درون‌سازمانی گردید.

اهداف مقاله

- ۱- تاثیر تصوف و گروه‌های فنیانی بر شکل‌گیری و فعالیت اصناف شهری و کارگاه‌های درباری
- ۲- بررسی ویژگی‌ها و خصائص گوناگون در فوت‌نامه‌ها، عهدنامه‌ها و عرضه داشت‌ها

سوالات مقاله

- ۱- میزان تاثیر پذیری گروه‌های فنیانی و تصوف بر اصناف شهری و کارگاهی به چه صورت بوده است؟
- ۲- آیا مبانی فکری شیعی در تولید آثار هنری تاثیر گذار بوده است؟

واژگان کلیدی

تفکر شیعی، اصناف، فوت، تولید آثار هنری، تیموری و صفوی.

Influence of Shiism on Process of Artwork Production and Management of Art Workshops in Iran

Nasser Moghadam
 MA in animation, lecturer at Islamic Art University of Tabriz.
moghadam_n58@yahoo.com

Abstract

Regarding a bunch of studies on the mutual relation of the Sufis and Fetiani groups and their production processes, there are not much knowledge about the influence of Shiism on structures and relationships between post-Islam art productive organizations. The present study undertakes the influence of Shiism on formation of support organization for artwork productions. And doing so, it is going to represent the manifestation of basic concepts such as leadership and imams, imitation, justice, affection, and reservation in frames such as hierarchy, student and master, seeking just and revolutionary movements, solidarity and support, and learning secrets, respectively. The mentioned challenges, after a couple of centuries, led to formation of Timurid and Safavid art workshops which made the Islamic arts flourish through boosting the artworks qualitatively and quantitatively and intra-organizational cooperation.

Research aims:

- 1- To study the influence of the Sufi and Fetiani groups on formation of urban corporations and court workshops.
- 2- To investigate various features of the Fotovvat-namehs, treaties, and contracts.

Research questions:

- 1- To what extent did the Sufi and Fetiani groups influence the urban corporations and court workshops?
- 2- Did Shiism influence on the production of artworks?

Keywords: Shiism, corporations, chivalry, artwork production, Timurid and Safavid eras.

بارشناسی یک مایه‌های فتوت در
کتیبه‌های سفال‌نیشابور عصر سامانی
با تاکید بر تجلیات حضرت علی (ع)

چکیده

فتوت مسلکی اخلاقی در اسلام است که طی دوران عباسی به نوعی تصوف عامیانه بدل گشته بود. مرام این مسلک پس از آنکه به صورت مکتوب در آمد فتوت‌نامه خوانده شد. محوریت فتوت‌نامه‌ها را مسائل اخلاقی تشکیل می‌دهد. امام علی (ع) به سبب برخورداری از سخاوت و شجاعت، کمال مطلوب فتوت به حساب می‌آمده است. لذا در میان طبقات وابسته به شیعه با تمسک به شعار لا فتی الا علی، لا سیف الا ذو الفقار گرایش بیشتری به فتوت مشاهده می‌شود. خراسان در تاریخ فتوت همواره از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده است چرا که گروهی از طبقات شیعه که مخالف حکومت عباسی بودند در شهرهای خراسان گرد هم آمده بودند.

از آثار هنری بجا مانده از خراسان عصر سامانی که قرین بخشی از تاریخ حکومت عباسی است، می‌توان به سفال کتیبه‌دار نیشابور اشاره نمود. کتیبه‌های سفال نیشابور عصر سامانی حاوی جملات و عبارات اخلاقی بوده و قرابت مضمونی با متون فتوت‌نامه‌ها دارد. علاوه بر اشتراک کتیبه و فتوت‌نامه‌ها در تمجید صفات نیکو و تقبیح صفات رذیله، در هر دو پدیده فرهنگی تمسک به حضرت علی (ع) به طرزی شاخص به چشم می‌خورد.

نتیجه حاصله از بررسی‌های انجام یافته، سفال کتیبه‌دار نیشابور را به عنوان بخشی از عرصه‌های بیان فتوت و اسنادیرین آئین جوانمردی می‌شناسد. تجلی علی (ع) بر کتیبه‌ها نیز به دلیل اهمیت وی در آئین فتوت دانسته می‌شود. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و تحلیل محتوای کیفی بوده و داده‌ها به طریق کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی ریشه‌های تاریخی آیین فتوت و جوانمردی از طریق مضمون‌شناسی فتوت‌نامه‌ها و سفال نیشابور
- ۲- مطالعه و شناخت مضامین کتیبه‌های سفال نیشابور با تاکید بر تجلیات حضرت علی (ع)

سوالات مقاله

- ۱- فتوت چه تاثیری بر نگارش کتیبه‌های سفال نیشابور داشته است؟
- ۲- ریشه‌های تجلی حضرت علی (ع) بر سفالینه‌های نیشابور چیست؟

واژگان کلیدی

حضرت علی (ع)، فتوت، فتوت‌نامه، سفال سامانی، کتیبه‌های سفال نیشابور.

Recognition of Roots of Chivalry on Nishapur Carved Pottery with Emphasize on Imam Ali's Manifestations

-Iman Zakariyaee Kermani,
Assistant professor of handicrafts,
Art University of Isfahan,
-Mehrnoosh Shafie Seraroodi,
Assistant professor of handicrafts,
Art University of Isfahan
-Gholamreza Panahi,
MA student of handicrafts,
Art University of Isfahan
riza.panahi@gmail.com

Abstract

Chivalry is an ethical intent in Islamic thought which was altered to a type of vulgar Sufism during Abbasid period. The intent was being called "Fotovvat-nameh" after inscription. The main factors of "Fotovvat-nameh" are about ethics. Because of his generosity and bravery, Imam Ali was the favorite hero of chivalry. Therefore, tendency to the chivalry is most obvious among Shia stratum and their slogan is "no chivalrous except Ali and no sword except Zolfaqar". Khorasan had a great status in the history of chivalry, because a Shiite group that opposed the Abbasids were populated there.

The Samanid governed Khorasan contemporary to the Abbasids. Epigraphic pottery of Nishapur is one of the artworks that was created in Samanid era. The purpose of epigraphs on the Nishapur potteries is celebration of ethics that has a close relationship with the text of "Fotovvat-nameh". Moreover, in the inscriptions and "Fotovvat-nameh"s, good attributes are praised and bad behaviors are disapproved, and tendency to Imam Ali is obvious in both types of the cultural phenomena.

This paper tries to trace the roots of chivalry and the emersions of Imam Ali as the symbol of chivalry in the inscriptions on Nishapur pottery. Besides, the reasons of using his name and speech in the inscriptions will be explained.

The results show that epigraphic pottery of Nishapur is an exposition and an old document of generosity and its rituals. Emersions of Imam Ali on the inscriptions is understood for his importance in generosity. The research method was descriptive-analytic and data was collected through library research.

Research aims:

- 1- To investigate the historical roots of chivalry through the themes of Fotovvat-namehs and Nishapur pottery.
- 2- To identify the themes of Nishapur pottery with emphasis on Imam Ali's manifestations

Research questions:

- 1- What was the effect of chivalry on inscriptions of Nishapur pottery?
- 2- What are the roots of Imam Ali's manifestation on the Nishapur pottery?

Keywords: Imam Ali, generosity, Fotovvat-nameh, Samanid pottery, inscriptions of Nishapur pottery.

زهرا مرادی
گروه مطالعات
هنر اسلامی و هنرهای
دوات‌های دوره اسلامی
zo.moradi@hormozgan.ac.ir

دومین همایش بین‌المللی و خاندان
هنر شیعی در انتخاب و تربیت
دوات‌های دوره اسلامی

چکیده

هنر خوشنویسی از بارزترین و ارزشمندترین هنرهای دوره اسلامی است که اعتبار خود را از پیوند با کتاب مقدس قرآن دریافت می‌کند. در طول دوران اسلامی نه تنها این هنر مقدس، که کلیه ابزارهای در ارتباط با آن دچار تغییر و تحول گشته‌اند. دوات از جمله آن هاست که عوامل متعددی چون، عقاید و باورهای آیینی و مذهبی تاثیر فراوانی بر مواد و ساختار، اشکال، خطوط، تزئینات و حتی جایگاه آن داشته است. از این رو اساس این پژوهش که با رویکرد تحلیلی- توصیفی و بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای، به بررسی دوات‌های دوره اسلامی و تاثیر باورهای شیعی بر روی آن‌ها می‌پردازد، بر این فرض استوار است که: میان مضامین نوشته‌ها، نقوش، نوع خط و شکل دوات‌ها با اعتقادات و باورهای حاکمان و مردم، به خصوص شیعیان، ارتباط مستقیمی وجود دارد. جهت اثبات فرضیه پژوهش، آثاری از موزه‌های بریتانیا، بناکی، متروپلیتن، ویکتوریا و آلبرت، مجموعه‌های دیوید و خلیلی و گالری‌های والترز و فریر انتخاب و در چهار گروه: دوات‌های سده‌های نهم و دهم/ سوم و چهارم، یازدهم تا سیزدهم/ پنجم تا هفتم، چهاردهم و پانزدهم/ هشتم و نهم و شانزدهم/ دهم به بعد، مورد بررسی قرار گرفت.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی سیر تحول ساختار، نقوش، خطوط، مضامین کتیبه‌های دوات‌های دوره اسلامی
- ۲- شناخت شاخصه‌های هنر شیعی و دسته‌بندی عناصر آن بر دوات‌های دوره اسلامی

سوالات مقاله

- ۱- گذر زمان چه تغییری در مضامین کتیبه‌ها، ساختار و تزئینات دوات‌ها ایجاد کرده است؟
- ۲- شاخصه‌ها و عناصر هنر شیعی بر دوات‌های دوره اسلامی کدامند؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، عناصر شیعی، دوات‌های دوره اسلامی، تزئینات کتیبه‌ای.

Analyzing the Impact of Themes and Elements of Shiah Art on Structure and Decoration of Inkwells of the Islamic Period

Zohreh Moradi

Department of Handicrafts, Faculty of Literature and Humanities,
University of Bandar Abbas,
Hormozgan,
zohrehmoradi358@gmail.com

Abstract

Calligraphy is the highest and the most valuable art in the Islamic period that draws its reputation from the relation that it has with the holy text of Qur'an. Not only the art was transformed during the Islamic period, but also all the tools in relation to it have undergone massive changes. Inkwell is among those tools that several factors including ritual and religious beliefs had immense impact on its materials, structure, shapes, lines, ornaments and even its status. Therefore, a thorough examination of the process of changes and understanding artistic elements employed in creating it seems necessary. Accordingly, considering the fact that there is a close affinity between texts, shapes, types of calligraphy, and inkwells with beliefs of rulers and people, especially Shia believers, the present paper had chosen artworks from British, Benaki, Metropolitan, Victoria and Albert Museums, David and Kalili collections, and Walters and Freer Galleries of Art and categorized them into four groups. Methodology of the research is analytic-descriptive and the data is gathered through library research. In conclusion, it is apparent that the religious ruling has had an enormous impact on structure, decoration and inscriptions of the inkwells. For instance, the Sunni rulers led the themes toward blessing and prosperity to the owners of inkwells and the Shiah rulers ushered the themes and decorations toward adoration and praise of the imams.

Research aims:

- 1- To investigate the evolution of structure, motifs, lines, and themes of inkwell inscriptions of Islamic period.
- 2- To identify the features of Shiah art and categorizing them according to inkwell inscriptions of Islamic period.

Research questions:

- 1- What are the main factors in determining the changes in themes of inscriptions, structure and decorations of the inkwells?
- 2- What are the Shiah art's elements in the considered artworks?

Keywords: Shiah art, Shiah elements, inkwells of Islamic period, decorative inscriptions.

meysam.sadeghpour@gmail.com

چکیده

تاریخ طولانی و پرفراز و نشیب ایران طی دوران اسلامی، غیر از برهه ای کوتاه در زمان حکومت آل بویه در بغداد و تا قبل از روی کار آمدن پادشاهی صفویان، شاهد شکل گیری حکومتی تماماً شیعی نبوده است. هرچند، ردپای گرایش های شیعی را می توان در عمل و نظر برخی از حاکمان دوره های ایلخانی و تیموری به وضوح مشاهده کرد. با این همه، در زمان صفویان بود که احیای ارزش های ملی و باستانی، در پیوند با آموزه های مذهب تشیع و تصوف و حاکمیت سیاسی، جلوه ای نوظهور به جامعه ایرانی بخشید. وجود عقاید و باورهای دینی و مذهبی شیعی و همچنین گرایش های عرفانی و صوفیانه موجود، بر هنر این زمان تأثیری عمیق گذاشت. در واقع علاوه بر مردم، هنرمندان ایرانی و شیعه مذهب هم سعی نمودند تا مضامین و عناصر اندیشه شیعی و ارادت به خاندان پیامبر (ص) و ائمه اطهار و مخصوصاً شخص علی بن ابی طالب (ع) را در هنر خویش منعکس سازند. از نمودهای شاخص انعکاس این ویژگی ها در هنر عصر صفوی، هنرهای چوبی و تزیینات مرتبط با آن می باشد که به خصوص در آثار معماری شهر اصفهان نمونه های برجسته ای از آن بر جای مانده است. طبق یافته های پژوهش شیوه نمایش عناصر شیعی در هنر صفوی با موارد مشابه در دوره های پیش از آن تا حدی تغییر کرده است و گرایش به نمادپردازی و رمزپردازی (به خصوص با محتوای شیعی) در هنر این دوران مشخصاً بیش تر از قبل شده است. مقاله حاضر با روشی توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر داده های کتابخانه ای و اسنادی انجام یافته است.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی تأثیر باورها و تفکرات ملهم از اندیشه شیعی و خط سیر آن در هنرهای عصر صفوی
- ۲- بررسی هنرهای چوبی و تزیینات مرتبط با آن در آثار معماری شهر اصفهان

سوالات مقاله

- ۱- نگاه شیعی که، تقریباً در همه ارکان اجتماع عهد صفوی مجال ظهور یافت، آیا توانست در همه عرصه های هنری آن زمان متجلی شود؟
- ۲- مضامین و عناصر اندیشه شیعی چگونه در هنرهای چوبی و تزیینات وابسته به آن انعکاس یافته است؟

واژگان کلیدی

هنر شیعی، صفویان، هنرهای چوبی، تزیین.

Exploring the Shiah Themes in Safavid Arts, Regarding the Characteristics of Wooden Arts

Mr. Mehdi Sadeghi Moghaddam,
 Instructor at Payam-e Noor University,
mehdi.sadeghi.pn@gmail.com

Abstract

The long, complicated history of Iran during the Islamic era – except a short period of time when the Buyid reigned in Baghdad – never witnessed a complete Shiah government, until the Safavid took over. However, in practical decisions and theoretical views of some of the rulers of Ilkahnid and Timurid, one can find clear Shia thoughts. In the Safavid era the old values have been mixed with Shiah disciplines to shed a new light upon Iran's culture and society. A mixture of existent Sufi rituals and religious beliefs deeply affected the Safavid art. Most artists aimed to reflect the Shia manner of perceiving the world and the emotions they had toward Mohammad, the imams, and in particular Imam Ali in their arts. The wooden arts and related ornaments are one of the most notable examples of such effects. Isfahan's architecture, in particular, exemplifies this theme. Although the Shia viewpoints spread throughout society in the Safavid era, especially as a consequence of being the official religion of Iran, the question has remained as to whether this view also manifested itself in all areas of the existing artworks. The present paper investigates the influences of Shia thoughts and beliefs on the art of Safavid era. Existing wooden arts of Safavid era are the specific samples which were studied for the mentioned purpose. When compared to similar arts of previous eras, the samples demonstrate the unique way that Shia beliefs have affected and have been represented in Safavid wooden arts. Most notably, the use of symbolic representations and encryptions (with Shiah related concepts) can be found more frequently in the arts of the Safavid era. The methodology is descriptive-analytic and the data is collected through library research on documented information.

Research aims:

- 1- To investigate the traces of Shiah beliefs and thoughts on Safavid arts.
- 2- To analyze wooden arts and the related decorations in Isfahan architecture.

Research questions:

- 1- Could Shia perspective be manifested in the entire arts of Safavid era?
- 2- How was the Shiah themes and elements reflected in wooden arts and the related decorations of the time?

Keywords: Shiah art, Safavid era, wooden arts, decoration.

امید شیح بگلوه
دانشجوی کارشناسی
ارشد هنر اسلامی (چوب)
دانشگاه هنر اسلامی تبریز
omidshikhbogi@yahoo.com

دورسی مقبر می و زینتی عثمانی
خط نگارن به کار رفته در رحل
منبت کاری دوره ایلخانی

چکیده

رحل چوبی با تزئینات زیبای گیاهی و نقوش هندسی به تاریخ ۷۶۱ ه.ق نمونه‌ای از منبت کاری عالی و کنده کاری عمیق روی چوب است که با طرح‌هایی از گل‌های طبیعی، کتیبه‌ها و اسلیمی‌هایی در سطوح مختلف تزئین شده است. سه سطح بر روی هم افتاده و متداخل و کادرهای مربع در بخش بالایی که نام (الله) چهار بار بصورت چرخشی بر زمینه‌ای که محدوده زیرین نوشتار تزئینی را با آن ادغام شده است، می‌پوشاند. در حاشیه پهن قسمت مرکزی اسامی چهارده معصوم به خط ثلث متداخل اجرا شده است. در این پژوهش سعی بر آن است تزئینات بکار رفته و کتیبه‌های منبت کاری در زمینه این رحل مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد، و در نهایت مفهوم به کارگیری کتیبه‌ها بررسی شود. این مقاله با روش توصیفی و تحلیلی و گردآوری اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای انجام گرفته و نتایج تحقیق نشان می‌دهد وحدت بصری و ریتم در ترکیب‌بندی کتیبه‌ها و حرکت اسلیمی‌ها، متناسب با کادر محرابی است و روسازی صورت گرفته در منبت کاری کتیبه‌ها به صورت محدب، در اجرای اسلیمی‌ها محدب و دکمه‌دار که خاص دوره ایلخانی است و در اجرای ختایی‌ها مقعر می‌باشد.

اهداف مقاله

- ۱- بررسی شناخت نوع تزئینات بکار رفته و کتیبه‌های منبت کاری دوره ایلخانی
- ۲- مطالعه و تحلیل مفاهیم و مضامین تزئینات کتیبه‌های دوره مذکور

سوالات مقاله

- ۱- چه تزئیناتی در رحل‌های منبت کاری دوره ایلخانی بکار رفته است؟
- ۲- اعتقادات شیعه چه تاثیری بر مضامین تزئینات آثار منبت کاری دوره ایلخانی داشته است؟

واژگان کلیدی

رحل چوبی، منبت کاری، چهارده معصوم، خط نگاره، دوره ایلخانی.

Conceptual and Aesthetic Analysis of Fretworks of Bookracks in Ilkhanid Period

- Omid Sheykhbagloo,
 MA student of Islamic Art (Wood) at
 Islamic Art University of Tabriz,
omidshikhbagloo@yahoo.com

Abstract

Bookrack with tremendous herbaceous decoration and geometrical designs dates back to 761 HQ, is a masterpiece of fretwork and deep engraving on wood which is decorated with natural flower designs beside inscriptions and arabesque forms on different layers, including three level of wood which one is the aliquot part of the other and square frame works in upper layer by word "Allah" which has covered the back ground of decorative inscription in a circle shape.

In broad central framework, an inscription is created to read as a pilgrimage of the fourteen infallibles, in an intricate Thulth script. The present paper is aimed to investigate and analyze the decorative features of this bookrack. Hence, descriptive-analytic methodology beside library and field research was done in order to gather the data. According to results, visual unity and rhythmic movements in composite of inscriptions and arabesques are well-set with altar frame and superficial inlaid works to recreate the arabesques in a convex form. On the other hand, this technical form appeared in concave Khataii form which is specific to Ilkhanid period.

Research aims:

- 1- To recognize the fretwork decorations of Ilkhanid bookracks.
- 2- To study concepts and themes of the mentioned fretworks.

Research questions:

- 1- What decorations were used in fretworks of Ilkhanid bookracks?
- 2- How was the influence of Shiah beliefs on themes of decorations of Ilkhanid fretworks?

Keywords: wooden bookrack, fretwork, arabesque, inscription.

اقبال باقری

کارشناس ارشد رشته هنر اسلامی
 از دانشگاه هنر اسلامی تبریز
 aabai.baghen@yahoo.com

عقوب آژندا

استاد تمام رشته تاریخ هنر، عضو هیأت
 علمی پردیس دانشکده هنرهای زیبا
 دانشگاه تهران

پژوهشی در نقوش و آرایه‌های

رحل قرآن موزه دولتی برلین

سده ۱۴ هفتم / سیزدهم

چکیده

آنچه منجر به پژوهش نقوش و آرایه‌های رحل قرآن موزه دولتی برلین به تاریخ سده هفتم/سیزدهم گردیده است، تکامل نقوش و آرایه‌های مربوط به هنر اسلامی (نقوش گیاهی، نقوش و آرایه‌های خطی و نقوش هندسی)، در دسترس بودن تمامی نقوش و آرایه‌ها و شیوه ساخت (کنده کاری بر روی چوب) این صنایع ارزشمند است؛ بنابراین با بررسی دقیق نقوش و آرایه‌های موجود بر روی سطوح این رحل قرآن می‌توان بینش و تفکر ساخت و طراحی نقوش آن را مورد ارزیابی قرار داد و از این منظر نفوذ این تفکرات و صنایع ارزشمند را به سایر ملل مورد تحلیل قرار داده و ارزش‌های آن را متذکر شد. بر این اساس توصیف و تحلیل نقوش و آرایه‌های خطی موجود بر روی سطوح رحل قرآن مذکور بیانگر نقوش و آرایه‌های مشترکی است که بر روی صنایع چوبی مشابه نیز مکتوب گردیده و بیان آن در معرفی رحل قرآن چوبی دیگری که مربوط به سده هفتم (۵۷-۱۲۴۶) است نمایان می‌باشد که اگر چه ممکن است در سرزمینی دور یافت و ساخته شده باشد اما حضور نقوش و آرایه‌هایش نمایانگر هویت و بینش مشترکی در ساخت این صنایع ارزشمند است. از این منظر بررسی نقوش و آرایه‌های موجود بر روی سطوح رحل قرآن موزه دولتی برلین به شیوه توصیف و تحلیل نقوش و آرایه‌های خطی (آیات، عبارات و اسماء متبرکه) و ارزیابی مطالب انجام پذیرفته و در جهت بیان تفکر و بینش سازنده این صنایع ارزشمند، هویت شیعی و ارزش‌های اسلامی آن اثبات گردیده است.

اهداف مقاله

- ۱- تجزیه و تحلیل نقوش و آرایه‌های (آیات، عبارات و اسماء متبرکه) موجود بر روی سطوح رحل قرآن، و بیان محتوی و درون مایه نهفته در آرایه‌های مذکور
- ۲- بیان بینش و جهان بینی طراح و سازنده رحل قرآن در جهت تشخیص ماهیت شیعی و مذهبی آن

سوالات مقاله

- ۱- آیا نقوش و آرایه‌های مکتوب بر روی سطوح رحل قرآن مربوط به هنر شیعی است؟
- ۲- آیا در مضامین کتیبه، نماد و نشانه‌هایی از سازنده، تاریخ و دوره خلق اثر بر روی سطوح رحل قرآن دیده می‌شود؟

واژگان کلیدی

رحل قرآن، نقوش و آرایه‌ها، منبت، موزه دولتی برلین.

A Research on Motifs and Ornaments of the Quran Stand in Berlin Governmental Museum (Staatliche Museen zu Berlin) (from the 7th Hijri Century)

Farzad Rahmani,
MA of Islamic art, Islamic art University of Tabriz,

farzad.rahmani@yahoo.com

Farzad Rahmani,
Professor of art history, faculty of fine arts college, Tehran University

Abstract

What resulted in researching motifs and ornaments of the Quran stand which belong to the 7th Hijri century and is held in Berlin Governmental Museum (Staatliche Museen zu Berlin) includes: perfection of the motifs and ornaments related to Islamic art (floral motifs, script motifs and ornaments and geometrical motifs), accessibility of all motifs and ornaments and construction method of the valuable industry (carving on wood). Therefore, studying the motifs and ornaments of surfaces of the Quran stand makes it possible to analyze and evaluate construction thoughts behind the motifs and ornaments, effects of the valuable industry on thoughts of the other nations, and reminding its values. Thus, describing and analyzing the liner motifs and ornaments on the surfaces of the Quran stand demonstrates some similarities with another wooden Quran stand which belongs to the 7th Hijri century. However, they might be made in other regions, but the existence of the motifs and ornaments demonstrate a common identity and ideology in the valuable industry. According to the mentioned view, the motifs and ornaments on the surfaces of the Quran stand in Berlin governmental museum have been studied based on an analytic and descriptive methodology and through library research.

Research aims:

- 1- To analyze the motifs and ornaments (Quranic verses, phrases and divine names) on the Quran stand and express their meanings;
- 2- To express the ideology and worldview of the maker of the Quran stand in order to identify its Shiite and religious nature.

Research questions:

- 1- Are the motifs and ornaments of the Quran stand related to Shia art?
- 2- Is there any sign or symbol about the maker, date or historical period of its creation on the Quran stand?

Keywords: Quran stand, motifs and ornaments, wood carving, Islamic art.

مریم مونس‌پور
 استادیار و عضو هیأت
 علمی دانشگاه الزهراء (س)
 maryam.mounesi@gmail.com

نمودهای مذهبی در هنرهای لاکه
 عصر قاجار با تأکید بر مضامین شیعی

چکیده

ایران، جامعه‌ای بازپرساخت مذهبی است و دین اسلام و مذهب تشیع از دیرباز در آن نفوذ فراوانی داشته است. هنرمندان ایرانی در عصر قاجار نیز در تلاش برای پرورش اخلاقی و انتقال نگاه دینی خود به مخاطب بودند. از هنرهای شاخص در این دوره تاریخی، نقش پردازی بر اشیاء به شیوه نقاشی لاکه بوده است. هنرهای لاکه در این عصر در اوج شکوفایی بود که در اواخر دوره به تدریج رو به زوال نهاد. این نوشتار به هدف شناخت هنرهای لاکه عصر قاجار شامل قلمدان، جلد کتاب، قاب آینه و جعبه، به جهت بازنمایی قسمی از فرهنگ ایرانی و تبیین مضامین مذهبی در آن و بررسی جایگاه دین میان قاجاریان از جمله درباریان، روحانیت و عامه مردم و بیان بازنمود آن در هنرهای لاکه که جایگاهی ویژه میان قشر فرهیخته اجتماعی داشت انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مضامین مذهبی در هنرهای لاکه این عصر شامل تصویرسازی داستان‌های قرآن کریم و انجیل، همچنین نقش انسان باهاله دور سر و نور نشان گرائمه اسلام، تصویرسازی صحنه‌های کربلا، حکایات و روایات دینی، آیات و اشعار مذهبی است و البته ورود نقش مایه‌های غربی در این عصر اوج می‌گیرد. در این پژوهش، سعی بر آن است تا مضامین نقوش لاکه بررسی و چگونگی بازتاب مذهب و اهمیت مذهبی بودن در آنها تبیین گردد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی و شیوه گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و مشاهده‌ای است.

اهداف مقاله

- ۱- شناخت هنرهای لاکه عصر قاجار
- ۲- بررسی مضامین شیعی در هنرهای لاکه عصر قاجار

سوالات مقاله

- ۱- مضامین آثار لاکه توسط هنرمندان عصر قاجار چیست؟
- ۲- نمودهای مذهبی و مضامین شیعی در آثار لاکه قاجاریان کدام است؟

واژگان کلیدی

هنرهای لاکه، مذهب، عصر قاجار، قلمدان، جلد کتاب.

Religious Manifestations in the Lac Arts of Qajar Period with Emphasizing on Shiite Themes

PhD, Assistant Professor, Faculty of Art, Al-Zahra University, Tehran,

maryam.mohammadi@alzahra.ac.ir

Abstract

Iran is a society with religious substructure and Islamic religion where Shiite faith has had an abundant influence since a long time ago. The Iranian artists of Qajar period were also following moral nurturing and transferring their religious viewpoint to the audience. One of the standard arts of that historical period was lac painting on the objects. Aim of the present paper has been identification of the lac arts of Qajar period including pen case, book cover, mirror frame and box; to exhibit a part of Iranian culture and expressing its religious themes; studying status of religion among Qajar courtiers, clergymen and laymen. Expression of its revelation in the lac arts had a particular prominence among the high society and well-educated people. The lac arts of this period were on its peak of flourishing and declined gradually at the end of the period. The main questions of the present research include: 1-What are the lac pieces of works by the artists of Qajar period? 2-What are the religious manifestations of lac artworks by Qajar artists? Results of the research indicate that the religious themes in the lac arts of this period include illustration of Quran and Bible anecdotes as well as the human being impression with a circle around the head and the light indicating the religious leaders (imams) of Islam, paintings of Karbala battle field, religious stories and narratives, holy verses and religious poems; of course, the entry of western artistic pieces of work, took its peak during the period. The present study considers the themes of lac art manifestations and the manner of religious reflection; and the significance of religiousness is expressed. The methodology is descriptive-analytic and the data is gathered thorough observation and library research.

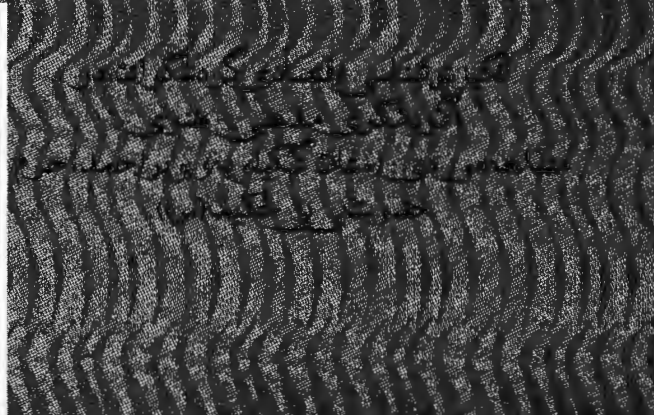
Research aims:

- 1- To identify lac arts of Qajar period;
- 2- To study Shiite themes of lac arts in Qajar period.

Research questions:

- 1- What are the themes of lac arts created by Qajar artists?
- 2- What are the religious manifestations of Qajar lac arts?

Keywords: lac arts, religion, Qajar period, pen case, book cover.

چکیده

صنعت گردشگری، امروزه به ویژه در ابعاد اقتصادی و فرهنگی خویش، نقشی تعیین کننده در توسعه یافتگی کشورها ایفا می نماید، به طوری که اقتصاددانان به آن، لقب «صادرات نامرئی» داده اند. در ایران نیز، با تکیه بر پشتوانه عظیم فرهنگی و مذهب شیعه، قابلیت های زیادی در زمینه گردشگری فرهنگی و به خصوص گردشگری مذهبی- هنری، که از تطبیق عناصر آئینی و هنری در جهت جذب مخاطبان استفاده می نماید، وجود دارد. پژوهشی بنیادی با روش تحقیق کیفی و میدانی، مبتنی بر پیمایش توصیفی راتحت عنوان حرم بی بی حکیمه (س)، مهم ترین مقصد گردشگری فرهنگی استان کهگیلویه و بویراحمد محسوب شده که به دلیل نسبت آن حضرت با امام رضا (ع) و موقعیت جغرافیایی خاص خود، در کنار پتانسیل های هنرهای شیعی منطقه، دارای قابلیت های زیادی در توسعه اقتصادی فرهنگ گردشگری استان، می باشد. در این راستا، پرسشنامه ای محقق ساخته که از تفسیر داده های آن بتوان به مهم ترین انگیزش های گردشگران دست یافت، تنظیم شد و در محدوده زمانی تحقیق (۱۲ تا ۲ فروردین ۱۳۹۳) تعداد ۵۰۰ نسخه از آن، به صورت تصادفی ساده، در اختیار گردشگران (زن و مرد ۱۸ تا ۶۸ ساله) قرار داده شد و در نهایت، داده های بدست آمده، مورد تحلیل تاملی قرار گرفت. نتایج پژوهش، حاکی از این مهم است که عوامل تربیتی و آموزشی در ابعاد خانوادگی، اجتماعی و مدیریت فرهنگی مربوط به آن، نسبت به سایر عوامل، میزان تاثیر گذاری بالاتری را بر انگیزش های اقتصادی گردشگران به خود اختصاص می دهد.

اهداف مقاله

- ۱- مطالعه تاثیر هنر شیعی بر پیشرفت صنعت گردشگری در استان کهگیلویه و بویراحمد
- ۲- انگیزش شناسی اقتصادی گردشگران، در گردشگری مذهبی- هنری حرم بی بی حکیمه (س)، با هدف تولید علم در اقتصاد گردشگری کشور با مطالعه آماری

سوالات مقاله

- ۱- عوامل انگیزشی در مواجهه گردشگران با وجوه اقتصادی گردشگری مذهبی- هنری چیست؟
- ۲- جایگاه هنر شیعی در این نوع گردشگری، چه تاثیری بر رشد اقتصادی استان کهگیلویه و بویراحمد داشته است؟

واژگان کلیدی

انگیزش شناسی اقتصادی، حرم بی بی حکیمه (س)، کهگیلویه و بویراحمد، گردشگری مذهبی- هنری، هنر شیعی.

Study of Economic Motive of Tourists in Religious-Art Tourism (Case Study of Bibi Hakimeh's Shrine)

-Hossein Khalili,
 MA student of art economy at
 International University of Imam
 Reza, Mashhad,
 hoseinkhalili.didar@gmail.com

-Mahdi Montazer Chaem,
 Faculty member of social sciences
 department at Tehran University

-Sahar Changiz,
 Faculty member of art philosophy
 department at International Univer-
 sity of Imam Reza, Mashhad

-Samaneh Mosaifi,
 BA of graphics from Semnan
 University.

Abstract

Tourism plays a vital role in economic and cultural development of countries, so that the economists have called it the "invisible export". In Iran, regarding the great cultural potential and Shiism, there is abundant capacities in tourism, especially religious-art tourism which employs a combination of ritual and artistic elements to absorb the audience. Methodology of the present paper is quantitative and according to field research in shrine of Bibi Hakimeh which is the most important destination of cultural tourism in Kohkiluyeh va Boyerahmad province. Considering the close relationship of Bibi Hakimeh and Imam Reza, the specific geographical location of the shrine and capacities of Shia art in the region, there are plenty of opportunities that can help the economic growth of tourism in the province. Thus, a questionnaire was prepared by the researchers and 500 copies were delivered randomly to tourists (men and women from 18 to 68 years old) of the shrine from 2nd to 12th of Farvardin 1393 (22nd of March to 1st of April 2014). The answers were reviewed in order to find out the most important motives of the tourists. The results suggest that educational elements in family, social and cultural aspects are the most efficient economic motives of the tourists.

Research aims:

- 1- To study the influence of Shia art on progress of tourism in Kohkiluyeh va Boyerahmad province.
- 2- To study economic motives of tourists of Bibi Hakimeh's shrine in order to produce statistic information for economy of tourism.

Research questions:

- 1- What are the motives of tourists in economic aspects of religious-art tourism?
- 2- What is the influence of Shia art on economic progress of religious-art tourism in Kohkiluyeh va Boyerahmad province?

Keywords: economic motive, Bibi Hakimeh's shrine, Kohkiluyeh va Boyerahmad, religious-art tourism, tourists, Shia art.

relation to Shi'ah art are included. In the first call for papers, 240 articles were received in which after review by the scientific committee, 78 abstracts in eight topics including 14 abstracts in the role of Shi'ah element in architecture, 11 abstracts in symbolism in Shi'ah art, 15 abstracts in the teachings of Shi'ah principals in Persian paintings, 5 abstracts in Shi'ah calligraphy, 9 abstracts in the art of book binding and cover-making with Shi'ah motifs, 9 abstracts concerning the Ashura event, 5 abstracts in regard to color in the art and architecture of Shi'ah and 9 abstracts in regard to the role of Shi'ah elements on traditional arts, handicrafts and tourism are accepted in both Persian and English. A number of 49 full text papers were sent to the conference in which most of them are authored by renowned experts and professors in the field and by postgraduate students.

After peer-reviewing by experts, the submitted papers are divided into three groups: the first section are papers that classified as highly valuable and will be published in the Bi-annual Journal of Islamic Art Studies with the ranking of ISC and with the scientific-research scope; papers for the second section are classified as appropriate for publishing in the Bi-annual Journal of So-falineh with a scientific-specific scope; and the in the third section papers classified as appropriate to be published in the conference's abstract booklet will be included.

Finally, I would like to thank our sponsors including the Chairman of the Organization of Tehran Beautification, Dr. Kamyab and also Dr. Soleimani the Head of the urban art department of Tehran Beautification Organization. Likewise, I would also like to thank the Higher Institute of Ganjineh Art and Architecture, the Islamic Art Research Center of Negareh and also the Bi-annual of Islamic Art Studies for their support and funding. Furthermore, I would like to thank the scientific committee, reviewers, professors, and students who participated in this conference.

I praise Allah for his endless graciousness for bestowing our team the power to successfully carry out the conference and publish the present booklet in both English and Persian.

Mahnaz Shayestehfar
Conference Scientific Chairperson
April 2015

Introduction

The elaborated teachings of the Shi'ah faith in regard to artistic matters grew stronger during the reign of the Safavid Empire. The support of the Safavid rulers toward Shi'ah art by the hands of Persian artists bestowed power to the development and evolvement of this art in which it became a significant school of study for its succeeding dynasties. In this development various branches of this art flourished including dramatic arts. Taz'ieh in other words a ritual dramatic art which is performed during the ten days of Ashura where Shi'ah Muslims mourn the martyrdom of Imam Hussien (pbuh); reached a peak in the history of Iranian drama in so that it became a standard model for western drama. The manifestation of Shi'ah poems in architectural works of art bloomed in the Safavid era and the golden age of Islamic architecture thrived with emphasis on Shi'ah art designs and ornamentations. The application of this flourishing can initially be seen in the urban design and architecture of Isfahan which is often renowned as the collection of Shi'ah motifs and patterns. Also, this manifestation can be seen in carpet weavings, textiles, pottery and metalwork. However, this art is mostly depicted on paintings and calligraphy. Nevertheless, the paintings of palaces and royal structures represent motifs far from the principals of Shi'ah art and mostly depict human instinct and feelings and is influenced by Western and European paintings. As mentioned above and visibly seen in the remaining structures and artworks of the Safavid era it can be concluded that the divine principals of Shi'ah art found its way to art during this era and passed the boundaries of suppression enforced by previous dynasties. The conference of "The place of Shi'ah art in the interpretation of Islamic art concepts and values" was held on the 14th of April 2015 with the aim of recognizing the splendid artworks of Islamic art especially research into the various sections of Shi'ah art within the framework of the Islamic revolution and its values and with the presence of professors, instructors of universities nationwide in the related fields of Islamic art and traditional arts. Among the main topics of the conference including theoretical subjects, architecture, visual arts, handicrafts and tourism in the

Part 8/ The Influence of Shiah Concepts on Formation of Traditional Arts, Handicrafts Motifs and Tourism/ page 163

---Symbolic Manifestation of Shia Thought in Persian Applied Arts

Mohammad Khazaei/ page 165

---Influence of Shiism on Process of Artwork Production and Management of Art Workshops in Iran

Nasser Moghadam/ page 167

---Recognition of Roots of Chivalry on Samanid Nishapur Carved Pottery (with Emphasize on Imam Ali's Manifestations)

Iman Zakariyae Kermani/ Mehrnoosh Shafie Seraroodi/ Gholamreza Panahi/ page 169

---Analyzing the Impact of Themes and Elements of Shia Art on Structure and Decoration of Inkwells of

Islamic Period/ Zohreh Moradi/ page 171

---Exploring the Shia Themes in Safavid Arts, Regarding the Characteristics of Wooden Arts

Meysam Sadeghpour/ p;page 173

---Conceptual and Aesthetic Analysis of Fretworks of Bookracks in Ilkhanid Period

Omid Sheykhabgloo/ page 175

---A Research on Motifs and Ornaments of the Quran Stand in Berlin Governmental Museum (Staatliche Museen zu Berlin) (from the 7th Hijri Century)

Eqbal Bagheri/ Yaqub Azhand/ page 177

---Religious Manifestations in the Lac Arts of Qajar Period (with Emphasis on Shia Themes)

Maryam Mounesi Sorkheh/ page 179

---Study of Economic Motive of Tourists in Religious-Art Tourism (Case Study of Bibi Hakimeh's Shrine)

Hossein Khalili/ Mahdi Montazer Ghaem/ Sahar Changiz/ Samaneh Mosaffa/ page 179

---Features of Shiite Iconography in Illustrations of Lithographic Books of Toofan Al-Boka Johari

Hamideh Zandiyeh/ Fattaneh Mahmoudi/ page 123

---Analysis of Imam Ali's Appearance in Manuscript Paintings of Asar Al-Baghieh, Khavaran-nameh, Habib Al-Sair and Ahsan Al-Kebar (with Emphasis on Color)

Saba Ale-Ebrahim Dehkordi/ Hamid Rezaee/ page 125

---Manifestation of Shiah Art in Wrapper Making of Qajar Era

Mostafa Rostami/ page 127

---The Impact of Safavid Shiah Rulers' Thoughts and Insights on Shahnameh Manuscripts

Zahra Pakzad/ page 129

Part 6/ Influence of Ashura Culture on Persian Art/ page 131

---Manifestation of Shiah Culture in Ashura Inscriptions (Case Study of Twelve Safavid Ensigns)

Mozhgan Ghasemi/ Mostafa Rostami/ page 133

---Study of Ashura Culture's Effect on Iran's Art (with Emphasis on Mazandaran's Saqanepars)

Fereshteh Pezeshki/ Azamosadat Mousavi/ page 135

---Manifestation of Ashura Culture on Qajar Tiles (Case Study of Tiles in Tekieh of Moaven-Al-Molk)

Lale Ahani/ page 137

---Enclosure and Disclosure of a Tazieh in Sheshtamad of Sabzevar

Mosareza Gharbi/ Mohammad Zarghi/ Hossein Abdolmaleki/ page 139

---Representation of Ashura Culture and Art in Children's Painting (Case Study of Children's Paintings in Pishtazan Primary School in Sari)

Roja Khoshnoodi/ Maryam Rahimi/ page 141

---Survey of Hazrat-e Abbas Iconography on Vitray

Lale Ahani/ page 143

---Study of the Ashura Event in Ghahve-khaneh Painting

Morteza Afshari/ Mina Mohammadi/ page 145

---Art, Language and Ashura Culture

Marzieh Gholami/ page 147

---A Survey on Myth Metamorphosis in Ashura Mourning Ceremony (with Emphasis on Ensigns)

Lotfollah Kargari Arian/ Mohammad Kazem Hasanvand/ page 149

Part 7 / Color in Shiah Art and Architecture/ page 151

---Status of Azure Color in Quran Gildings of Safavid Era

Ali Reza Khaje Ahmad Attari/ Zahra Abbaspoor/ Shadi Shirazi Nejad/ page 153

---Application of Color Concept in Designing Qajar Houses in Shiraz and its Impact on Mental Health (by Analyzing Colors in Quran and Hadith)

Hani Zarei/ page 155

---Position of Color in Safavid Architecture

Saeede Vahidfar/ page 157

---Mysticism and Manifestation of Color in Motifs of Safavid Tiling in Imam Reza's Shrine

Bahareh Moghadam/ page 159

---Studying the Manifestations of Shiah Thoughts in Inscriptions of Dome of Alavian Mosque in Hamadan

Shakiba Safdarian/ page 161

--Shiah Elements and Concepts in Painting Features Status of Light in Shiite Painting of Safavid Era

Mahnaz Shayestehfar/ page 85

---Manifestation of Shiah Themes in School of Ottoman Baghdad Painting

Farzaneh Farrokhfar/ page 87

---Analysis of Religious Shiah Paintings of Tekieh Khonsari in Takht-e Foolad of Isfahan

Fakhredin Mohammadian/ Khadijeh Sharif Kazemi/ Mohsen Haj Hosseini/ page 89

---The Influence of Islamic Mysticism on Paintings of Sultan Hussein Bayqra's Royal Court Sitting

Fahimeh Saravani/ page 91

---Comparative Study of Paintings of Khyber Conquest in Timurid, Turkmen and Safavid Periods According to the Narrative

Alireza Mehdizadeh/ page 93

---Comparative Analysis of Three Prominent Miniatures of Shiah Art with Iconographic Approach

Ashrafosadat Mousavilar/ Afsoon Lashai/ page 95

---An Analysis of Painting of the First Qajar Period with an Approach to Shia Religious Themes in Iconography

Parisa Mehdipour/ Nasrolah Taslimi/ page 97

Part 4/ Calligraphy in Shiah Art/ page 99

---Specifying Shiah and Art Concepts in works of Mirzā Gholām Reza Esfahāni

Elham Shabani/ Alireza Shaikhi/ page 101

---Calligraphy, a Manifestation of Shia Art in Saqanefars of Mazandaran

Maryam Altafi/ page 103

---An Introduction to the Theoretical Aspects of Shiah Calligraphy

Mitra Manavi-Rad/ page 105

---A Survey on Shiah Themes in the Works with Golzar Style of Calligraphy (with Emphasis on the Case Study of Muharram Museum of Tabriz)

Monireh Moradi Enayat/ Ali Nemati Babaylu/ Mohsen Mohamadi Achachluei/ Danial Harandi/ page 107

---An Investigation on Art of Calligraphy and its Manifestation in Safavid Inscriptions (with Emphasis on Expression of Shiah Islamic Ideology)

Mohammad Mehdi Goodarzi Soroush/ Hossein Nassaj/ page 109

Part 5/ Book Decoration and Binding Inspired by Shiism/ page 111

---A Study of Paintings of Imam Ali's Battles in Illustrated Manuscript of "Rawzat Al-Safa" in Washington's Freer Gallery/ **Mahnaz Shayestehfar/ Neda Kavian/ page 113**

---Study of Shiah Iconography with Artistic Decorations in Persian Painting, with Emphasis on Selected Works from Museum of Manuscripts and Cultural-Artistic Works of Doctor Mohammad Sadegh Mahfouzi

Mohammad Sadegh Mahfouzi/ page 115

---Shiah Pictorial Themes in Safavid Fal-nameh of Qazvin Painting School

Jafar Seifolahpoor/ Fattaneh Mahmoudi/ page 117

---Logging Muharram in Book Decorations (with Emphasis on the Images of Hadighat Al-Shohada)

Samaneh Esmaelpoor/ page 119

---Spiritual and Shiah Principles of Gilding Art

Morteza Shajari/ Arezu Paydarfard/ page 121

Part 2 / Symbolism in Shia Art/ page 43

---Shiah Symbol and Semiotics in Persian Mosques (Case Study of Sheik Lotf Allah Mosque)

Mohammad Mehdi Goodarzi Soroush/ Parviz Fatemi Kia/ page 45

---Manifestation of Shiah Symbolism in Ghahve-khaneh and Saqa-khaneh Paintings

Ashrafosadat Mousavilar/ Maryam Keshmiri/ page 47

---Shiah Elements and Symbols in Talismans and Phylacteries of Qajar Era

Fatemeh Tahmasbi Omran/ Fattaneh Mahmoudi/ page 49

---Manifestation of "Lion and Sun" Motif in Persian Painting

Mostafa Zare Mehjardi/ Mohammad Reza Shahparvari/ page 51

---Stability or Change in the Nature of Animal Symbols in Ashura Rituals

Hojjat Allah Hasanvand/ Atefeh Niroumand/ page 53

Manifestation of Shiah Art in Symbolic Motifs of Water in Saqanfar (Shiadeh, Babol)

Parisa Shad Qazvini/ Seyedeh Fatemeh Shakeri/ page 55

---A Studying of the Symbols and Motifs of Local Shiah Shrines in Mazandaran

Seyyed Rahim Mousavi Saravi/ Mohammad Torabi Azar/ page 57

---Analyzing and Studying Nimbus of Light Symbol in Ancient Persian-Islamic Paintings (Prominent Paintings from Seljuk to Safavid)

Shiva Bavarsad/ page 59

---Shiah Semiosis on Coins of Alavids of Tabarestan

Majid Haji Tabar/ page 61

---Study of Iconographies on Doorway of Saheb Al-Amr Mosque in Tabriz

Reza Afhami/ Shahrvar Shekarpour/ Nasim Khajeh Nasiri/ page 63

---Imam Reza's Zarih, a Symbol of Amalgamation of Shiah Religious Principles and Islamic Art

Ashrafosadat Mousavilar/ Sepideh Yaghooti/ page 65

Part 3/ Shiah Teachings in Persian Painting/ page 67

---Shiah Art: the Most Dynamic Religious Art

Sayed Saeid Seyed Ahmadi Zavieh/ page 69

---Reflection of Shiah Beliefs in Saqa-khaneh Painting

Farideh Talebpour/ page 71

---Status of Shiah World in Artworks of Master Mahmoud Farshchian

Amir Rezaei Nabard/ page 73

---Reflection of Shiah and Sufi Thoughts of Ilkhanid Rulers in the Painting Themes of Jame Al-Tavarikh (Case Study of the Prophet Images)

Akhtar Hossein-Nezhad/ Fattaneh Mahmoudi/ page 75

---Manifestation of Shiah Beliefs and Heroic Aspects of Shahnameh in Ghahve-khaneh Painting

Ali Asghar Etesam/ Mostafa Rostami/ page 77

---Study of Islamic Shiah Mysticism in Paintings of Ascension of Prophet Mohammad in Iran

Hanieh Gheisi/ Naghmeh Hami/ page 79

---Concept of Pure Family Pedigree in Tree Motifs of Religious Sites in Guilan (Case Study of Monuments of Agha Mir-Shahid, Agha Seyed Mohammad Licha, Mola Pir Shams-Al-Din)

Mohammad Azamzadeh/ Maryam Rahimi/ page 81

---Investigating the Relationship between Iconography in Shiah Art and Popular Culture in Qajar Era

Najibeh Rahmani/ Fattaneh Mahmoudi/ Homayun Haj Mohammed Hosseini/ page 83

Table of Contents

Introduction/ page 183

Part 1/ Comparative Study of Quranic Verses of Imams' Shrines Inscriptions According to Shiah Principles/ page 13

---Exploration, Research and Introduction of Golden Adytum in Imam Ali's Shrine at Najaf

Alireza Bahreman/ page 15

---A Comparative Study of Inscriptions of Soltanieh Dome with Shia Principles

Mohammad Jafar Ashkevari / Seyyedeh Zahra Mousavi/ page 17

---Comparative Study of Wilaayat Verse, Imprinted in an Inscription of Balaye-Sar Mosque (Imam Reza's Shrine)

Kamran Oveisi/ page 19

---A Study of Specifications of Safavid Shia Art on Inscription (Case Study of the Written Inscription by Alireza Abbasi on the Entrance Porch of Imam Mosque in Isfahan)

Mansour Mehrnegar/ Tahereh Rabipour/ Amir Hossein Nedae/ page 21

---Status of Shia Identity in Tombs Ornaments of Larijan (Case Study of Tomb of Sultan Shahab Ad-Din Ahmad Haji Dela)

Maryam Bathaie/ page 23

---Manifestation of Shia Principles in Thulth Inscriptions of Razavi Shrine (with Emphasis on Safavid Era)

Mahdieh Pourmand/ page 25

---An Analysis of Painting of the First Qajar Period with an Approach to Shia Religious Themes in Iconography

Parisa Mehdipour/ Nasrolah Taslimi/ page 27

---Influence of Shia Art on Architecture of Safavid and Timurid Madrasas in Isfahan and Khorasan Razavi

Mohammad Sadegh Aghaei Ata/ page 29

---Investigating Manifestation of Shia Art in Architectural Decorations of Imamzadeh Yahya, Imamzadeh Saleh, and Imamzadeh Abbas in Sari

Afruz Keshavarz/ page 31

---Study of Motifs and Architectural Ornamentations of Shia Holy Monuments in Chaharmahal va Bakhtiari Province/ **Masumeh Taheri Dehkordi/ Farhad Shahgholian Ghahfarrokhi/ page 33**

---Introducing Limestone Carvings in Traditional Shia Buildings of Tekieh and Saqanefar in Zavardeh Village (Babol)

Nahid Pakzad/ Nasibeh Bararnia/ page 35

---Architecture: Soundless Scream of Shia Thought (Case Study of 2nd to 8th Century Hijri)

Mohammad Mehdi Goodarzi Soroush/ Meysam Bakhtiari/ Milad Etemadifar/

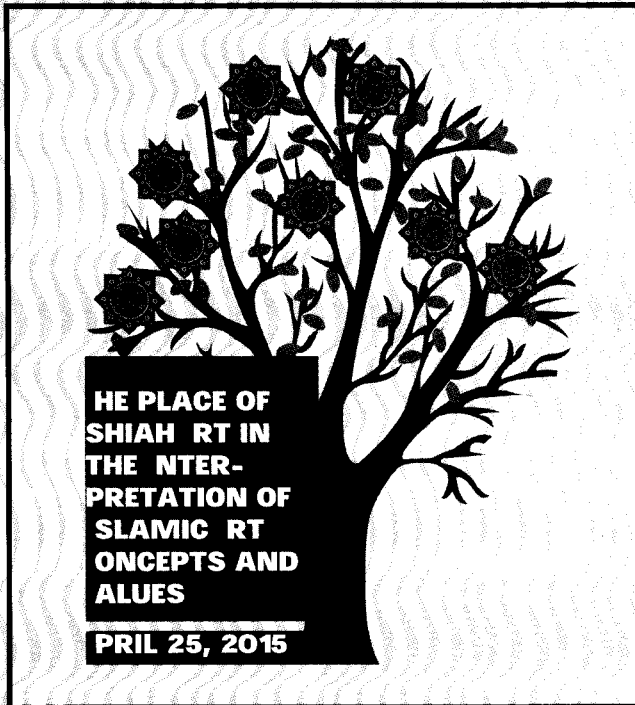
Mohammad Hossein Kochaki/ page 37

---Scrutiny of the Role of Shia Beliefs on Art and Architecture of Iranian Shrines

Mozaffar Abbaszadeh/ Ilghar Ardabilchi/Reihaneh Yaghoobi/ Saba Makhloqi/ page 39

---Study of Particular Worldview of Shiism in Quranic Inscriptions of Blue Mosque in Tabriz

Abdollah Nasrollahi/ Ghazaleh Ghafoori/ page 41

Governance Committee (in alphabetical order)

Dr. Alireza Bahreman, Member of the academic board of the Cultural Heritage Research Center of Tehran

Dr. Mohammad Dehshiri, PhD in political science for Toulouse University, Paris. Research and Education Deputy of the National Center for Globalization

Mr. Jalil Golshan, Head of the Cultural Heritage Center of Tehran

Dr. Jamal Kamyab, Head of Tehran Beautification Organization

Dr. Mohammad Khazaie, PhD in Graphic Design, Birmingham University, UK. Professor of Graphic Design at Tarbiat Modares University

Mrs. Rezvan Khazaei, M.A. in TEFL, Tarbiat Modares University, Executive Manager at the Negareh Islamic Art Research Center

Dr. Morteza Rahmani Movahed, Deputy of Tourism of the Cultural Heritage Center of Tehran

Mr. Ali Nemati, Executive Adviser of Deputy of Tehran's Tourism Center

Dr. Parisa Shad Qazvini, PhD in Philosophy and Science of Art, Essen University, Germany. Associate Professor of Painting, Al Zahra University

Dr. Mohsen Soleimani, Head of urban arts center of Tehran Beautification Organization

Dr. Mahnaz Shayestehfar, PhD in Islamic Art, Birmingham University, UK. Associate Professor of Islamic art at Tarbiat Modares University

Dr. Faride Talebpour, PhD in Textiles, Leeds University, UK. Associate Professor of Al Zahra University

Scientific Chairperson:

Dr. Mahnaz Shayerstehfar

PhD in Islamic Art, Birmingham University, UK. Associate Professor of Islamic art at Tarbiat Modares University and the head of Islamic art centre of Negareh

Scientific Committee (in alphabetical order)

Mr. Asqar Amirnia, Head of the Deputy of Quran and Etrat of the Ministry of Islamic Culture and Guidance

Dr. Seyed Abuturab Ahmadpanah, Assistant Professor of Graphic Arts, Semnan and Tarbiat Modares University

Dr. Ali Bayat, Member of the Academic Board of Theology Department, Tehran University.

Dr. Alireza Bahreman, Member of the academic board of the Cultural Heritage Research Center of Tehran

Dr. Abulqasem Dadvar, Assistant Professor of Art Faculty of Al Zahra University

Dr. Iraj Dadashi, Member of the Academic Board of the Research Center of Islamic art and culture, Hoze Honari

Dr. Mohammad Dehshiri, PhD in political science for Toulouse University, Paris. Research and Education Deputy of the National Center for Globalization

Dr. Ali Felegari, Chief of Kermanshah's Cultural Heritage Organization

Mr. Jalil Golshan, Head of the Cultural Heritage Center of Tehran

Dr. Mehdi Hasanzadeh, Assistant of Islamic Theology, Ferdowsi University of Mashad

Dr. Mohammad Harati, Assistant Professor of Tehran Art University

Dr. Yusef Shah Hossieni, Head of the Elmi Karbordi Jahad Daneshgahi University of Kermanshah

Dr. Sedaghat Jabari, Assistant Professor of Tehran Fine Arts University

Dr. Mohammad Khazaie, PhD in Graphic Design, Birmingham University, UK. Professor of Graphic Design at Tarbiat Modares University

Mr. Majid Molanorozi, Chief of the Visual Arts Center of Tehran and Head of Tehran's Museum of Contemporary Art

Dr. Bahman Namvarmotlagh, Deputy of Handicrafts, Iran's Organization of Cultural Heritage

Mr. Ali Nemati, Executive Adviser of Deputy of Tehran's Tourism Center

Dr. Parisa Shad Qazvini, PhD in Philosophy and Science of Art, Essen University, Germany. Associate Professor of Painting, Al Zahra University

Dr. Mohammad Ali Rajabi, Assistant Professor and faculty member of Islamic Art Department, Shahed University

Dr. Mostafa Rostami, Assistant Professor of Handicrafts, Mazandaran University

Dr. Morteza Rahmani Movahed, Deputy of Tourism of the Cultural Heritage Center of Tehran

Dr. Mohsen Ranjbar, Chief of Tehran's Tourism and Education Center

Dr. Seyed Saeed Seyed Ahmadi Zavieh, Assistant Professor at Tehran University

Dr. Seyed Hasan Soltani, Head of the Animation Department, Tehran University

Dr. Mohsen Soleimani, Head of urban arts center of Tehran Beautification Organization

Dr. Mahnaz Shayestehfar, PhD in Islamic Art, Birmingham University, UK. Associate Professor of Islamic art at Tarbiat Modares University

Dr. Abdulmalek Sharifzadeh, Member of the academic board of Tehran's Cultural Heritage Research Center

Dr. Faride Talebpour, PhD in Textiles, Leeds University, UK. Associate Professor of Al Zahra University

Dr. Ebrahim Rahim Zangane, Chief of Kermanshah's Islamic Culture and Guidance Organization

IN ASSOCIATION WITH

Institute of Islamic Art Studies
 Islamic Art Research Center of Negareh
 Tehran Beautification Organization
 Art and Cultural Organization of
 Tehran Municipality
 Lajvardan Kabud Institute
 Higher Education Institute of
 Ganjineh of Art and Architecture
 Quran and Fiqah Deputy of Islamic
 Guidance and Cultural Ministry

Executive Committee (in alphabetical order)

Ms. Sahar Asqari, M.S. in Microbiology
 Mr. Mahyar Gudarzi, M.A. in English Translation
 Mrs. Sakineh Hasanzade, B.A. in Scientific Studies
 Mrs. Rezvan Khazae, M.A. in TEFL
 Mr. Erfan Khazae, B.A. student in Industrial Design
 Mrs. Leila Khosravanian, M.A. in Urban Design
 Ms. Nayere Nikuzadeh, B.A. in Social Studies
 Mrs. Fahmieh Gholizadeh, M.A. in Handicrafts
 Ms. Zohreh Shayestehfar, M.A. in Animation
 Mrs. Sahel Sharif, M.A. in Painting

Editing, Typesetting, Directory of Literary, Technical and Scientific Sections:

Accomplished in the Institute of Islamic Art Studies.
 English Editor: Rezvan Khazae/ Mahyar Gudarzi
 Graphist: Zohreh Shayestehfar

Published by the Islamic Art Institute,
 Lajevard Kabudan Institute
 and the Higher Education Institute of
 Ganjineh of Art and Architecture,
 April 2015

The Institute of Islamic Art Studies
 No 26, Qane Street, Nateghenoori St, Ashrafi Esfahani Road
 Tehran, Iran
 Tel: (+9821)44618121-22-24

www.islamicartjournal.com
www.ias.org.ir
shiahartconference@yahoo.com

In The
Name of
God

THE PLACE OF
SHIAH RT IN
THE INTER-
PRETATION OF
SLAMIC RT
ONCEPTS AND
ALUES

CADEMIC DITOR:
AHNAZ SHAYESTEHFAR

PRIL 25, 2015